

ARGIA

KOLDO AMEZKETA

«EA-EAJ arazoa
konponduko bada,
aberri mailan
izan beharko du»

TOMAS ETXABE

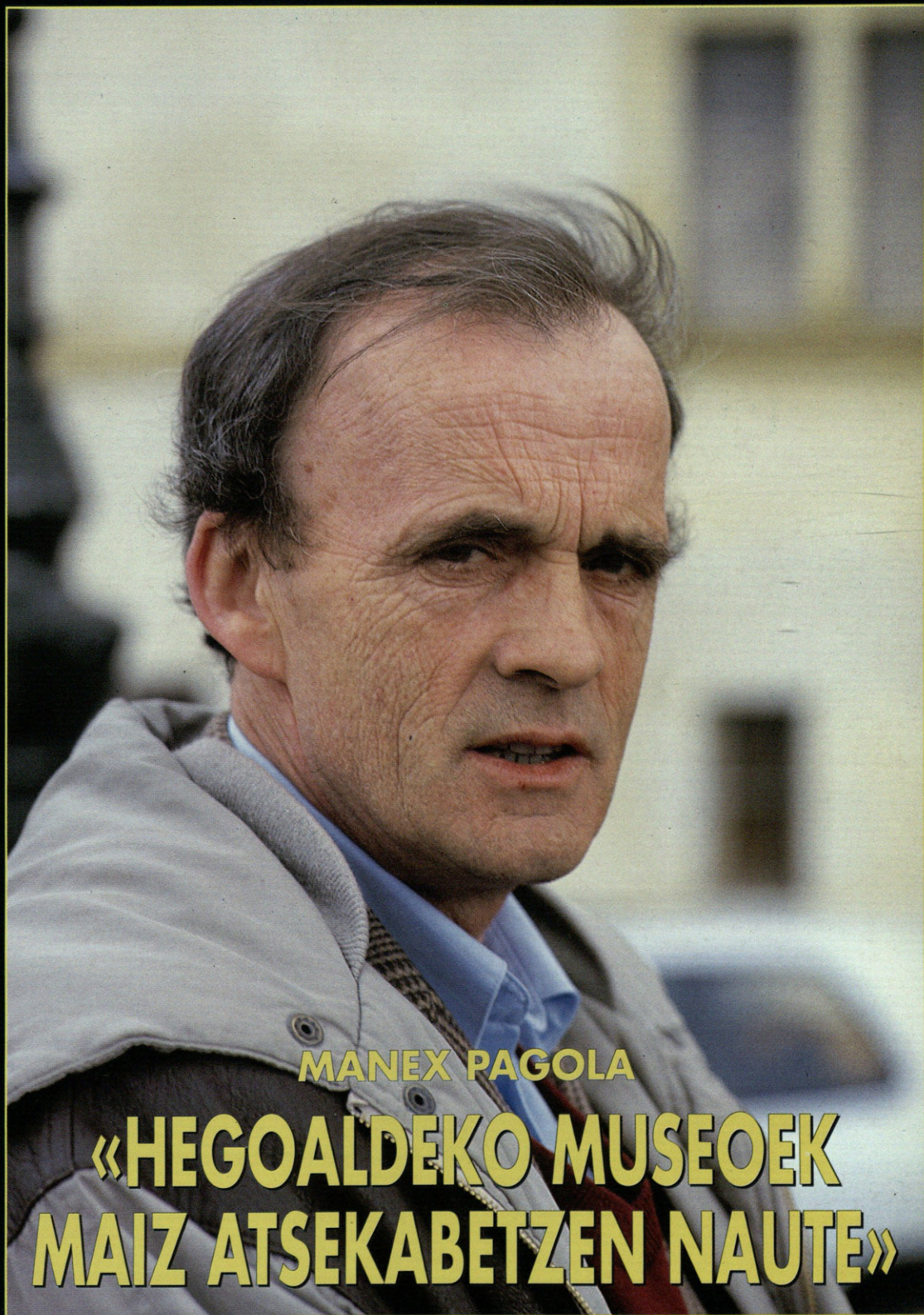
«Gasteizko 1976ko
sarraskiaren
erantzulea
Adolfo Suarez
izan zen»

KIROLAK

Anoetako Txikita,
frontoietan gonatan
jokatzen zenekoa

DANTZA

Euskadiko Baleta
pausoa galduta, eta
Dantzarien Biltzarra
zin dantzaturik dabil

MANEX PAGOLA

«HEGOALDEKO MUSEOEK
MAIZ ATSEKABETZEN NAUTE»

ESKAITZA BEREZIA

ARGIA REN

HARPIDEDUNENTZAT

ARGIAREN harpidedun bazar
ZEREN ZAIN ZAUDE?
Orain, gustoko tituloa eskura
dezakezu prezio ezin hobean

gutxienez
kalean
baino
% 25a
merkeago

Nobedade honetaz gain beste
hainbat dago aukeran. Nahikoa
duzu dei bat egitearekin eta
behar duzun informazioa izango
duzu

KATEBEGI GALDUA	1.350 pta.
Jon Alonso	
EZ DUK ERRAZA KONPAI!	1.300 pta.
Koldo Izagirre	
AXUN	1.000 pta.
Abelin Linazisoro	
ZOAZTE HEMENDIK!	975 pta.
Patri Urkizu	
AZKEN FUSILA	1.150 pta.
Edorta Jimenez	
NON DAGO STALIN?	1.150 pta.
Xabier Montoia	
EMAKUME BIBOTEDUNA	1.150 pta.
Xabier Montoia	
GARTZELAKO POEMAK	900 pta.
Joseba Sarrionandia	
BALIZKO ERROTEN ERRESUMA	900 pta.
Koldo Izagirre	

1.500 pzta.

ESKERA ORRIA

Izenburua	Prezioa	Kopurua	Guztira

Kobratu beharreko kantitatea

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN ABIZENAK _____ ZBKIA. _____ PISUA _____ LETRA _____
KALEA _____
TFNOA _____ HERRIA _____
PROBINTZIA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____
KODE POSTALA _____

SINADURA

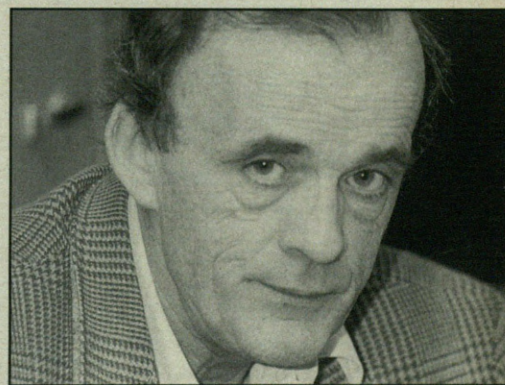
IZEN ABIZENAK _____
TARJETA ZENBAKIA (16 digitu) _____
KADUZITATE DATA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____
SINADURA

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Koldo Amezketak, (EA): «EA-EAJ arazoa konponduko bada, aberri mailan izan beharko du». PATXI LARRION.
12. Idigoras, kate luze baten azken adibidea. MIKEL JAUREGI.
16. Bonba psikosia Londresen. XABIER ARANBURU.
18. Tomas Etxabe: «Tiroka ekin zien Poliziak langileei San Frantzisko elizatik irteteen». XABIER ARANBURU.
21. Frontoietan gonatan jokatzeko zenekoa. ARANTXA ERASUN.
24. Gasteizen martxan jarriko dutenak hiru urte Donostian. Mintzlagunekin ikasi. AINHOA AZPIROZ.
26. Elur urte, gari urte. ANDONI URBISTONDO.
29. Manex Pagola: «Atsekabetua gelditzen naiz askotan Hegoaldeko museoak bisitatzean». IXIAR ROZAS.
34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
37. Eusko Jaurilaritzak laguntzak murriztu dizkio Eskadiko Baletari. J.J. PETRIKORENA.
40. 83 urte dituela iritsi zaio Francisco Escuderori Sabino Arana Fundazioaren saria. «Nire musikak, itzuli egingo balitz, adierazgarritasuna galduko luke». IXIAR ROZAS.
42. Asisko Urmeneta komikilariak bere lanaren nondik norakoak kontatu dizkigu. IDOIA TORREGARAI.
45. Argitalpenak. J.J. PETRIKORENA.
48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. JOSU ARANBERRI.
56. Denborapasa.
58. EAJ eta EA noraezean hauteskunde kanpainan. IÑAKI ESNAOLA.

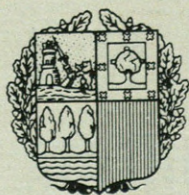

POLITIKA: Zortzi urte politikatik urrun ibili ostean, Koldo Amezketak EAKo Nafarroako batzorde eragileko lehendakari da berriro. Itzuleraren zergaitiak azaldu dizkigu. EAn ematen ari den eztabaida prozesuaz ere mintzatu gara. Abertzaletasunak bizi duen «krisiari» aurre egiteko proposamen berritzaileak dakarzkigu. /8

MANEX PAGOLA: Baionako Euskal Museoa egin diogu elkarrizketa, lekualdaketa adierazten duten trepetan artean murgildurik. Euskal kulturaz kezkatua, museoaren betebeharrak izan beharko liratekeenez jardun zaigu Pagola. Musikagintza jardueran nola bizi duen, Hazparneko hirigintza, Euskal Herriko unibertsitatea... ere ez ditugu ahaztu. /29

KOMIKIGINTZA ARGIAN: ARGIAk martxan ditu hainbat berrikuntza, eta horien artean bat, komikigintza; Politika orrialdeetan «Gibel Aitzia» egiten duen Asisko Urmeneta izango da, apiriletik aurrera, «I am the Pelot» komikiaren egilea. Bera, eta Euskal Herriko piraña irigarrienak marrazten dizkigun Markorekin osatu dugu erreportaia. /42

Eusko Jaurilaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskera Departamendua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

MIKEL LABOA

FOTO: ARTURO

VICTORIA

EUGENIA

1996 EKO MARTXOAK 2, LARUNBATA
GAUEKO 10 ETAN
DONOSTIA

F
E
S
T
A
R
O
A
9
6

IRAKUR- LEAK MINTZO

Ercisa

MAITE Agirre dut izena. 1988garren urteko irailean, Plentziko eskoletako eta Gorlizko ikastetxeko eskol garraio monitore, Ercisa enpresan sartu nintzen.

1994ko ekaina arte, ahalik eta hoberen, beharrezko lau ibilbideetatik bi bete nituen (lau ordu egunero), eta ibilbideen artean bateraezintasunik gabe (aipatutako ikastetxetako zuzendaritzak, gurasoen elkarteak, eskola garraioa burutzen duen autobus enpresak berretsi dezaketelarik, haiek baitira nire erari iritzi diezaieketenak). Urte hauetan etengabeak izan dira soldatak kobratzeko atzerapenak; urtero abendu eta ekainean kaleratuak izaten ginen lehenengo urtea ezik zor garbitzerik kobratzeko, eta paga extra eta oporrak «soldatan sartuta» omen zeuden.

1994ko irailean ibilbideen bateraezintasunagatik bi ordutara (ibilbide bat) kontratua laburtzen didatela esaten didate. Argudioaren faltsutasuna markatuz protesta egiten dut eta Yolanda Guerediagaren idazkariak aurpegiratzen dit: «har edo utz ezazu», egoera latz honek aukeratzen ez duela uzten jakinez. Neuk, noski, hartu egin nuen. Aurrerantzean harremanak gero eta txarragoak dira, eta 1995eko urtarrilean nire ahizpa Maria Joseri kontraturik ez zaio sinatzen uzten, ezarritako ibilbide aldatetarekin bere deskonformetasun aipatutakoan. Nire neba Juanjok berarekin bat egiten du eta enpresa bertan behera uzten du. Neuk, premiaz, jarraitzen dut. 1995eko maiatzean enpresa aldaketa gertatzen da eta Fulek eskola garraioa hartzen du. Harrigarria, zeren zerbitzu enkantea, teoriak, abenduan beti burutu ohi baitzen eta Yolanda Guerediagak beti bere

enpresak zerbitzua mantentzearen aldeko segurtasun duda-mudako nabaritu zuen.

Zazpi hilabete pasa eta gero Ercisak eskola garraioa berrartzen du, neure lanposturik gabe uzteko hustiratzen duelarik (koinzidentzia edo jukutria honen biktima bakarra ez naizela izango suposatzen dut), enpresa aldaketa dela eta. langabezia ez ezik indemnizazioa kobratzeko eskubiderik gabe ere geratzea lortuz, zazpi urte lan egiten egon ondoren.

«Toma y daca» delakoak lanaz egindako programa batean Yolanda Guerediaga agertu zen, bere burua lan sortzaile aurkeztu zuelarik, nire lanpostua legeak exigitua eta ez berak sortua dagoenean eta berak egiten duena beharrian eta langabezia adabagunea husturatzea da, bere enpleguak nortasunik gabe edukitzeko eta, nire kasuan, hemengoak apaldua. Suposatzen dut, debate hartan arkumearen azalaz agertu ziren enpresarietarik batek azal horren azpian zurri bera izkututuko zuela, ETBko berriemaile xedatsu jakintsuek aukera bakar hartan ez baitzuten telefonorik jarri jendeak dei ez zezan.

Profesionaltasunaz eta maitasunaz betetzen zenuen eta gustatzen zitzaizun lana (eta batez ere behar zenuena) gurariagatik edo urguiluagatik harrapatzen ez bazaizu, horrela jokatzin duten pertsonen bakarrak esan diezaiekezu jendearen ogiaz ez dela jolastu behar. Amoral eta arrikusgarria da min handia ematen du eta.

MAITE AGIRRE
PLENTZIA (BIZKAIA)

HIRUKO

TXIKIAN

Inkomunikatua (1)

Proposatzen zaiguna, arimarik gabeko mundua da, non, herriak merkatuak, herritarrek kontsumitzaileak, nazioak en-trepresak, eta etekinak kalitateak baitira. Inoiz ez da mundua hain desorekatua izan. Ez hain injustoa. Ez eta hain ez-demokratikoa. Egun, ehun aberatsek mila eta bostehun milioi mundutarrek adina ondasun dute. Eta ezberdintasun eskandalagarriaren neurtzailea, Mundial Banka da, bere 1993ko *World Development Report*ean adierazten duenez. Eta honen baieztapena, Nazio Batuen *U.N. Development Programme, Human Development Raport 1994a* da.

Arimarik gabeko munduan, kulturen, berdintasuna berdintzeaz ordezkatzin da, simetrikoki baititugu, ezberdintasuna ekonomian eta berdinketa kulturen. Aniztasun kulturelaren aurkako totalitarismoa, ezberdintasun ekonomikoa-ren totalitarismoaz simetrikoki da. Herrien kulturak desagertzea eta arimarik gabeko mundu honetako ehun jabeen ondasunak handitzea, simetrikoki da, konbentzitu baikaituzte guztiek mundu posible bakarra, arimarik gabeko hau dela.

JOXE MARI OSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea.

Euskara arduraduna: Mikel Elorza.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetzak: Olatz Korta, Elena Guinea, Miren Larrarte.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Miren Aranburu, Iñigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxa: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Gogoetan aritzeko garai ona

ESPAINIAKO hauteskundearen kanpaina amaitzear doa eta datorren igandean milaka eta milaka lagunak bozkatzera joanen dira estadoaren biharko manatzaileak hautatzeko. Inkesta gehienek Partido Popular garaile emaiten dute baina ez dute ziurtatzen gehiengo absolutoa izanen duenik eta hori izan daiteke asteleheneko sorpresa handiena. Mementua izanen da hein goreneko tratuak hasteko, baztertuz boz emailen iritzia ondoko hauteskundearen arte.

Hego Euskal Herriko hauteskunde kanpaina giro berezian iragan da, baina ez da gauza bera iragaten antzeko hitzordu guztietan? Euskal Herriko hautagaiak, izan daitezela euskaldunak edo espainolak, bortxatuak dira herriko berezitasuna kondutan hartzeko eta ez ohizko eskakizunak plazaratu dituzte kanpainaren karietara, hala nola EAJ taldea oroitu da ehunka euskal presoak barreiatu zirela Espainian zehar eta beren eskubideen aldeko mozioa bozkatu du. Bestalde gogortu den kanpainaren parean estatuak errepresioa azkartu du, berriro militanteen arteko elkartasuna sendotuz eta herria berriak piztuz. Ondoren, azken hilabete hauetan ehunka lagunak karrikara jautsi dira boza desberdinak entzunarazteko eta interes-

garria izanen da aztertzea oposizio berri honen iritzia.

BETIDANIK eta toki guztietan hauteskunde kanpainak garai bereziak dira eta ez ohizko gauzak entzuten dira. Hautagaiak prest dira medio guztiak erabiltzeko sinesgarritasun haundiago biltzeko eta bosgarren dimentsioan sartzen gara, argudio gero eta azkarragoekin, gezur gero eta haundiagoekin. Michele Alliot Marie eta Daniel Poulou hautetsiek adibide ederra erakutsi daukute azken hauteskundeetan sekulako esperantza sortuz ustezko lantegi

berri batekin. Zer nahi gisaz, hauteskunde kanpainak ez dira sekulan egozia izan funtsezko gogoetak bultzatzeko eta nahita nahiez aurrera segitzeko beharra nagusi da horrelako hitzorduetan, dudak eta galderak geroko utziz.

ZORIONEZ edo zoritxarrez, aspaldiko partez ez da hauteskunderik izanen ipar Euskal Herrian 1997a arte. Behingoz, mugimendu abertzaleak ez du horrelako hitzordurik epe laburrean eta

hilabeteak ditu funtsezko hausnarketa abiatzeko, nahi badu noski. Aukera paregabekoa du gaurko egoeraz eztabaidatzeko eta geroa prestatzeko presio guztietatik urrun, urgentziatzeko kanpainak burutuz hala ere. Denborak emaiten duen opari hori ez litaikexahutu behar eta hiru urte epe luzea bada ere, hiru urte epe laburra da...

LUTXI FOURCADE

ANOETAKO KOLORE ETA IKURRAK

HB-K «Independentzia» lemapean Donostiako estadioan antolatutako ekitaldiak hara hurbildu zenari irakurketa bat eta bi baino gehiago baimentzen zizkion. Oronen gainetik, estadioa gainezka bete zutenen sentimendua. Nabarmena zen antolakizunean egindako esfortzua ere: mila lagunetik gora zuzenean parte hartzen, aspertzeko betarik utzi ez zuen espektakulua, irudimena, kolorea. Kaputxadunen erabilera ugari edo ugariegia. Zenbaitek arlo militarren presentzia handia azpimarratu du. Preso eta hilen senideen

garrantzia eta ETaren protagonismoa. Euskara hutsez izan zen, eta normala balitz bezala. Hizlariak mugimenduaren ezkertartasuna gogoraerazi zuten, baina eszenografia nazionalista zen funtsean, edo nazionala. Mendigoizaleen kanta berreskuratu du HBk, eta ikurrinaren omenaldian musika taldeak «Erreberentzia» jo zuen, EAEko ereserkia ere doinu bera izan arren. Mundu txikitan zatitua dagoen herri honetan, musika horiek hautatu zituenak keinu bat luzatu zuen. Nahiz eta keinua, beti, sinbolikoa izan.

PELLO ZUBIRIA

CARMEN GURRUTXAGA REN TARTEA

KANPAINA HONEK ZERTARAKO BALIO IZAN DU?

Ezer berririk ez

Martxoaren 3an burutuko diren hauteskunde orokorrekin, ezer ere ez edota ezer gutxi eman diote eztabaida politikoa. Proposamen bakar bat ere ez da berritzailea izan, eta PP eta PSOEren arteko ohiko borrokak, indarkeriarekin erlazionatutako guztia erekin zorrotzegia izateagatik jasotzen diren boto guztiak nork eramaten dituen jakiteko borroka horrek, nabarmen egin dio mesede Herri Batasunari, Euskadin aurkeztzen diren gainontzeko alderdi politikoen kaltetan.

Ekzer abertzaleak, maiatzaz geroztik —Jose Maria Aldaiaren bahiketaz geroztik— berreskuratzen hasi zen tokia erabat finkatzea lortu du. Ekimena hartuz, 1995eko apirillean ETak egindako proposamena bidez aur-

kezteko ausardia izan zuen. Grabaketa honek apirilekoak adinako oihartzun urria izan zuen, baina HBk beste urrats bat eman, eta hauteskunde propagandarako dohaineko espazioetan eman zezaten, telebista publikoari bideoaren laburpena bidali zien.

Hortik aurrera, HBren ilegalizazio posiblearen eztabaida, ETarekin kolaboratzearen salaketa medio Jon Idigorasen espetxeratzea, Floren Aoizen atxiloteta, HBk Anoetako futbol zelaia leporaino bete izana... baino ez da existitu. Alderdi independentistak ekimena hartzea, kanpainaren protagonista izatea eta Madriletik datorren errepresioaren biktima gisa agertzea lortu zuen. Dinamika honekin, Fernando Mujikaren edota Tomas y Valienteren hilketak prehistoria politikoa- ren zati dira, eta bestea egungo historia.

PPk eta PSOEek euskaldunen kontrako botoak jasotzeko borrokatzen duten artean, HBk sistemaren eta espainolen kontrakoak

jasoko ditu; gainontzeko euskal alderdi politikoak, aldiz, apur bat zelaitik kanpo geratu dira. EAjren mezuak ez du ezarpenik topa- tzen, eta berdin gertatzen da EA eta IUrena- rekin ere. Karikatura egiteagatik, esan dai- teke alde batean beren soingainarekin Int- xaurrondo eta bertan gertatutakoa babesten dutenak daudela, eta bestean Intxaurrondo- ren ekinbidea beregain jasan duten pertso- nak eta hauen senide eta lagunak.

Langabeziaren kontrako borroka, lanpos- tuen sorrera, lan-kontratuen oreka, droga- trafikoa kontrako borroka, emakumea- ren berdintasuna, alderdien ustelkeriaren kontrako borroka, funtzionarioen euskal- duntze maila altua... sustatzeko konponbi- deak, aukera hobe baterako geratu dira.

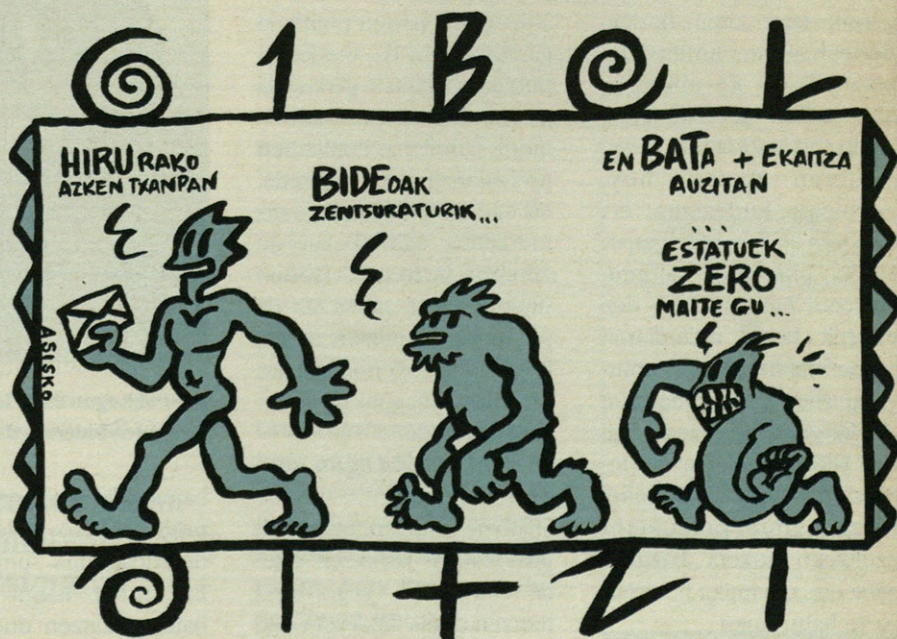
Alderdi bakoitzaren jarrera gaiotan, pro- grametan idatzia dago. Baina aski ongi da- kigunez, paperak guztia eusten du eta hi- ztetik ekintzara tarte handia dago.

Begoña Lasagabaster EAko Gi- puzko hautagaiak desio bat azaldu du: «Euskaldunok Nazio Batuen Erakundean enbaxada bat edu- kitzea da nire ametsa». **Karmelo Landa** HBko Mahai Nazionaleko kidearen iritzian, «Jon Idigorasen atxilotetak eragina izanen du. HBk boto gehiago bilduko du, jasaten duen erasoagatik». **Pello Salaburu** EAEko unibertsitateko errektore berriak uste duenez, HBkoek gauza batean egiten dute petto: «Nabi dute, beren orde- z, bizirik gabeko tresna batek, ma- bai batek, pentsa dezan».

Juan Mari Atutxa sailburuak zera uste du: «Bergizarteratzea ez da aske uztea, espetxe graduak aplikatzea baino. ETA zulatu eta preso senideak gureganatzeko modua da». **Txiki Benegas** sozia- listen buruzagiak ondoko kezka hau agertu du: «Demokraziaren frakaso bandienetako bat eta ETaren garaipena Madril eta Aju- ria Eneko itunak hiltzea izanen da». **Javier Peon** PPko Bizkaiko hautagaiak esan duenez, «GAL aferako politikariak babestu di- tuzten bakarrak, EAjko senado- reak izan dira».

Xabier Arzalluzek honela hitz egin du Jaime Mayor Orejari buruz: «Ara- batik diputatua eta lehenengoa ate- rako da, Donostiako zinegotzi, Ma- drilen bizi da, eta hemen bizi ez de- nez, ezin dio Arabako bere hauta- gaitzari botoa eman, azaltzen da eta ministrari izan nahi du, hemendik desagertzen da eta botoa eskatzera

bona etortzen zaigu: hautagai ona Arabarentzat». **Jaime Mayor Oreja-** ren aburuz, «autodeterminazioa eus- kal abertzaletasunaren noraezaren fruitua da». **Xabier Albistur** EAjko arabera, «EAJ-Earen arteko hautagai- tza bateratuaren aldeko edozein pro- posamenak, ez du emaitzarik lortuko epe motzera».

Koldo Amezketza, EAko Nafarroako batzorde eragileko lehendakaria

«EA-EAJ arazoa konponduko bada, aberri mailan izan beharko du»

EAjren zatiketa garaian eta EA abiatu zenean Nafarroako batzorde eragileko lehendakaria zena, gerente lanetan zortzi urte igaro ostean, politikagintzara itzuli da. Egun, postu bera du. EAn ematen ari den eztabaida prozesuaz mintzatu gara.

Politikagintzatik at zortzi urte igaro ondoren, zerk bultzatu zaitu itzultzeko tenorean?

Politikagintzatik kanpo zortzi urte igaro ditut. Alde batetik nekea izan daiteke utzi izanaren arrazoiak. Urte gogorak izan ziren horiek. Bestetik, 87an, EAJtik kanporatuak eta EA abiatuak, nire jardun profesionalera itzultzeko aukera izan nuen, hasieran «Navarra hoy» egunkaria kudeatzen, eta ondoren Nafarroatik kanpo. 1993an nire lanak bultzaturik itzuli nintzen. Pasa den irailetik hona, alderdiaren batzar eta bilkuretan murgildu izan naiz, kongresua eta karguen berritzea bazirela jakin banekien, eta interes berezirik izan gabe, baina aginte postuetara itzultzeko aukera baztertu gabe ere, dinamika horretan parte hartu nuen.

Kongresu horren ondoren, karguak berritzean, nolabaiteko lema aldaketak ikusi nahi izan da, egia al da hori?

Prozesu naturala izan da. Azken zazpi urte hauetan, politikagintzan gauzak arras aldatu dira, jardun politikoa garatzen joan da, eta kargu publikoen baitan geratu da jardun honen protagonismoa handiena. Politikaren profesionalizazioa eman da, eta egungo politikoak guztiz murgildua egon behar du zeregin horretan. Honen ondorioz, eta gurea ez da salbuespena, militantzia eta karguen arteko nolabaiteko urrunketa ezagutu da gizar-tean.

Hori al da EAn egun aurkitu duzuna?

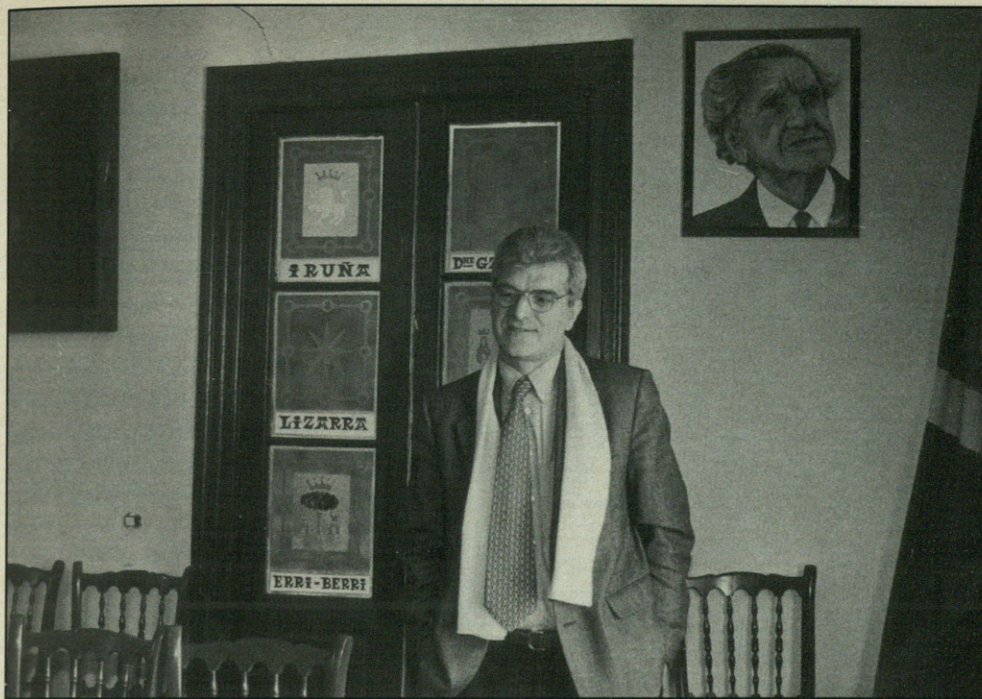
Hilabete hauetan, alderdiak ilusionatzen jarraitzen duela, ekinbideak gogo biziz hartzen direla ikusi izan dut,

«PSEk egun duen indarraren zati handia, EAEko Gobernuan PSE egotea bideratu duenak eman dio». (Arg.: Joxe Lacalle).

baina aldi berean arduradun politikoez nola nolabaiteko desadostasuna sumatu dut. Ene ustez, kargu publiko batek eskatzen duen dedi-

kazio mailak prozesu naturala den urrunketa hau esan nahi du. Prozesu hau ez da egun batetik bestera ematen, baina politikagintzatik

«Gobernuan gu egotearen bertuterik nagusia zenbait egoeraren normalizazioa da». (A.: J. L.).

kanpo egon den batentzat nabarmenagoa da. Nire kasuan, adibidez, *shock* bat izan da.

Urrunketa hori gaingitu nabian erabakiren bat bartu al du Eusko Alkartasunak?

Batzorde eragile berriak elkarlanerako apustua egina du. Afiliatuekin komunikazioa hobetu, eta esfortzu handiagoa eskatu, baina aldi berean partehartze zabalgia eskaini behar zaie. Kargu politikoei babes handiagoa eman behar zaie, eta hori barrutik egin beharra dago, behar diren batzorde eta lan taldeak sortuz. Martxoaren 4tik aurrera, seguraski, hiru urtez hauteskunderik gabe egonen gara. Hori aprobetxatuz, alderdiaren motore martxan jarri behar

da. Orokortasunez lan egin ez bada, norbanakakoek lan egiten dute, erabakiak beraiek hartzen dituzte, eta militantzia eta kargu publikoen artean eman den urrunketa gauzatzen da. Azken hauek beren jardunean gero eta murgilduagoak dira, alderdi barneko babes falta horrek lan handiagoa eskatzen baitie.

Azken inkestean arabera goranzko bidea hartu duzue. Hala ere, aldi berean, beste inkesta batean nafar gizarteak EAz duen ezjakintasuna azaltzen da. EA gobernua dagoela dakitenen kopurua % 36koa besterik ez baita.

Iuko Felix Taberna Iñaki Cabases baino ezagunago izatea sinesten zail egiten

zait. Zalantzan jartzen dut inkesta horren zuzentasuna.

Onerako edo txarrerako, EAk gobernua duen presentzia etengabe azpimarratzen dutenak egon badira, jarraipen handia duten bozgorailuak. Boto kopurua dugun hobekuntza eguneroko jardunarekin eta gobernua egotearekin dago erlazonaturik. Gobernu gure presentziak duen bertuterik nagusia zenbait egoeraren normalizazioa da. Ideologia nazionalista ezezaguna, edota berataz dagoen irudia okerra izan da, nahita sortutako okerra. Gobernu eta erakundetan egoteak horren guztia normalizazioa dakar, jendeak egoera normal gisa ikustea.

Gobernu egoteak, zenbait alorretan, guztiz baldintzatu du zuen jokamoldea. Alderdiak, zenbait aferaren aurrean, bere iritzia isilaraziko al du?

«Politikaren profesionalizazioa eman da zazpi urteotan, ondorioz militantzia eta karguen arteko urrunketa ezagutuz»

HAMARREKOA

CARLOS GARAIKOETXEA

«Euskal politikagintzaren pertsonaia funtsezkoenetako bat»

IÑAKI CABASES

«Politikagintzarako dohain berezia dauka»

J. IGNACIO DEL BURGO

«Animalia politikoa, nazionalismoa da bere itsumena eta gorroto sortzailea, aurrean dugun areririk makurrena»

PATXI ZABALETA

«Bere balioa ez da behar bezala profiatu, eta hori politika egiteko aukeratu duen alderditik dator»

V. MANUEL ARBELOA

«Eraikitzea baino zapuztea da bere baitan nagusi dena»

JUAN CRUZ ALLI

«Oso pertsona azkarra»

PEIO YABEN

«Espero dezagun bera bezalako anitz egotea alderdi orotan, horrek mundu politikoa eta gizartearen arteko bereizketa gaingaitzen erraztuko baitu»

JAVIER OTANO

«Ardura gehiegi bizkarrean, eta gainera denak batera»

MIGUEL SANZ

«Aditzen dudan bakoitzean, diot: emazkiezue nahi adina foro, pulpitu, programa»

JOSE MARI AIERDI

«Politikaren langilea, baina oso errealista dena»

Gobernuan sartzea akordio publiko batzuen ondorio zuzena da, hiru alderdiok programa bat eta funtzionatzeko era bat adostu genituen. Oposizioan, gure parlamentarien lana koalitatiboki garrantzi handikoa izan da; baina hori desagertu egin da, orain ez gara Parlamentuan ari, Gobernu barruan baizik, non eztabaidak ez diren publikoak, eta arestian aipatutako akordio horrek baldintzatu egiten du gure jokamolde politikoa. Elkarlanerako apustu hori egin dugu, eta horrek ez du esan nahi alderdiak bere iritzia plazaratuko ez duenik hori eskatzen duten gai ororen aurrean. Egungo egoeran, gobernuaren jarduna bide batetik doa, eta une jakin batzuetan alderdia ez da ados egonen, baina hartutako konpromezuekiko fidela izanen gara.

EA eta EAJren arteko barremanez mintzo obi da, inoiz elkarlanerako deiak aditu izan dira, eta kandidatura bateratuak sortu obi dira. Zer iritzi duzu, maiz aipatu den balizko hurbilpenaz?

EA eta EAJren izatea, bi alderdi izatea, ez da unean uneko gertakizun batzuen ondorioa. Desadostasun garrantzitsuak egon dira, neurri batean nazionalismoa bera ulertzeko moduan. Biek baturik indar gehiago eduki dezakete, baina politika ez da matematikaren eremua, bi gauza ezberdinak batzea ez da gehiketa bat, emaitza eskasagoa izaten ohi da. Ezin jakin etorkizunean zer gertatuko den, gure artean ezberdintasun aski dugu bi alderdien izatea justifikatzeko. Adostasun zehatzak eman daitezke, baina inoiz arazoa konpon-

«Alderdi abertzaleok ez dugu jakin izan gure mezua helarazten abertzaletasunaren beste adierazpenek egin bezala». (Arg.: J. L.)

duko bada, aberri mailan izan beharko du. Nafarroan soluzio berezituak saiatzeko ez dut arrazorik ikusten.

Nafarroarena atxakia edota arrazoia izan zen?

Gai honen inguruan iritzi propioa daukat. EAJk bere garaian organizazio oso baten kanporaketa bideratu bazuen, ez dakit zein izan daitekeen orain hori zuzentzeko arrazoia. Garai hartan EAJ alderdiaren eremu jakin batzuetan Estatutuaren helburuak erdiesteko Nafarroa estakurutzat hartu zen. Egun, EAJren barruan Na-

farroak duen garrantzia ezin da ordukoarekin alderatu. Nafarroa soberan zen, atxakia aurkitu zen, eta orduz geroztik EAJk Madrilekiko bere harremanetan ez du inolako arazorik izan, aregago, ez du kezkarik ere.

Egun duten arazo bakarra da ahalik eta antolakuntza txikiena mantentzea —ongi hornitua, bazterturik senti ez daitezen—, era honetan gaitasun politiko urria izan dezaten. Kontrako kasuan, EAE eta Estatuaren arteko harremanak arriskuan egon daitezke. Arazo horrek,

«Nafarroa soberan zen, atxakia aurkitu zen, eta ordutik EAJk Madrilekiko erlazioetan ez du arazorik izan, ez kezkarik»

oraindik ere, bere horretan dirau.

Azken urteotan euskal nazionalismoak Nafarroan ezagutu duen gainbehera bistakoa da. Aldi berean, kulturean, sindikalgintzan, bestelako garapenak eman dira. Zer deritzozu horri?

Nazionalismoak pisua, arrazoi desberdinak direla medio —barne zatiketarena konparazioa—, galdu du. Aldi berean alderdi estatalistak, hauteskunde mailan, indartu egin dira. PSEren duela hamabi urteko garrantzia eta egun duena konparaezinak dira, gizarte mailan errotuagoa dago egun. Indar horren zati handia EAEko Gobernuan egotetik datorkio, eta hori PSE Gobernuan egotea bideratu duenak eman dio. EAJk, bestean beharrean, sozialistak nahiago izan ditu.

Bestaldekik, nazionalismoan nolabaiteko nekea, etsipena ere sumatu da, abstentzioaren zati handia nazionalistaz osaturik dago. Errealitate horri kultura, euskara, sindikalgintza mailan eman diren aurrerapau-soak kontrajartzen zaizkio. Seguraski alderdi abertzaleok ez dugu jakin izan gure mezua helarazten abertzaletasunaren beste adierazpen motek egin duten gisan.

Zeintzuk izan daitezke abertzaletasunaren mezua gizarteratzeko bideak? Zer dela eta komunikazio falta hori?

Baliteke komunikazio arazoak izatea, alderdi politikoek gizarteari helarazten dioten mezua bera izan daiteke komunikaziorako estakurua. Hauteskundeak igarota, EAn, azken urteotako jardunaren azterketa egiteko asmoa dugu, eta

hausnarketa horren bidetik gure mezua berritu. Komunikazio arazoena denen kontua da, baina arlo hone-tan arazoa zer eta nola ko-munikatzean datza. Bistan denez, alderdi nazionalis-tak, gure izanaren errebin-dikazioan ez dira beste gi-za-estamentuak aitzinatu di-ren neurri berean aurreratu.

EAK, bere jardun politi-koan, bakegintzarako estrategien leloa ibiltzen du. Hausnarketa berri-rik ez da egin afera bone-tan?

Gai hau funtsezkoa da. Kon-ponbideak aurkitzeko xe-dean denok gara beharturik, soluziobideak elkarrikteta-rako eremuak zabaltzearen bidetik etorriko zaizkigu, eta eginkizun horretan indar politikoen arteko elkarri-keketen duten garrantzia.

Indarkeriaren arazoa inoiz baino larriago azaltzen zaigu. Kaleko indarkeriaren handitzea, Iruñeko ostiral eta larunbat gauak, istilue-tan parte hartzen duten per-sona mota, gaztetxoak ge-hienbat, errespetu guztia-re-kin esana bada ere, heldu-gabeko pertsonak direnak, hori guztia arazo larria bi-hurtzen ari da. Heldugabe-tasuna eta hausnarketa falta dira ekintza horien ezauga-riak, eta larriagoa dena,

Politikari jurasikoen belaunal-di bat dago, trantsizioko belau-nal-dia, perspektibaz epaitzen denean errespetuz eta gores-penez epaitzen dena. Sento-tasun ideologikoa, Erregime-narekin akabatzeak ilusioa eta askatasun epidermikoa eta maila guztietakoa izango zuen gizarteak eraikitzea motore zu-na.

Guztia beraien ideiegatiki apustu egin zuten haien para-digma ona da Koldo Amezket-a, politikan norberaren probe-txua egun den ohiko txanpona ez zen garaian. Alderdiak ma-sen erakunde biziak ziren ga-raia; alderdiek ideologiaz, gi-zarte ereduaz eta Estatuaz ez-tabaidatzen zuten garaia, poli-tika sektorialeaz baino; hautes-kunde kanpainak mitinak eta enkarteladak ziren garaia; his-toria lehen pertsonan idatzi ahal izatea saria zen garaia.

Koldo ezagutu eta berarekin

ohitura bihurtzen ari da. Ba-dirudi ekintza mota horiek kirol gisa hartuak direla, arrisku handiko kirol gisa. Nire irudikoz, afera hortik doa. Aldi berean, Iruñeko Alde Zaharra polizialki har-tzeak ez du arazoa konpon-duko, beste norabaita joa-

lan egin nuenerako, bere egu-nerokoa izen handiz bete-a zegoen: Irujo, Ajuriaguerra, Leizaola... Garaikoetxearen konfiantzako gizona zen, Ar-zalluzekin mahaia konparti-tzen zuen eta Bermeon ondo hartzen zuten gutxietarikoa zen. Bere telefono agenda so-natuak eskandaluzko prezioa lortuko zukeen kazetarien ar-teko enkante batean. Koldo-rekin lan egitea gogorra zen: bere asteak zazpi egun zituen, eta egunek, batzuetan, 24 ordu baino gehiago. Sistematikoa da, detallista, usnatzailea eta zorrotza. Mugarik gabeko zu-zentasunaren, kontuak be-rraztertzeak, egunero argita-ratzen zen guztia irakurtzeko eta politikan ohikoa ez den tresna batekin —zentzunare-kin— barne-eztabaidetan par-te hartzeko gai zen orkestra-gizonaren irudia geratu zaigu berarekin lan egin dugunoi.

nen baitira, eta gainera indar gutxi behar da kalte egiteko. Indarkeriaren arrazoi-en muinera jo beharra dago, eta horiek konpontzeko bitar-tekoak jarri behar dira.

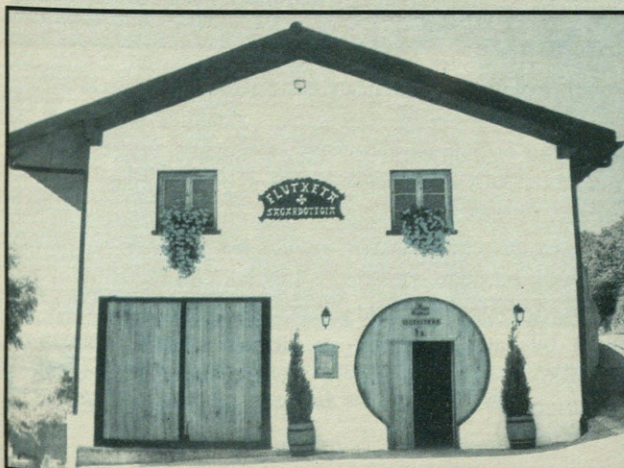
Indarkeria mota honek orain arte ezagutu dugunak baino askoz gehiago kez-

Azkenean, Koldok bere ahotik entzun dudak lehen eta azkenengo pribilegioa eskatu zuen: EAKo 1 zenbakidun kar-neta eramatea. Julio Oteizari pasa zion testigua, eta hutsetik hasita bere etorkizun profe-sionala eraikitzaera abiatu zen. Eta hemen amaituko litzateke garai hartako politikari gehie-nen historia. Baina, 1996an, bere itzuleraren ohorezko tes-tigu izan naiz, eta bere norta-sun-aztarnak berrikusi ahal izan ditut, eguneraturik: infor-matizatuak, garaiekin aldaketa onartuz eta barneratuz, baina nafar abertzaleok erakunde bizi-a eta kritikoa osatzen du-gula komentzituta, zeinarekin estilo zaharrera kontaktoan egon behar den. Eta eskualde-ko batzarrak bere aukeraketa-n pizgarritzat hartu du.

Antton Urra
EAKo militantea

katzen nau, epe luzera be-gira konpondu ahal izateko zailagoa baita, eta adin talde horretan ematen denez, in-darkeria ekintzetan parte hartzen dutenak betirako markatuak suerta daitezke.

PATXI LARRION

Urruzola'tar Prantxixku
Ansa'tar Miren

ELUTXETA
Sagardotegia

OZTARAN
BAILARA

☎ 55 69 81

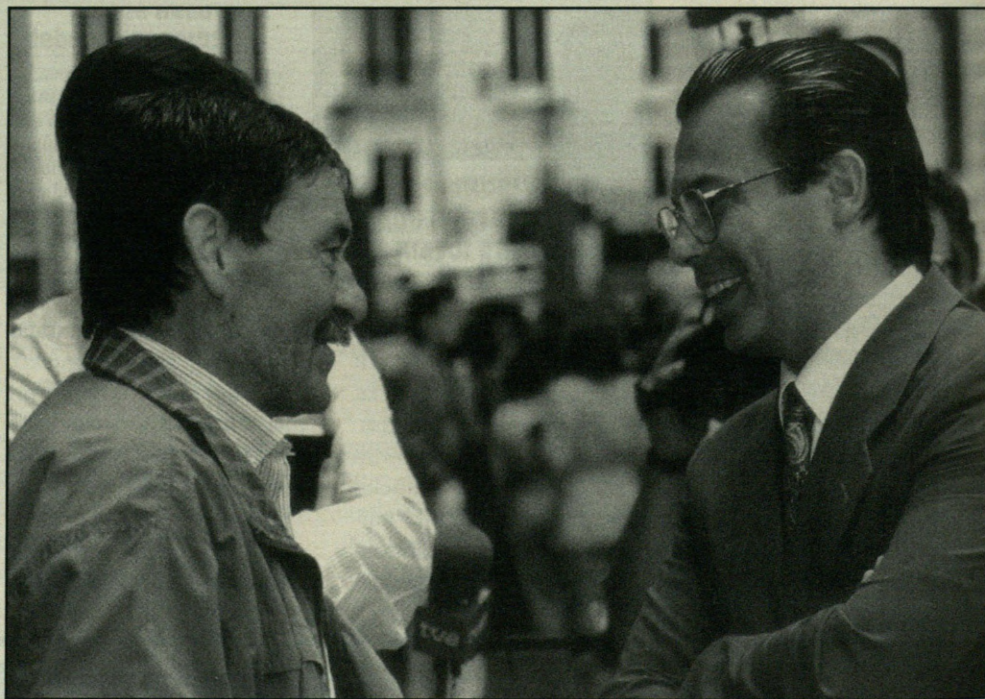
1979. urtean espetxeratu zituzten lehen aldiz Herri Batasunako kideak

Idigoras, kate luze baten azken adibidea

A

uzitegi
Goreneko
Baltasar Garzon
epailearen
aginduz, Jon
Idigoras HBko
Mahai
Nazionaleko
bozeramailea
espetxeratu egin
zuten joan den
astean. Ez da
hau, baina,
lehen kasua.

Herri Batasunako kideen lehenengo espetxeratzearen berri 1979. urtean topatuko dugu. HB sortu berria zen, aurreko urteko apirilean hain zuzen. 1979ko otsailaren 2an, euskal preso politikoaren egoera salatu asmoz, HBko 30 bat hautagaiak —tartean Telesforo Monzon, Miguel Castells, Francisco Letamendia «Ortzi», Jose Luis Alvarez Enparantza «Txillardegia», Jon Idigoras,

Jon Idigoras eta Baltasar Garzon Kongresuan diputatu zirenean: beste garai batzuk ziren.

Jokin Gorostidi, Joxe Ramon Etxebarria eta beste hainbat—, zenbait independente eta eta preso senitatekoekin batera, Bizkaiko Foru Aldundian itxialdia hasi zuten eguerdian. Segurtasun indarrek, baina, bertatik atera zituzten. Egun berean

Donostiako Udaletxera jo zuten, itxialdiari jarraipena emanaz. Berritako ere, Poliziak kaleratu egin zituen. Hurrengo egunean, itxialdi-gune Arabako Foru Aldundia bilakatu zen. Poliziak HBko 18 hautagai atxilotu zituen.

Otsailaren 5ean Gasteizko Auzitegira eraman zituzten atxilotuak. Euskaraz deklaratzeko moduan ziren hamabiek, euskaraz egin zuten, eta Nanclares de la Oca espetxera eraman zituzten Siro Garcia epailearen aginduz. Beste seiak,

■ Monzon gaixo jarri eta ospitalera eramán zuten; bere mesederako, hauteskunde orokorretan diputatu hautatu zuten

Miguel Castells abokatua eta Arabako bost hautagaiak, aske utzi zituzten. Hona HBko lehen espetxeratuen zerrenda: Monzon, Ortzi, Santi Brouard, Tomas Trifol, Txillardegí, Joxe Ramon Etxebarría, Luis C. Nuñez, Jokin Gorostidi, Itziar Aizpurua, Justa Torre, Amanda Beñaran eta Jon Idigoras.

DENAK ASKE, MONZON EZIK

Hurrengo egunetarako greba orokorra deitu zuten. Honen guztiaren ondorioz, guztiak kaleratu egin zituzten, bat ezik: Telesforo Monzon. Buruzagi abertzaleak «terrorismoaren apologia» salaketapean kartzelan jarraitu zuen. Monzonek gose grebari ekin zion, oso gaixo egon zen, eta ondorioz, ospitalera eramán behar izan

Herri Batasunako makina bat kidek «dastatu» behar izan dituzte espetxe ezberdinetako ziegak: kargu publikoek, parlamentariak... Kartzelaratu edo atxilotzeko arrazoiak ere hamaika izan dira.

zuten. Monzonen mesederako, baina, martxoaren lehen hauteskunde orokorrak egin ziren, eta diputatu hautatu zuten. Hori dela eta, kaleratu egin behar izan zuten.

Monzoni leporatutako

salaketa bera leporatu zioten Ortziari ere, biek 1978ko azaroaren 23an Gasteizen eskainitako mitinean esandakoengatik. Ortziaren kontra zabaldutako prozesuen artean, honakoa izan zen aurrera egin zuen bakarra. Hain zuzen, 1985garren urtean Auzitegi Gorenak sei hilabete eta egun bateko kartzelaldi txikira kondenatu zuen.

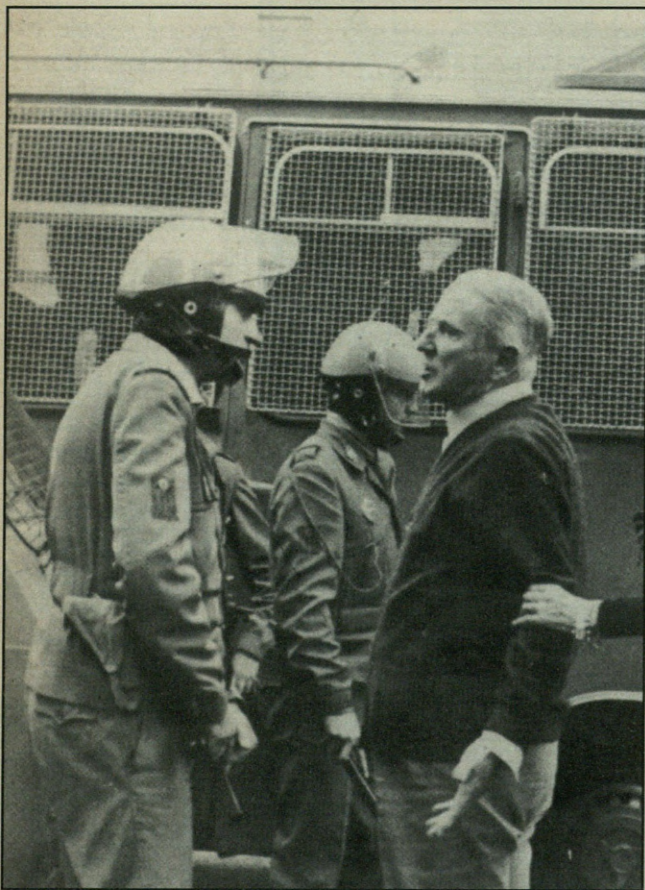
Joselu Cerecedaren kasua ere azpimarratzekoa da. Bi aldiz espetxeratu dute, eta bietan ETarekin kolaboratzea leporatu diote. Bigarren atxiloteta eta espetxeratzea dela medio, oraindik kartzelan dago. 1979ko martxoan, udal hauteskundeetarako kanpainen, atxilotu zuten lehenengoz. 80ko urtarrian epaiketa izan zuen, eta fiantzapean aske geratu zen.

1989ko irailean berriro atxilotu zuten. Salaketa: Araba komandoarekin kolaboratu izana. Urte erdia egin zuen kartzelan, eta fiantzapean kalera atera zen. Epaiketa egin eta zazpi urteko kartzela-zigorra ezarri zioten. Erabakia errekurritu egin zuen, baina errekurtsioa ukatu egin zioten. Berriro ziega hotzetara. 93ko otsailaren 2a zen. Bere anaia Patxo Cerecedak adierazi digunez, «urria aldera kalean izango da, kartzela-zigorra orduan betetzen duela esan baitzidan azken bisitan».

1980ko abuztuaren 30ean Jose Antonio Urbiola atxilotu zuten, orduan HBko Nafarroako parlamentaria. «Diario de Navarra»-ko zuzendaria zen Urangaren kontrako atentatu bat medio, abuztuaren 28an ezta-

Juan Carlos I Espainiako erregearen bisita zela eta Gernikako Juntetxean izandako gertaerak aski sonatuak dira.

Telesforo Monzon HBko buruzagi historikoak 1979ko otsailan ezagutu zuen lehen aldikoz espetxea.

baida izan zen Nafarroako Parlamentuan. Urbiolak ondokoa adierazi zuen: «*Era bat bat gatoz ETA militarren estrategia eta taktika politikoarekin, baina ez ETA politiko-militarrarekin edota Talde Autonomoekin*». 30ean Urbiola atxilotu egin zuten, «terrorismoaren apologia» salaketapean. 45 egun egin zituen Carabanchelen, kargurik gabe aske geratuz.

1981. urteko otsailaren 4an gertatu ziren istilurik sonatuenetakoak, Gernikako Juntetxean. Juan Carlos I eta Sofia Espainiako errege-erreginak bisitan ziren Euskal Herrian, eta egun horretarako ekitaldia prestatu zieten Gernikako Juntetxe historikoan. Tentsioa nabaria zen bertan. HBko hau-

tagai gehientsuenak bertan ziren. Espainiako erregeak hitza hartu bezain pronto, ordura arte isil-isilik egondako Herri Batasunako ki-deek «Eusko gudariak» abesteari ekin zioten. HBkoen kantu-doinu indartsuei, txaloz erantzun zieten bertan ziren beste alderdietako ordezkari frankok.

HAMAR HAUTAGAI ESPETXERA

HB-KO hautagaiak Juntetxetik kaleratu egin zituzten, Juan Jose Pujana Kamarako orduko lehendakariaren arabera, «araudia ez errespetatzeagatik». EAJk ere jarriera hau defenditu zuen, fiskalak mantendutako tesiaren kontra. Azken honentzat, horrelako ekintzak

Juan Jose Roson Barne ministrariak, HBko kargu publiko guztiak atxilotzeko agindua zabaldu zuen komisaldegietara

«Estatu buruaren kontrako irainak» lirarteke.

Ekintza horrekiko prozesua 1982ko maiatzean hasi zen, eta guztira, 19 ziren prozesatutako hautagaiak (17 HBkoak eta bi LAIAkoak). Hauetatik, epailearen aurrean deklaratu ostean, hamarrek ez zuten fiantzarik pagatu. Atxiloketei eta ondorengo espetxeratzeei maiatzaren 13an eman zitzaizen hasiera. Egun horretan, Miguel Castells eta Antton Iburguren Martutenen espetxeratu zituzten. Hurrengo egunean, Juan Bautista Izagirre espetxeratu zuten. Hilaren 19an, ostera, Guillermo Perea, Severino Rodriguez de Yurre, Iñaki Ruiz de Pinedo eta Xabier Perez de Heredia Nanclares de la Ocara eraman zituzten. Joxe Ramon Etxebarria, Santi Brouard eta Txomin Ziluaga maiatzaren 22an kartzelaratu zituzten Basaurin.

Maiatzaren 26an guztiak aske geratu ziren, EEk 500.000 pezetako (2.000 libera) fiantza ordaindu ostean. Hamar horiek 1983ko

azaroaren 21ean izan zuten epaiketa Madrilén. Errekurtsoak aurkeztu zituzten, eta azkenean, 94an absolbitu zituzten.

1982ko apirilaren 7an, Telesforo Monzoni omenaldia egin zitzaion Anoetako belodromoan. Omenaldi beroa eta sentitua izan zen, eta ohiko mintzaldiez gain, bi kaputxadunek su eman zioten Espainiako banderari. Ondorioz, Gipuzkoako gobernadore zibilak 500.000 pezetako isuna ezarri zien antolatzaileei, eta Espainiako Ministrarien Kontseiluak bost milioikoa eskatu zuen. Mitina amaitu eta ordu batzuetara, Poliziak Sebe Ormaza, Santi Brouard eta Imanol Agirre atxilotu zituen. Jon Idigoras eta Txomin Ziluaga atzematen ere saiatu ziren. Hurrengo egunean, berriz, Itziar Aizpurua eta Antton Iburgureni deklarazioa hartu zien epai-leak.

Urte bereko apirilaren 15ean, Larrabetzuko HBko alkatea eta lau zinegotzi epaitu zituzten. Hauek, Juan Carlos Iak Bizkaiara egin-

Z A L D I B I A

Txertakadi

Nagusia: J. M. Eskisabel. **Helbidea:** Urtesabel auzoa. **Telefonoa:** 16 13 59 - 88 47 98 **Den-bora:** Txotx garaian, Santa Luziatik Maiatzera. Urte osoan. **Janaria:** Sagardo-tegiak bezala norberak. **Lekua:** 160 lagun. **Sagardogileak:** Berezko Sagardogile elkarteak

dako bisita batean, idatzi bat plazaratu zuten. Idatzi horretan adierazitakoak oinarri hartuta, Estatu burua iraintzeaz salatu zituzten. Epai-keta amaitu, eta urtebeteko kartzelaldi txikiko zigorra ezarri zieten.

DENAK ATXILOTZEKO AGINDUA

URTEBETE beranduago, Tejerok Estatu kolpe saioa egin ostean, orduan Espainiako Barne ministraria zen Juan Jose Rosonek, Herri Batasunako kargu publiko guztiak atxilotzeko agindua zabaldu zuen komisaldegi guztietara. 1983ko apirilaren amaieraldea zen. Maiatzaren 8an, Herri Batasunako 25 kargu publiko atxilotu zituzten Nafarroan, beste 18 Gipuzkoan, hamaika Araban eta beste bederatzi Bizkaian. Hurrengo egunean, Ortzik, Periko Salaberriak, Jon Idigorasek, Mikel Arizaletak, Joselu Cerecedak eta Karmel Etxeberriak prentsurrekoa eskaini zuten atxiloketa horiek salatzeko. Prentsurrekoa amaitu bezain laster, Poliziak seiak atzeman egin zituen.

Donostiako Herri Batsunako zinegotziek ere pasa behar izan dute epailearen aurretik, 1987garren urteko

Idigoras, Gorostidi, Aizpuru eta Txillardegia solasean: lauak kartzelatik pasatakoak.

apirilaren 8an hain zuzen ere. Salaketa, Espainiako banderari iraina egin izana. Orduko Donostiako zinegotziak ondoko hauek ziren: Felix Soto, Joseba Ibarburu, Jose Maria Perez Bustero, Iñaki Mendizabal, Joseba Alvarez eta Begoña Garmendia.

Oraingoari helduz, Jon Idigoras espetxeratu eta egun bakar batera, Floren Aoz ere atxilotu zuen Goardia Zibilak, Nafarroako Justizi Auzitegi Gorenaren aginduz. Epailearen aurrera eramane zuten arren, ez zuen deklaraziorik egin eta aske utzi zuten. Orain, askoren

buruan dabilen galdera ondokoa hau da: zer gertatuko da HBren Mahai Nazionalako gainontzeko kideekin? Baltasar Garzonek deituko al ditu deklaratzera? Jon Idigorasi atzetik jarraituko al diote?

MIKEL JAUREGI

SAGARDOTEGIA
ASTIAZARAN
JUAN IGNACIO ASTIAZARAN

Zubieta auzoa - Tel: 36 12 29 - DONOSTIA (Gipuzkoa)

MB

Molduras BAEK, S.A.

Frisoak, Oholtzak

Regruesoak, Janbak

Errodapiak, eta abar

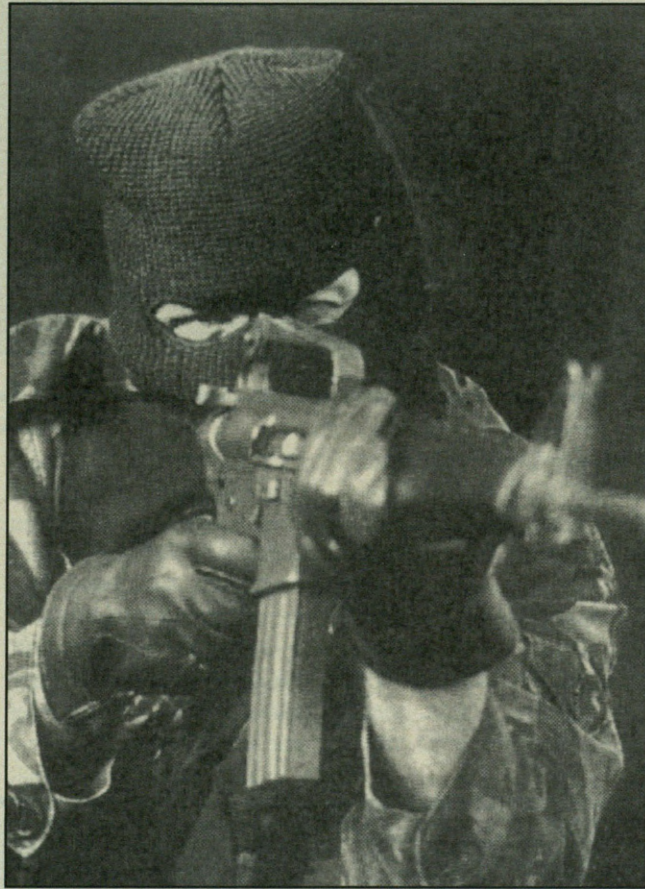
Landeta auzoa z/g - Pol. 37
117 Posta Kutxa
Tel. 81 22 75
Faxa: 81 64 24
20730 AZPEITIA (Gipuzkoa)

IRAk su-etena hautsiz geroztik izuti dabilta berriro Britainia Handiko hiriburuan

Bonba psikosia Londresen

Bigarren Mundu Gerraren garai larrienen bezalatsu dabilta Londresko herritarrak, lehergailuren batek noiz eztanda egingo beldur. IRAk su-etena hautsi orduko neurri bereziak hartuak ditu hiriburuko Poliziak.

«BAKE prozesua amaitu egin da», lau hitz hauen bitartez laburbildu zuen Gerry Adamsek otsailaren 19an zenbateraino gaiztotu den aspaldian giroa Ipar Irlandan. Su-etena 17 hilabete iraun du, 1994ko abuztuaren 30tik iragan hileko 9a arte. Egun horretan Londresko Docklandsen eztanda bortitza eragin zuen Irlandako Armada Errepublikarrak: bi hildako, 40tik gora zauritu eta txikizio han-

Urtarrilerako erabakia omen zuen IRAk su-etena bertan behera uztea, Britainia Handiko komunikabideek diotenez.

diak, milaka milioi librazioak.

Iragarritako triskantza? Ustegabekoa? Politikan adituek, MI5eko agenteek, zerbitzu sekretuek oro har, inork ez al zuen ezer sumatu

aldeztik? Ez ote zen Irlandako zeru gainean batera izarrik agertu otsailaren hasieran 'berri txarra' iragarritik? Ba al zekien Adamsek su-etena haustear zegoela? Galdera askotxo, erantzuk

nak urri. Eta hauetan ere hipotesiaren eremukoak gehienak. Britainia Handiko komunikabideen arabera, hauxe litzateke gertatu bide zena: IRAk, barne zatiketa baten beldur, berriro borrokari ekitea erabaki zuen. Erakunde armatuko 'gogorrenek' berreskuratu omen, diote Cityko egunkariak, IRA barruko agintea.

South Armagh konterrikoak

HIPOTESI honen inguruan jarraituz, IRAREN Kontseilu Militarrek -zazpi lagunez osatua antza- aspalditxotik omen zuen erabakia su-etena haustea, «Mitchell Batzordearen» txostena argitaratu aurretik ere, hau da, urtarila amaitu baino lehen. George Mitchell senatari estatubatuarra izan da Londresko Gobernuari kopeta guztiz belztu diona bere idazki famatua medio. Txostenak gomendatzen zuenez, Sinn Féin alderdia negoziatzio mahaira bildu aurretik ezinezkoa litzateke IRA armak uztera behartzea.

Ordainik ere eskatzen zuen, ordea, Mitchell batzordeak: Ipar Irlandako errepublikarrek 'prozedura demokratikoak' direlakoak

Komunikabide britainiarren arabera, zera gertatu zen: IRAk, barne zatiketaren beldur, borrokari berrekitea erabaki zuen

oneste. IRAko 'gogorrenak' ez omen dute batere gustora jaso desafioa, eta bereziki South Armagh konterriko errepublikarrek lehengo bi-detik jotzea pentsatu omen zuten. Hau da, Londres dardara bizian jarri, britainiarrei etengabeko izu eta egonezinean ibilarazi, berriro ere. Docklandsen lehertutako bonbatzarra izan zen lehen abisua, otsailaren 9koa. Bigarrena hilaren 19koa izango zatekeen, Irlandako gazte bati esku artean zeraman leherkaria autobus batean lehortu izan ez balitzaio.

Londrestarrak, izuti eta kezkatu

LONDRESKO herritarrek badute honenbestez urduri ibiltzeko arrazoirik. Metroan, aideportuetan, pubetan... edozein pakete susmagarri bihurtzen da. Psikosi kolektiboaren garaiak itzuliak dira Britainia Handiko hiriburura. Eta jakin badakite londrestarrek IRAk ez duela alferrikako mehatxurik egiten. Eta baduela modurik, baita azpiegiturarik ere, zartateko latzak emateko. Bigarren Mundu Gerraren gune larrienen bezalaxe dabilta Londresen, bonbak noiz eta non eztanda egingo zain eta belldurrez. Metroko bozgorailuek etengabe gogorarazten diete bidaiariei beren poltsak ez ahazteko inon, eta bizkor jakinarazteko Poliziari ezer susmagaririk igarritzerik gero. Scotland Yardekoek, bien bitartean, Londres hiriaren erdialdea goitik behera miatzen dute,

egunero.

Zer egin? Downing Streeteko mandatariek lehenbiziko erabakia hartu dute: soldadu gehiago bidali Ipar Irlandara. Iaz etxerazi zituzten bakanak berriro petateak egiten ari dira. Konponbide militarra? Ez dirudi ez IRAk ez Londresek horretarako kemenik ikusten dietenik euren buruei. 1970eko txosten batean Erresuma Batuko Armadako inteligentzia zerbitzuek zera zioten: ezinezkoa zaigu garraipen militarra. Eta 26 urte beranduago antzeko analisia egin behar. Negoziazioa? Mugimendurik badabil behintzat Londres-Dublin-Washington artean. Lerro hauek argitaratzerako baliteke britainiar eta irlandar ordezkariak beste goi-bilkura bat egin izatea.

Eta baliteke goi mailako lehen topaketa Europatik oso urruti egitea John Brutonek eta John Majorrek: Bangkok, Thailandiako hiriburuan. Europa-Asia gailurra hortxe da egitekoa, ostegun honetan hasita, eta litekeena da aukera pasatzen ez uztea Irlandako eta Britainia Handiko lehen ministroek elkarrekin egonalditxo bat egiteko. George Mitchell senatari estatubatuarra, bien bitartean, ukatu egin du bi gobernuen arteko bitartekari lanik egiten ari denik. Baina Downing Streetetik lehen ministro britainiarren egoitzatik irten orduko Dublinerako bidea hartu zuen.

XABIER ARANBURU

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Txinatarren arteko kontuak

U**URTARRILAREN** amaieratik Txinako Errepublikak Popularreko eta Taiwaneko agintariek bi herrien artean eragin duten tentsioak baretzera egin duela dirudien arren, Gerra Hotzaren ondoriak ez dira amaitu. Orduko gatazka nagusienak bertan gertatu dira: Vietnam, Kanputxea eta Korea ditugu erreferentzi nagusienak, Txina ahaztu gabe. Aurreko gerra horiek amaitutza edo erdi amaitutza jotzen ditugu, gerren ondorioak (herri zatiketak, gizarte zatiketak, tentsio handiak) amaitu ez diren arren. Baina zergatik piztu da orain Txina eta Taiwanen arteko gatazka?

Hasteko, Hong Kong eta Macao Txinara integratuko dira 1997an eta 1999an. Erresuma Batuko eta Portugalgo kolonia horiek estatus berezia izango duten arren, Pekinen mende geratuko dira. Txinari lurralde mailan berregiteko, gerra zibilaren ondoren nazionalista eskuindarrak babestu ziren lurraldea falta zaio, Taiwan. Horrek Taiwan bereganatu nahia- ren irrika areagotu du Pekingo agintariengan, eta Txinak bereganatuko duelako beldurra eragin, aldiz, Taiwangoengan.

ONDORIOZ, Lee Teng-Hui lehendakariak bere diplomazia guztia lanean jarri du nazioarteko beste herrien babesa jaso nahian. Taiwanek Nazio Batuen Erakundearen sartzeko eskari egin dauka. Iaz lehenbiziko aldiz lehendakaria EEBBtara joan zen 'bisita pribatuan'. Lien Chan lehen ministroa ere Austriara joan zen, Taiwango goi agintari batek Europara egin zuen lehen bisita ofizialean. Amaitzeko, eta nazio demokratikoen taldean sartzeko lehendakaria libreki eta zuzenean aukeratzeko lehen hauteskundeak antolatu zituen martxoaren 23rako. Mugimendu oro Txinak etorkizunean bereganatu ez dezan eginak. Pekinek sekula ez du baztertu Taiwan bereganatzeko irrika, batez ere Armada Popularrak. Orain botere hutsunea betetzera indar armatuek eman dute lehen urratsa.

Dengen ondorengo naturalak, Jiang Zeminek, ez du esperientzi militarrik eta ez da beraz agintari militarren gogokoa. Pekingo agintarien Taiwanetik orain arteko jarrera, Hong Kong eta Macaorekin egin moduko akordio bat bilatzea izan da, baina hauen ezetzaren aurrean, Armada Popularraren pazientzia agortzen hasi da. Etorkizunean, Pekingo agintariek euren Armadarekiko munduko handiena duten kontrol maila garrantzitsua izango da enfrontamendu armaturik gerta ez dadin, EEBBek eskuhartu beharko luketen enfrontamenduaz ari baikara. Berriro ere txinatarren arteko kontuak lehen maila informatiboan ditugu, baina ez ditzagun nahas txinatarren arteko kontuak eta txinatar kontuak.

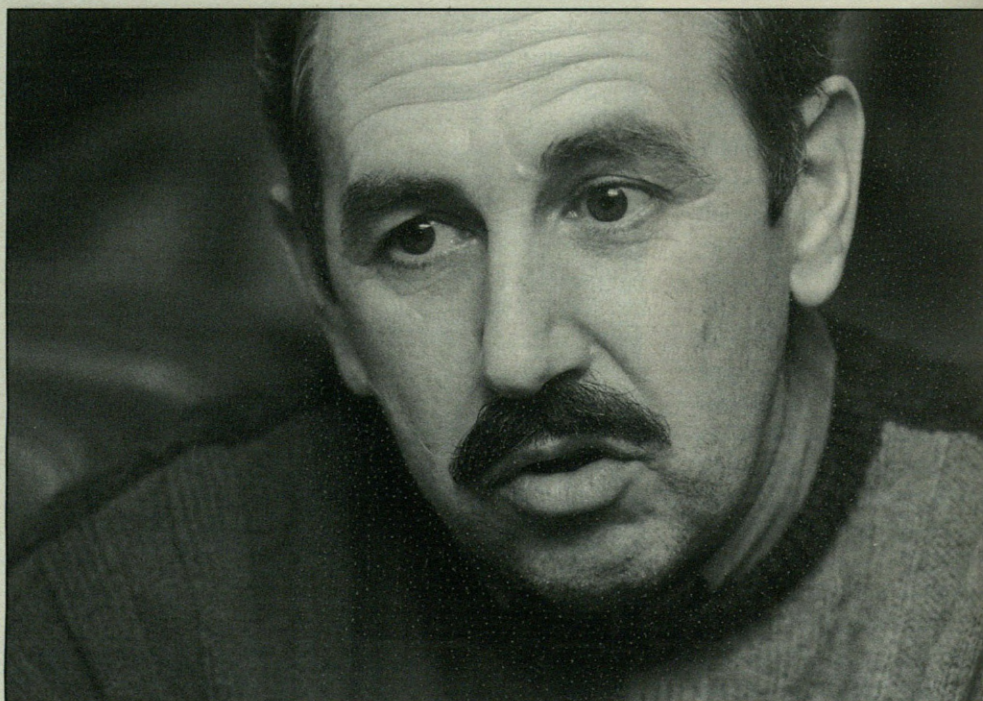
KOLOD ALDABE

Kazetaria

Tomas Etxabe izan zen 1976 hartan Gasteizko langileen buru ezagunena

«Tiroka ekin zien Poliziak langileei San Frantzisko elizatik irtetean»

Gasteiz, 1976ko martxoaren 3a. Poliziak tiro egin zien langileei: bost hildako, ehundik gora zauritu. Tomas Etxabe, ESK-CUIS sindikatuko bozeramailea egun, izan zen greba haren gidarietakoa.

Langile mugimenduaren buru ezagunenetakoa zu zeu zinen sasoi hartan Gasteizen. Zer testuingurutan sortu zen protesta? zerk bultzatuta?

Urtarrilaren 9an hasi zen greba Forjas Alavesas enpresan, gaur egungo Ace-norren. Hantxe ari nintzen ni lanean, eta bi genituen eskari nagusienak: batetik,

«Sindikatuak apenas zuten indarrik Gasteizen 1976an, eta gainera, legez kanpo zeuden». (Arg: A.E.).

plataforma erreibindikati-boa, eta bestetik, langileon ordezkariak onartzea enpresak. Gogoan izatekoa da sindikatuak legeztatu gabe zeudela artean, eta lantegietan asanbleak egitea ere ez zela legezkoa.

Mugimendua, nolanahi

ere, ez zen bat-batekoa izan. Hilabete batzuk lehenagotik bazebilen bilera, batzar eta joan-etorriak, eta lantegi gehienetan antzeko plata-forma eratu genuen. Forja-sen ondoren Mevosako (Mercedes) langileek ekin zioten grebari, eta beste sei

enpresakoak segidan. Guz-tira 6.300 bat langile izan ginen, batera, greban, hainbat astetan.

Nolatan eutsi zenioten grebari horren denbora luzez?

Erresistentzia kutxei esker, eta jendeak oro har eman

“Soldaten
igoera zen eskari
nagusietakoa,
baxuak baiziren
oso, miseriazkoak.
Lan harremanen
aldaketa ere
eskatzen genuen»

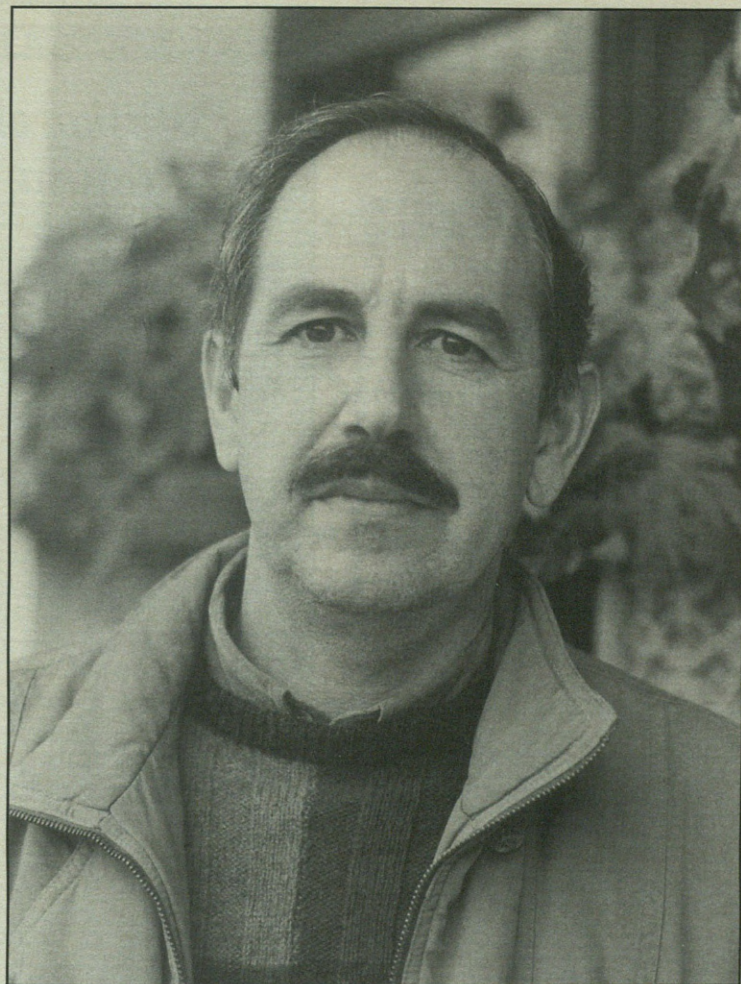
zigun laguntza medio. Elkartasun eta babes mugimendu zabala eratu zen grebalarion alde.

Laburki bada ere: zerk asaldatu zuen borrenbesteraino Gasteizko langileria?

Soldaten igoera zen eskari nagusietakoa, baxuak baiziren oso, mixeriazkoak. Lan harremanen aldaketa ere eskatzen genuen. Izan ere, langileok oso tratatu txarra jasotzen genuen enpresariengandik. Erregimenaren babesa zuten enpresariak eta edozer egiteko libre ikusten zuten beren burua. Gainera, sindikatuak legez kanpo zeuden, eta edozein modutara, ez zuten indar handirik Gasteizko enpresetan. Horretaz aparte, ordu estra piloa egin behar izaten zen.

Sindikatu nagusiek bain indar gutxi izaki -legez kanpo gainera-, zeren inguruan mamitu zen mugimendua?

Asanbleak izan ziren grebaren bultzatzaileak, baita ardatz organizatiboa ere. Egunero ibiltzen ginen elizarik eliza biltzarrak egiten, lantegiak itxi egin baitzizkiguten. Lantegi arteko asanbleen koordinadora bat ere bazen, eta horrexek zuen bizkar gainean erakuntzaren zama. ‘Despatxoetan’ apenas izan zen bilerarik. Lehendik ere, 1976 baino le-

hen, izan ziren bi saiaketa greba orokorra bultzatzeko. Porrot egin zuten, errepre-sioagatik eta langileriaren esperientzia ezagatik.

Gasteizko langileria, orain 20 urte, migraria zen gehiengoa, bai Arabako herrietatik, Hego Euskal Herriko beste herrialdeetatik edo Espainiatik bertaratu. Klase kontzientzia handirik gabea, baina egoera jasanezina pairatzen zuena. Horrela bada, lehertu egin zen giroa.

Eta martxoaren 3a, sarrraskiaren eguna, beldu zen...

Martxoaren 3an lantegi guztietan egin zuten bat grebarekin, baita Michelinen ere, aurreko egunetan ez bezala. Jendea nahikoa erreta ze-

goen; pentsa, zazpi asteko greba. Baina amore emateko intentziorik ez zen ageri. Goizean goizetik hasi ziren enfrentamenduak Poliziarekin, gogorak oso, eta guztiz ‘serioa’ bilakatu zen asuntua. Polizia ez zen gauza jendearen haserreari eusteko, eta atzera egin behar zuen sarritan.

Arratsalderako, berriz, asanblea nagusi baterako deialdia egin zen San Frantzisko elizan. Ordubete edo bi lehenago bildu ginen asanbleen koordinakundeko kideak, egoera aztertze-

ra. Animoso geunden, greba orokorrak erabateko segida izan zuela ikusirik. Garai-pena gertu zegoela sumatzen genuen. Nahiz eta garai-pena beste munduko kontua ez zen: langileen ordezkaritza eta plataforma erreibindikatihoa onartzea besterik ez.

Eta borretan ari zinetela beldu zen Polizia San Frantzisko elizara.

Ke-poteak bota zituen Poliziak eliza barrura jendea kanporarazteko, eta tiroka hartu zuten kanpoan. Bala tiroak, bai. Martxoaren 3an

«Zazpi astez iraun genuen greban sei bat mila langilek, urtarilaren hasieratik. Martxoaren 3an greba orokorra egin zuten Gasteizko langile guztiek».
(Argazkia: Alberto Elosegi).

“Ke-poteak bota zituen Poliziak eliza barrura jendea kanporarazteko, eta tiroka hartu kanpoan. Bala tiroak, bai»

“**Suarez izan zen sarraskiaren erantzule zuzena. Eta Fragak esaldi famatu hura esan zuen: ‘La calle es mía!’**»

hildako eta zauritutakoek tiroak jaso zituzten, ez gomazko pilotakadak.

Manuel Fraga zen sasoi bartan Barne edo Gobernazio ministroa.

Fraga zen, bai, eta Carlos Arias Navarro gobernuburua. Martin Villa, berriz, sindikatu harremanetarako arduraduna. Baina Manuel Fraga Alemanian zen aste hartan, bidaiaria batean, eta Adolfo Suarezren esku utzi zuen bere departamenduari ardurara. Beraz, Suarez izan zen Gasteizko sarraskiaren erantzule zuzena. Alemaniatik itzultzean esan zuen Fragak esaldi famatu hura: «La calle es mía!». Erregeak, berriz, Consejo del Reino izenekoa bildu zuen, eta Burgosko kapitain jeneralak, VI. erregio militarrekoak, zera jakinarazi zion: prest zeuzkala tropak, ea Araban gerra egoera aldarrikatu behar al zuen.

Bost bildako; zaurituak ebundik gora... eta gero?

Martxoaren 8an greba orokorra egin zen Hego Euskal Herrian, eta aurreko egunetan ere izan zen hainbat protestaldi. Hilaren 8koa Errepublikaz geroztik Euskal Herrian ordura arte egin dako mobilizazio zabalena izan zen. Ondoren zer? Buruzagietarik batzuk kartzelara, beste batzuk ihesi..., eta egoerari irtenbideren bat ematera behartuta geunden. Langileak lanera itzuli ziren, eta kontraesana dirudien arren, eskatzen zutenaren % 100 lortuta gainera. Hori izan zen Gasteizko martxoaren 3ko paradoxa: se-

kulako errepresioa, hildakoak... baina hala eta guztiz eskatutako guztia lortu.

Handik urtebetera, 1977ko ekainean, oso boto gutxirengatik ez zenuen eskuratu diputatu kargua.

FUT edo Frente por la Unidad de los Trabajadores koalizioa osatu genuen hauteskundeetarako OICk -Ezker Komunistaren Erakundeak- eta LCR-ETA VI.ak, gero LKI izango zenak. Ni neu OICkoa nintzen. Eta oso boto gutxirengatik, ehundaka batzuk, ez nuen lortu parlamentari akta Araban. Hotz hotzean pentsatuta, ordea, zera galdetzen nion neure buruari: «Merezi al dik saltsa hauetan ari-tzea?». Ez nintzen batere eroso sentitzen hauteskunde kanpainan, nahikoa galdua ikusten nuen neure burua.

Zer bilakaera izan du, zuren ustez, euskal langile mugimenduak 1976-1996 tarte honetan?

Larriena, ene iritziz, kolaborazioaren ideologia nagusitu dela langileengan azken urteotan. Orain 20 urte pentsaezina zen, inor lantegitik botatzen zutenean adibidez, langileek ezikusiarena egitea. Gaur egun hain sakabanatua dago langileria, hain ugariak dira kontratu motak, hainbestekoa da langabezia, ezen zaila baita oso bat egitea langileek. Beren interesak parekoak dituztenean izan dute indarririk langileek. Eta ez da hori, hain zuzen, egungo egoera.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Politika ekonomikoa aldatu beharra

GERTU berriak dira langabeziaren datuak, eta, oro har, kezkarriak baldin badira Espainiako estatuan, are gehiago Hego Euskal Herrian. Izan ere, azken bi urte hauetan ekonomiaren hazkunde paregabea ezagutu dugu eta hala ere, ez da gai izan langabetuen kopurua nabarmen murrizteko. Egoera kezkarria, benetan.

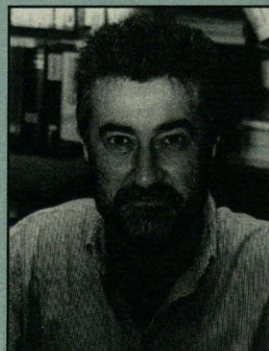
Gaur egungo egoera honen gauzarik txarrena belaunaldien arteko etena da. Lana egiteko prestatuta eta gogoarekin dauden hainbat eta hainbat gaztek, ehuneko 43 inguru, 18-25 urteen artekoek tajuzko lanik ezin egin. Batzuk jubilatuta ahala ez dira langile gazteak kolokatzen, eta joera honek honetan iraungo duelakoan nago politika ekonomikoa aldatzen ez den bitartean.

DUELA bi hamarkada hasi ziren berrindartzen ideia neoliberalak ekonomian aplikatzeko. Neurri guztiak eskaintza hobetzeko hartu behar dira. Ekizpena hobetu, merkatuak ireki, ekoizkortasuna handitu, etabar, baina ezer gutxi eskariaz. Badirudi pentsatzen dela eskaintzak eskaria herrestan eramango duela Sayren legea burutuz. Eskaintzak etengabe gora egin du, ez ordea eskariak.

Egoera hau Europako Bata-sunak are okertu egin du. Izan ere, ahulezi egoeran sartu gintuzten, eta ekonomia basati honetan indartsuak ahula zapaltzen du, demostratuta geratu den bezala. Horrez gain, Maastrichteko Konbergentzi Plana bete nahiak zeharo zaildu digu berez egoera gogor hau. Beraz, ur nahasi hauetan murgilduta gaude eta ez dirudi etorkizun oparoa datorkigunik, politika ekonomikoan aldaketa sakon bat ez bada ematen behintzat.

POLITIKA ekonomiko honek eskaria kontutan hartu behar luke. Norentzat ekoizten dugu ordea? Eskaria gehitzeko, Fordek bere garaian egin zuen bezala, alokairu egokiak ezarri behar dira. Gizartearen bizimodua, oro har, hobetu behar da, ekoizten dena desagerterazteko. Izan ere, ekoizten den guztia ezin daiteke kontsumi gutxi batzuek, bai ordea gehiengoak. Eta bide hori ez da jorratzen gaur egungo politika ekonomikoarekin.

Beraz, beste neurri batzuekin batera, aipatutako aldaketa ere eman beharko litzateke politika ekonomikoan.

BALEREN BAKAIKOA
EHUko ekonomia irakaslea

Anoetako Txikita pilotari ohia omenduko dute bere jaioterrian

FRONTOIETAN GONATAN JOKATZEN ZENEKOA

Anoeta bere jaioterrian omenduko dutela eta, Antonia Uzkudunekin jardun dugu mende erdialdera euskal emakumeek pilotan, erraketan zehazki, protagonismoa izan zutenekoaz.

Maria Antonia Uzkudun 1954an Mexikon, «La Americas» zalditokian.

1941-EAN egin zuen lehenengo pilota saioa Maria Antonia Uzkudunek, Salaman-can. Madrilen aritu zen batez ere pilota profesionalari eskainitako 28 urteetan. Mexikon ere egin zituen bi urte, 1953tik 55era. Urte guztion seinale gisa gordetzen du 1964an eman zioten Kiroi Merituari Domina, hala diosku Carlos Gil bere sena-

rrak. Garai horretako txapeldun dominak ere irabazitako guztiaren seinale gelditu dira, nahiz eta tokian tokiko txapelketak izaten ziren, Valentzian, Bartzelonan, eta abar.

«Anoetan ez zen erraketa txapelketarik jokatzeko, ezta

Donostian ere. Donostian denboraldi bakarrean jokatu nuen, baina udarako zen soilik», azpimarratu du Maria Antoniak. Emakumeek jokatzeko zuten erraketa modalitateko pilota joko Bartzelonan, Tenerifen, Valentzian, Madrilen... egi-

ten zuten. Madrilen bertan, Anoetako Txikitak garai onentzat dituen 40ko hamarkadako azken urteetan baziren, gutxienez, erraketarako lau frontoi abian, eta garai berean Bartzelonan beste bizpahiru ere ba omen ziren. «Orain, ordea, ofi-

1948an Madrilen aritu zen Anoetako Txikita, «Madrid» frontoian batez ere.

zialki bat ere ez dago, ez erraketarik ezta erre-montekorik ere.

Estatu espainiarreko emakume erraketista gehienak, ia denak, euskal herri-tarrak zirela gogorarazi du Uzkudunek, batez ere biz-

kaitarrak eta gipuzkoarrak. Erraketa zen, hain zuzen ere, emakumezkoaren pilota modalitatea urte horietan. «Pilotariak ginen emakumeok erraketan jokatzen genuen, eta emakumeak bakarrik ginen mota honetako

pilota jokoan, gizonetzkoak pala, pala motza, erremonte eta zestan aritzen baitziren». Euskal Herrian, ordea, ez zen erraketarako frontoirik eta pilota jokoan ezagunak izan diren emakumezkoak Madrilen, Bartzelonan

«Emakume pilotariok erraketan jokatzen genuen; emakumeak bakarrik ginen modalitate honetan»

eta abarretan aritu ziren.

«Anoetako Txikita» ezize-nez jardun zuen jokalaria hogeita zortzi urtez aritu zen pilotari profesionalki lotuta, egun batean, artean 40 urte zituela, lan hori uztea erabaki zuen arte. «Oraindik sasoi onean nengoen, baina nahiago nuen adin borretan utzi», argitu du. Orain, hiru-rogeita zortzi urte dituela, gaztaroan hain hurbiletik ezagututako erraketa pilotaren 'urrezko aro'ko bizitza du gogoan.

Apustuak eta pilotaren negozioa

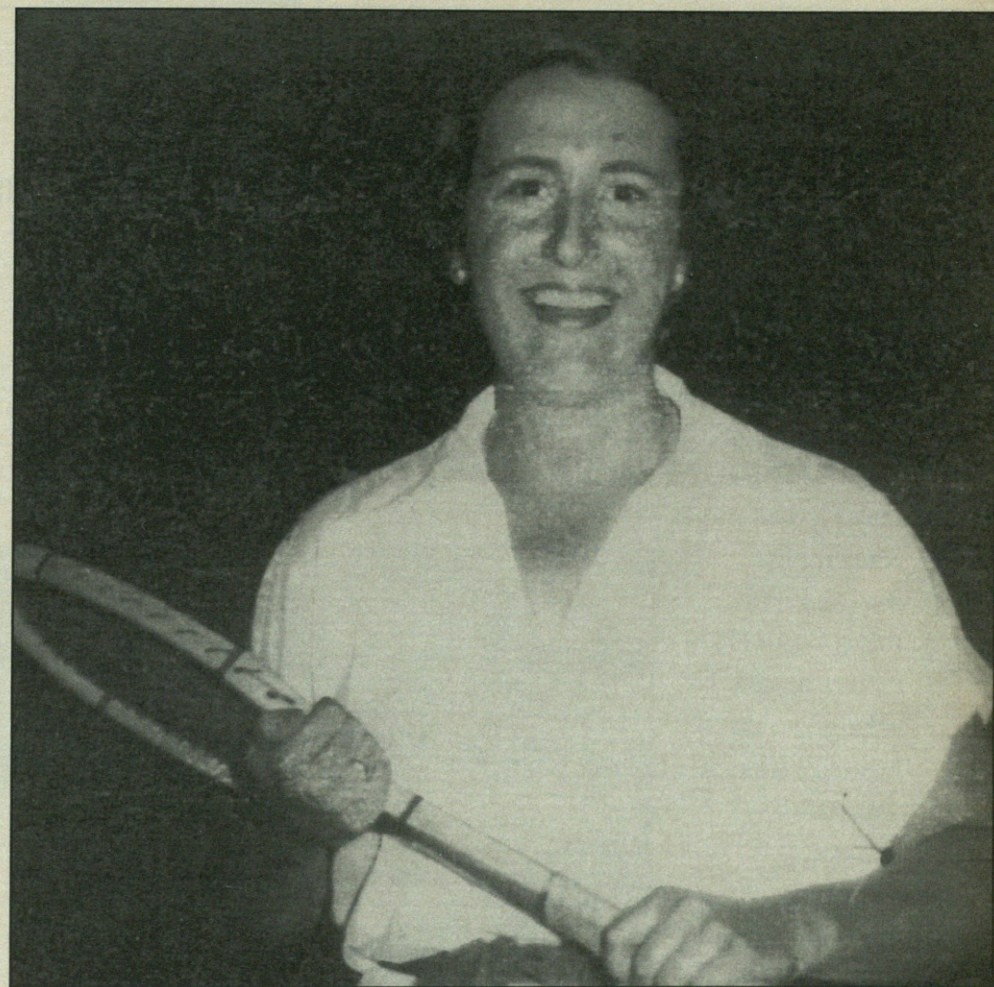
«APUSTUETARAKO jokaldiak egiten genituen, orain beste eratako pilota saioetan egiten den bezala. Orduan diru multzo handiak jokatzen zituzten emakume pilotarien saioak ikustera etortzen zirenek» anoetarren arabera, baina enpresa batzuek gainbehera egin zuten ondoren eta, arazo ekonomikoak medio, gero eta pilotari gutxiago ateratzen ziren erraketan aritze-ko, frontoiak ixten joan diren arte. Maria Antonia Uzkudunek jokatzeari utzi ondoren, «eta lehenago ere, itxi zituzten batzuk». 1945 eta ondorengo urteetan egon zen loraldia jada agortzen hasia ei zen, pixkanaka frontoiak ixten joan zirela eta Madrilen bakarra gelditu zen, «Madrid» izeneko fron-

toia. Frontoi horretan, hain zuzen ere, egin zituen saio gehienak Maria Antoniak. «Denboraldi bateko kontua izan zen erraketa pilotaren negozioa», bere ustez.

Pilota enpresen gainbehera

ASTEAN hiruzpalau alditan lehiatzeko kontratatzen zuten Anoetako Txikita. Frontoiaren jabetza zuten enpresek egiten zioten kontratazioa, denboraldi zehatzetarako. Hauetako enpresa batzuek hiri bat baino gehiagotan zituzten frontoiak eta, ondorioz, lantoki ezberdinetan zehar aritu zen anoetarra. Hasieran Salamancan, gero Madrilgo «Iberia» pilotalekuan, ondoren «Madrid» frontoira, baita «Barbieri»-n beste urte eta erdi... han-hemenka jokatzeko deitzen zuten. Denbora gehien Espainian egin zuen —orain Madril bizi da Jose Maria Gil bere senarrarekin—, baina Mexikon eta Kuban ere aritu zen, bi urtez eta hiru hilabetez, hurrenez hurren.

Mundu Txapelketa berak Kuban ziharduela jokatu behar ei zela gogoratu du Maria Antoniak, «*bainatentsio politikoa bandiegia zen eta itxi egin zuten*». Hego Amerikako herriotan pilotaren negozioa sortu zuten

1959an 18 urte zeramatzan Maria Antonia Uzkudunek erraketaz pilotan jokatzen.

enpresari batzuk ere euskaldunak ziren, hemendik pilotariak eramaten zituztenak, baina hauetan ere emakumeen pilota saioetara zuzendutako frontoiek gainbehera ezagutu zuten.

Frontoiokin batera amaitu zen emakumeak pilotan, erraketan, protagonista izan ziren garaia. Euskal emakumeek kanpoan, Euskal Herritik kanpo, kirol protagonista izan ziren urrezko

garaia. Urtero Euskal Herrian biltzen direla esan digute. Denek jasoko dute omena, Maria Antonia Uzkudunekin batera, Anoetan.

ARANTXA ERASUN

OTEGI

Sagardotegia

Soila enea baserria
Zabaleta auzoa
Lasarte - Oria

☎ 36 50 29

Plaza Encarnacion, 4
☎ 433 79 87
☎ 433 38 65
ATXURI - BILBO

LIZARRA

SAGARDOTEGIA

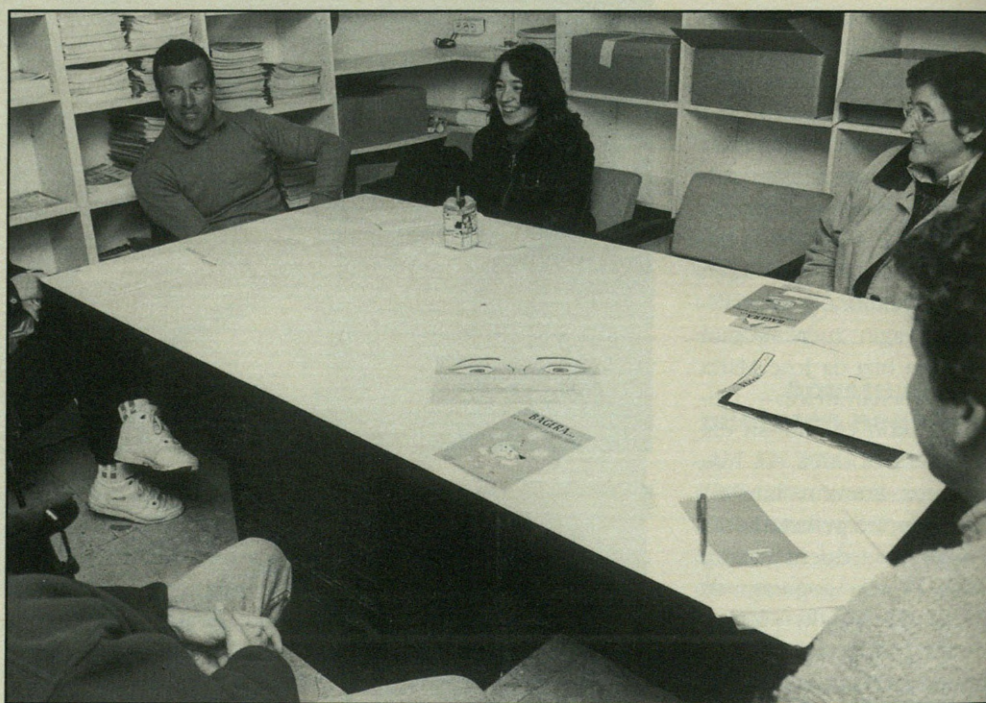
Gasteizen martxan jarriko duten egitasmo honek hiru urte daramatza Donostian

MINTZALAGUNEKIN IKASI

Hizkuntza bat ikasteko mintzalagunak aukera aparta eskaintzen du. Euskaldun baten 'konpainia' baliatuz euskaraz ikasteko erraztasunak eman nahi dituzte euskara taldeek.

GASTEIZKO Geu taldeak «Mintzalaguna» egitasmoa jarri du martxan. Euskara ikasleei euskaraz mintzatzeko aukera ematea du helburu. Horretarako, euskaldunak eta euskara-ikasleak beren adin, ahalmen eta zaletasunen arabera harremanetan jartzen dira. Eta ikasten ari denari euskaraz mintzo dadin laguntzen dio euskal mintzalagunak. Egitasmoa 16 urtetik gorakoei zuzendua da.

Raul Martinez-ek adierazi digunez, mintzalagunen bila eskoletara jo dute batez ere, eta gazte askok eman du izena, 60 inguruk. Gehienak

Binaka zein taldeka, euskaraz hitz egiten diote elkarri. (Argazkia: Alberto Elozegi).

16-19 urte bitartekoak dira, eta beraien lana borondatezkoa da. «Motibazio kontua da. Guk gure egitasmoaren nondik norakoak azaldu dizkiegu eskoletako ikasleei: euskal ikasle asko dagoela, baina gero kalean ez dau-

katela euskaraz egiteko aukerarik. Gainera, eskoletako ikasleek ere arrisku berdina daukate hemendik urte batzuetara». Horrela, jende asko animatu da eta kasu batzuetan ia klase osoa. Orain, euskara ikas-

leak bilatzen hasiko dira.

«Mintzalaguna» binaka edo taldeka antolatu dute. Askotan, gazteak direla eta, lotsa ematen die binaka joatea, eta taldean biltzen dira. Seiko taldeak baino handiagoak ez dira izango, gehienez ere hiru mintzalagun izanik bakoitzean.

Martxoaren erdialderako lehenengo talde edo bikoiteak prest egongo direla pentsatzen dute, eta norbe-

■ Mintzalagunaren helburua, ikasten ari denari euskaraz hitz egiteko eta trebatzeko aukera ematea da

raren zaletasunak, esperientziak eta hainbat gauza elkarrekin trukatzeko aukera izango dute. Baina, hori bai, euskaraz.

Donostiako esperientzia

GASTEIZEN orain hasiko dira mintzalagunaren proiektuarekin, baina Donostian ezaguna da dinamika hori. Bagera euskaltzaileen elkarteak hiru urte daramatza esperientzia honekin. *«Une honetan 60 pertsona daude izena emanda, 25 euskaldunzabarrak eta 35 euskaldunberriak»* Luis Rubio Bagerako kideak argitu digunez. *«Emakumezkoak eta 40 urtetik beherakoak animatzen dira gebienbat»*.

Proiektu honetan parte hartzen duten euskaldunberriak euskaltegiatiko ikasleak izaten dira. Euskaldunak aurkitzea, berriz, zailagoa dela esan digu Luisek. *«Normalean EGA ateratzen eta alfabetatzen ari direnak eta Bagerako bazkideak izan ohi dira»*.

Orain arte binaka edo hirunaka antolatu izan dute, baina hemendik aurrera lauko taldeak ere egingo dituzte. Dena den, taldeak biltzea ez dela hain egokia uste dute, ez baitute denek hitz egiten.

Nahiz eta proiektuarekin gustora egon eta aurrera jarraitu, hasierako helburuak bete ote diren zalantza sortu zaie elkarteetako kideei. *«Mintzalagunarekin euskaraz hitz egiten dute, baina hortik aurrera, eguneroko bizitzan, ez dakigu zer egiten duten. Ez dakigu jendeak euskaraz hitz egiteko beldurra edo lotsa galtzen ote duen»*.

AINHOA AZPIROZ

JUAN JAVIER ITURRALDE

Nafarroako EHEko kidea

Euskararen legearen proposatutako aldaketaz konpontzen al da nafarren arteko eskubideen berdintasuna, eta normalizazioa lortu al liteke?

JOSE MARIA RODRIGUEZ OTXOA

Nafar Gobernuako Hizkuntz Politikako zuzendaria

Lehenengo eta behin, euskararen foru legearen aldaketak helburu konkretua duela esan behar da, irakaskuntza arloa mugatzen baita, eta ez gizarteko arlo guztiera. Hau da, udal administrazioan, komunikabideetan, publizitatean eta beste hainbat arlotan ez du eraginik lege honen aldaketak. Irakaskuntzara mugatuz, beraz, nire ustetan, Nafarroako euskararen legearen aldaketaren proposamen hau onartzeak aurrerapen garrantzitsu eta handi bat ekarriko luke nafarren hizkuntz eskubideei dagokienez.

Bestalde, euskararen ofizialtasuna eta bere erabileraren normalkuntza ez dira derrigorrez balio bereko konzeptuak eta beti alderatu daitezkenak. Errealitatean kasu desberdinak ematen dira. Alde ba-

tetik, egoera batzuetan ofizialtasun maila handia lortu

da eta normalkuntza, aldiz, baxua suertatu da. Beste kasu batzuetan, berriz, alderantzizkoa gertatzen da: normalkuntza maila handia lortu den heinean, ofizialtasunak ez du aurrerapen handirik egin. Dena den, Nafarroako euskararen normalkuntza prozesua gaur egun martxan dagoen prozesu bat da, eta aurrera doana pixkanaka. Ikuspegi honetatik, aurrerantzean eta batez ere etorkizunera begira, garapen horrek jarraituko du, dudarik gabe. Baina, beti ere, dagoen legezko esparruaren barruan eta berau kontuan hartuz eta errespetatuz.

U R R E A

● «Hitzaro» euskara elkartearen aurkezpenean murgilduta dira egunotan Ordizian. Altamira Eskola Zaharretan egoitza, bazkideak behar ditu elkarte berriak, «Esan baietz, ekintzaren bidez» lelopean.

G O R O T Z A

● Gasteizen harrapatu du irudi hau I. Kastresanak. Oraingoz zuzendu gabe dagoen txartel honetan akats taldea bai, baina behintzat euskal grafiaz idatzi dituzte huts egiteak.

Erauntsiek arazo ugari eragin dituzte Euskal Herriko errepideetan

ELUR URTE, GARI URTE

J oan den asteko elur erauntsiak ezustean egin zuen agerpena Euskal Herrian eguraldian adituek emandako aurrikuspenak betez. Elurrak, orain arte egindako hozbero epela normala ez zela baieztatu du, negua oraindik ez dela amaitu ohartarazteaz gain. 1985ean ezagutu genuen hemen horrelako azken erauntsia.

EUSKAL Herria astindu berri duen elur erauntsia, barrualdeko ohiko eremuak zuritzeaz gain, kostalderaino iritsi da, azken zortzi urtetan gertatu ez zen moduan. Egia esan, elurrak urtero egiten du bisitalditxoia Euskal Herriraino indar ezberdinarekin, eta pasa den asteko erauntsiak, eragin kaltegarri ugari ekartzeaz gain, harridura eta poza ekarri du kostaldeko jendearen artean.

Erauntsiak elur prezipitazio mailan izan du garrantzia, tenperaturak ez direlako oso hotzak izan. Hiru egunetan zehar, Gasteizen metro erdiko elurra pilatu da kaleetan eta Donostian, goi samar dauden auzuneetan, 25 zentimetroko garaiera hartu du elurrak. Bi hiri hauetan autoz ibiltzeko kateak beharrezkoak izan ziren. Ipar Euskal Herrian elur erauntsia ez da izan Hegoaldean bezain indartsua

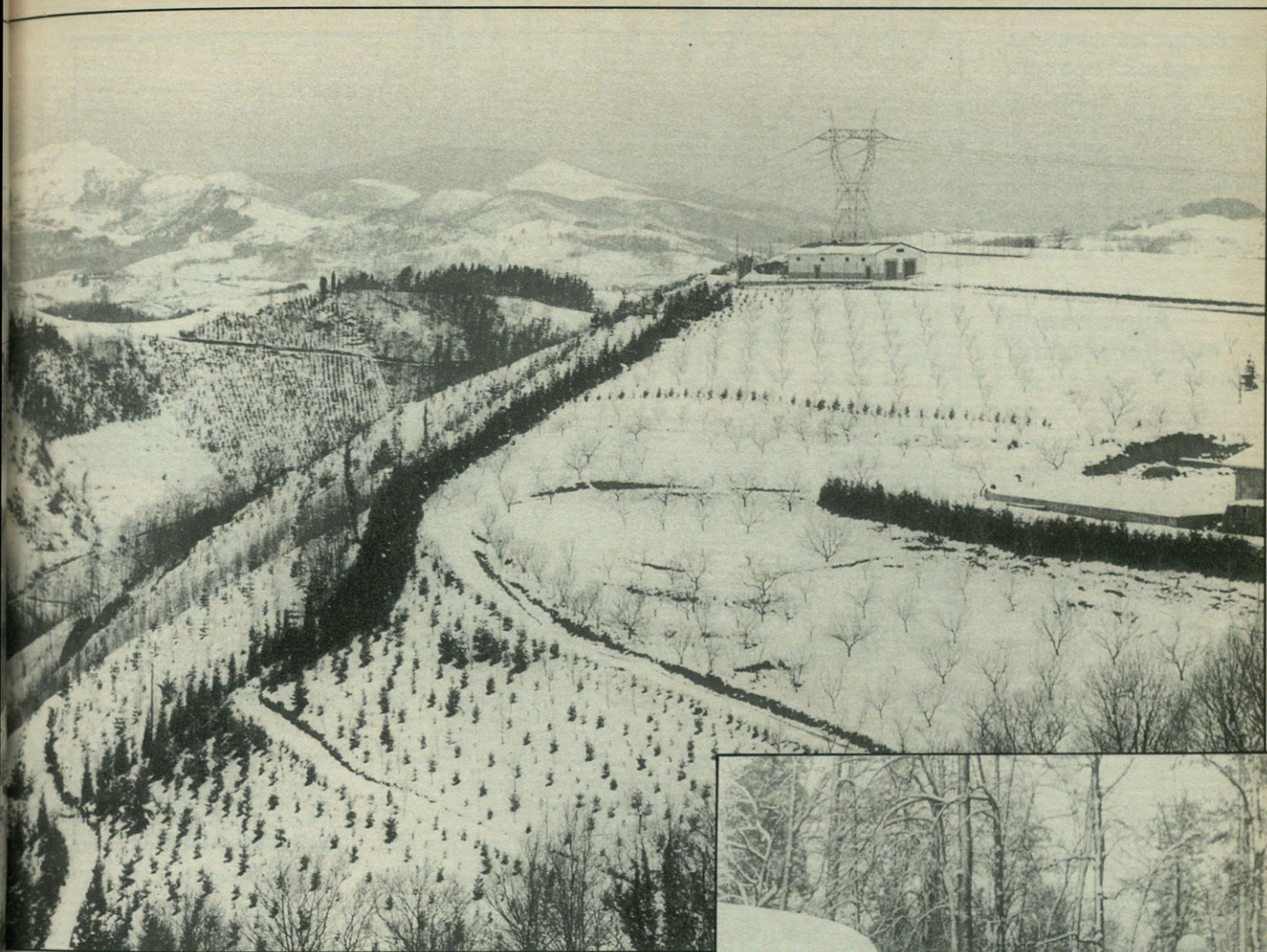

Kostalderaino iritsi da aurten elurra, azken 8 urtetan gertatu ez zen moduan. (Argazkia: A. Elosegil).

eta kostaldeko herrietan Nafarroa Beherean eta Zuberoan baino elur gutxiago bota du. Iruñean ere zuritu dira bazterrak eta Euskal Herri osoko zonarik zuriena, Nafar Pirinioetako bailara izan da, nahiz eta Erronkari

eta Aezkoako bailaratako biztanleek elurra eguneroko ezaugarri baten antzera ikusi. Bilbo izan da elurrak bisitatu ez duen hiriburu bakarra. Mendialdean elurrak arazo ugari eragin ditu hainbat errepidetan, ehundaka

kamioi geldituta utziz Altsasu aldean. Errepidetako mendateetan, berriz, egoera oso txarra izan da eta ia bere osotasunean itxita egon ziren. Euskal Herriko hozberoei dagokienez, hotzenak Nafar Pirinioan jaso di-

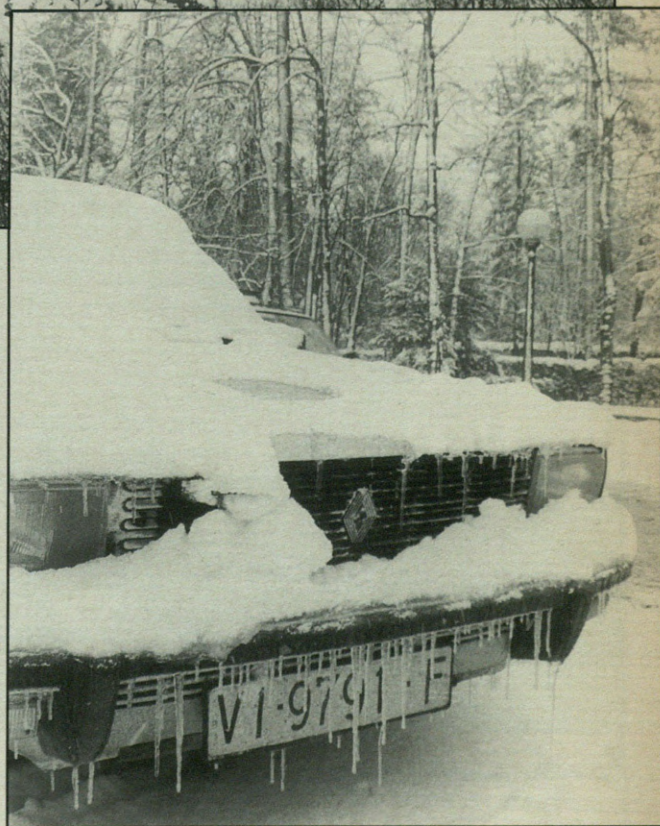
Ipar Euskal Herrian elur erauntsia ez da izan Hegoaldean bezain indartsua aurtengo negu amaiera honetan —argazkian elurtearen ondorengo Hernaniko irudia, Gipuzkoan— eta kostaldeko herrietan, Nafarroa Beherean eta Zuberoan baino elur gutxiago bota du. (Argazkia: Alberto Elozegi). Eskuinera, duela 11 urte Gasteizen elur erauntsiak eta hotzak izan zuten eragina, urtarilaren 14an. (Argazkia: J. Barandika).

ra, zeropeko 12 graduko tenperaturaz, baina Euskal Herriko beste hainbat herri nahiz hiritan ere jaso dira zeropeko hozberoak. Hiri-buruen artean, Gasteiz eta Iruñea izan dira hotzenak, zeroPETIK 5 graduz.

Erauntsiaren zergatia

JASAN berri dugun erauntsiaren zergatia azaltzea nahiko erraza gerta liteke adituentzat, baina isobara ma-

pek esaten zigutenaren arabera zail zen ulertzea, herritar askorentzat, ez kostakoentzat bakarrik, aurtengo itxuraz bat-bateko erauntsia. Fronte hotz eta beroek, Euskal Herriaren maparen gainean erakusten dizkiguten A eta B horiek, joko berezia egin zuten joan den asteen. Gure artean hain ohikoa den euria elur bihurtu duen ipar haizea, Arktiar itsaso inguruan sortzen da Atlantikoan kokatzen den

antizikloia eta Europa erdialdean dagoen erauntsiaren eraginez. Antizikloiak haizea ordularietako orra-

tzen norabide berean bidaltzen du eta borrasa edo erauntsiak, kontrako norabidean. Ipar haize hotz ho-

rrrek Europa erdialdeko laino hezeak Euskal Herrirantz garraiatzen ditu elurtea eraginez. Ipar haizea une askotan iristen da Euskal Herriraino, eta neguan iristen denean, ohikoa da elurra ekartzea batez ere mendietan.

Aurrekariak mendean zehar

AURTENGO erauntsia sendoa izan den arren, mende honetan zehar izan dira pasa den astekoa bezain indartsuak Euskal Herrian, eta baita bortitzagoak ere. 1956ko otsailean, Donostiako batez besteko hozberoa 0 gradukoa izan zen eta elurrak hilabete osoa iraun zuen hiriko kaleetan. Garai-koek diotenez, egunean zehar elurra botatzen zuen eta gauez izotza egin, eta horregatik iraun zuen elurrak hainbeste denbora gure kaleetan.

Erauntsiak elur prezipitazio mailan izan du garrantzia. (Argazkia: Alberto Elozegi).

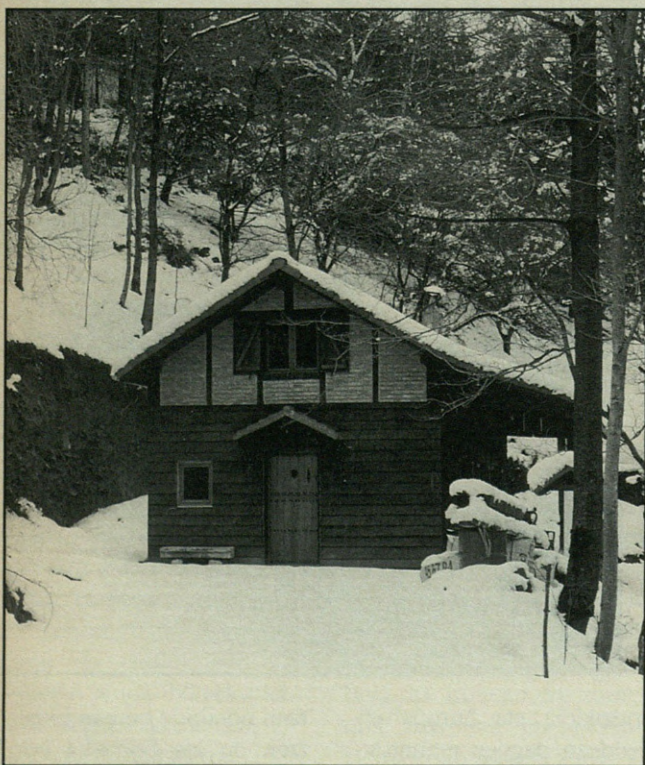
Oroitzapenean bertakotasuna bilatuz gero, 1985eko urtarrilera jo beharko genuke. Iraupenari so eginez ge-

ro, duela hamar urteko elurteak bi asteko iraupena izan zuen, baina elurra baino gehiago hotza izan zen protagonista orduko hartan. Hozberoa zeropeko hamar graduraino jaitsi zen egun askotan kostaldean, eta Gasteizen zeropeko 18 graduraino ere iritsi zen, hozbero harrigarria benetan. Garraio bideek ez zuten beren zerbitzuak eskaintzeko aukera izan bi aste horietan, izotzaren eraginez. Bota zuen elurra zeharo izotzu zen eta izotz hori dela eta, elurra makina bat egun urtu gabe egon zen, nahiz eta zentimetro askotako garaiera ez hartu. Urte hartan, hotz handiaren iturria Siberiako lur izoztuetatik Euskal Herriraino iritsitako haizea izan zen. Haize hori Siberiako antizikloia Europa erdiraino mugitu ondoren iritsi zen guregana eta haize hori hotza izan arren nahiko lehorra denez, ez zuen elur asko egin. Otsailaren erdialdeko

egunetan, berriz, ipar-ekialdetik etorritako haize hotz eta lehorra izan genuen Euskal Herrian, baina hotz handia egin arren, ez zuen elurrik bota.

Eguraldia nolakoa izango den aurrikusteak zailtasun ugari dauzka, baina aukera honetan, eguraldi esatariek bikain asmatu zuten guregana zetorren erauntsia gogorra izango zela ohartarazten. Oharraren gainetik, elurra lagun txarra izaten da errepideko langileentzat, baina gazteenengan eta heldu askorengan sortzen duen poza eta xarmari urtean behin aukera ematea ez da gehiegizkoa. Gainera, autoentzako kate-saltzaileek eta neguko jantzi nahiz oinetakoak saltzen dituzten dendariak elurra guregandik ez joateko nahia luzatu dute. Elurra noizean behin ikustea eta zapaltzea ederra dela ezin ukatu.

ANDONI URBISTONDO

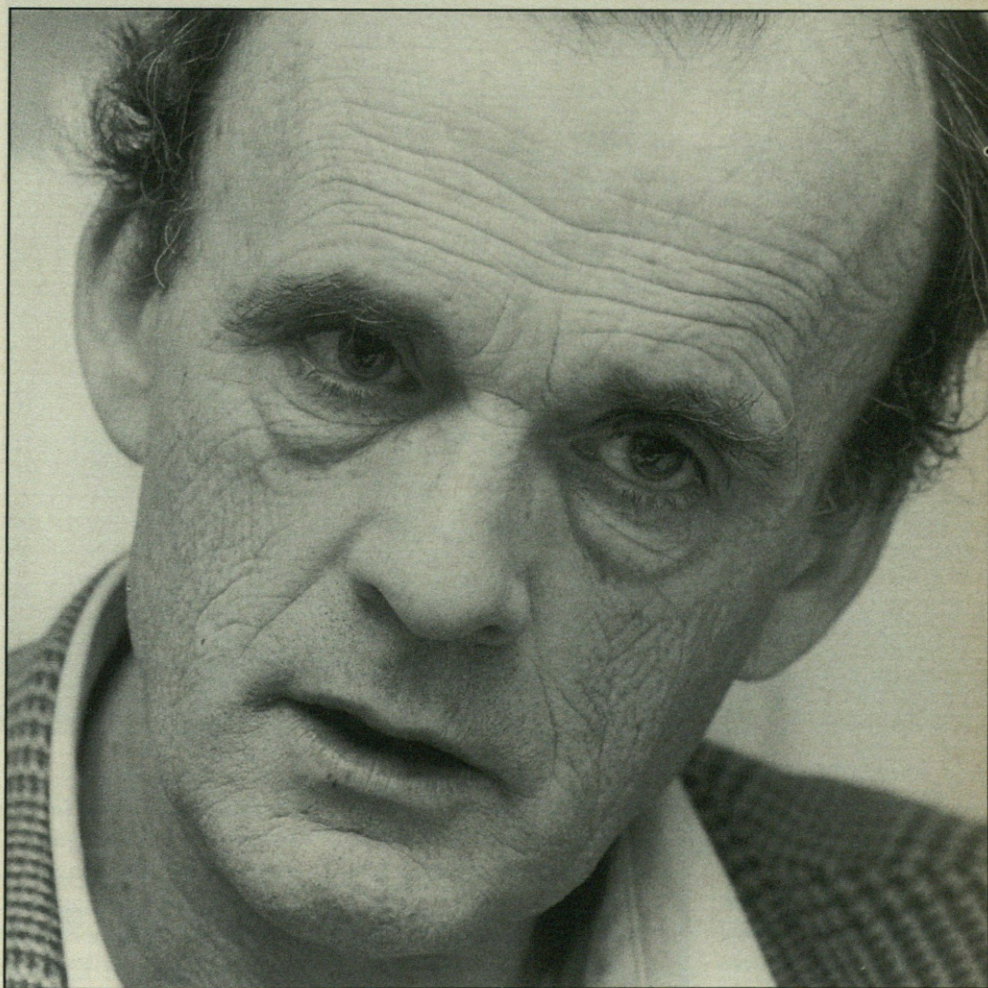
Hernanin ere jaso dira zeropeko hozberoak. (A.: A. Elozegi).

«Atsekabetua gelditzen naiz askotan Hegoaldeko museoak bisitatzean»

Baionan elkarrizketatu dugu, harat-honat dabiltzan trepeta zaharren aldetan murgilduta. Izan ere, zuzendariorde lana egiten duen Euskal Museoa itxita dago eraberriketa lanetan. Museoez gain, ordea, beste gaiez harilkatu dugu solasa.

Baionako Euskal Museoak itxita darrai oraindik. Noiz amaituko dira berritze lanak?

Irailean museo osoa hustu behar dugu eta Gaztelu Berrira goaz. Han lekua egokitu dute guretzat. Oraingo egoitza monumentu historiko izendatu zuten eta ondorioz ezin dute bota. Lau ur-

«Estudioiko lana ezin dut onartu, horregatik ez dut jarraitu musika egiten». (Argazkia: A. Elozegi).

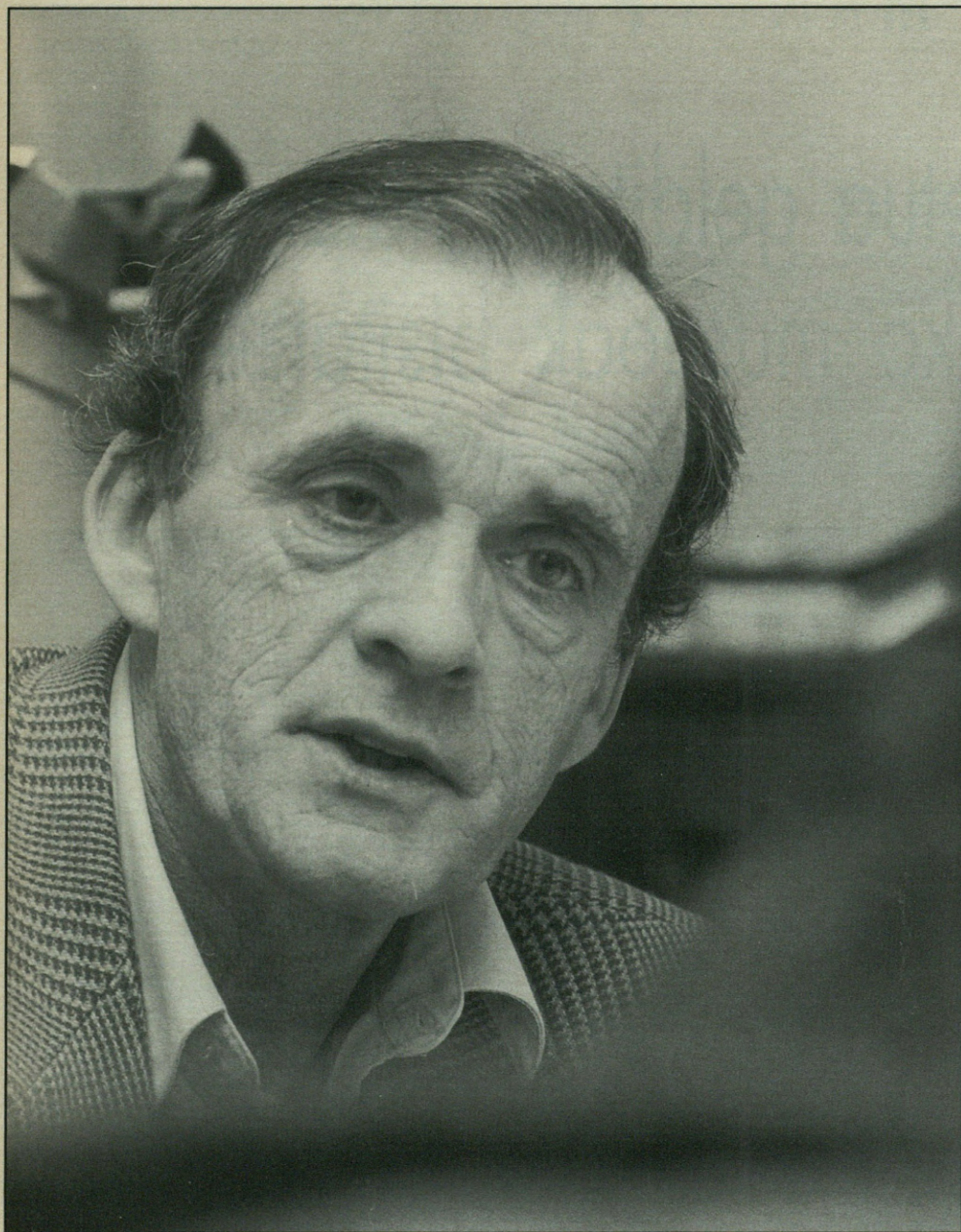
tetan-edo berritze lanak amaituta egotea espero da. Orduan itzuliko gara lehengora, baina bi gunetan artikulatuko da museoa:

hemen izango da garrantzitsuena, eta han geratuko dira tailerrak.

Zeintzuk izan ziren Museoak itxeko

arrazoiak?

Duela hamar bat urte egin dako ikusketa batean egoitzak segurtasun neurriak ez zituela betetzen ikusi zen.

«Donostia da niretzat hiriburua, Euskal Herriko zentro geografikoa, ez Gasteiz edo Bilbo. Bestalde, kultura ez da bakarrik hizkuntza eta musika, ondare historikoa ere kultura da, eta hemen ez dago kultura historikoa».
(Argazkia: Alberto Elsoegi).

Zergatik pasatu da bainbeste denbora lanei ekitea erabaki den arte?

Administrazioa behartuta zegoen Museoaren proiektua lehiaketa publiko batez bideratzeko. 300 arkitekto aurkeztu ziren eta horietatik lau aukeratu. Orain hauek proiektu berriak aurkeztu behar dituzte. Beharbada Espainian, Madrilak eragin gutxiago du probintzietan, baina hemen hainbesteko diru inbertsio egiten denean

horrela gertatzen da.

Dirulaguntza ugaria beharko duzue bori guztia aurrera eramateko.

Oso inbertsio garrantzitsua izango da, 80 milioi libera gutxi gorabehera; Estatuak % 40 ematen du. Azken urteotan, kontrakoa esaten bada ere, asko eraiki da Baionan, eta hiriak ere dirua bideratu behar duenez, zailtasunak egon dira hor. Baiona, gainera, pasagune bat da, Frantzia eta Espainiako

«Euskal Herri osoan ez da antzekorik izanen; euskal izatearen sintesi ederra egingo dugu: musika, historia, hizkuntza...»

atea kontsideratua izan da aurreko mendean eta oraingoaren erdira arte geldituta egon da Baiona.

Zer berrikuntza ekarriko ditu Euskal Museo berriak?

Euskal Herri osoan ez da antzekorik izanen. Hemen euskal izatearen sintesi ederra egingo dugu: musika, historia, Erdi Aroa, hizkuntza ere tratatuko dugu... 1.400 orrialde idatzi ditugu dena biltzeko. Noski, ez dugu ezer asmatu, Barandiaran, Caro Baroja eta Goiene-txe jarraituko ditugu, baina ez dugu bakarrik Euskal Herri mitikoa aipatuko, ikerketa lan garrantzitsua azalduko dugu. Ametsek ere tokia izen behar dute, baina urratzen ahal diren ametsek. Artisau mundua, jauntxo eta baserriko ikuspegiarekin batera. Azken batean Euskal Herriaren izaera zer izan den erakutsi nahi dugu.

Bestalde, teknika berriak ere sartuko ditugu, ikus-entzunezkoen eta mapen bitartez. Hemengo aditu talde baten lana izan da eta museo martxan dagoenean harremanetan jarraituko dugu, gauzak azkar aldatzen baitira eta etengabe egon behar da berritzen.

Teknika berriak aipatzen dituzula, Euskal Museoak mikrofilmake-ta lan garrantzitsua jorratu du.

Alde batetik, mikrofilmak ikerketa lanetan dabilentzat oso baliagarriak dira. Museoa orain irekia dago dokumentazio zentro bezala, eta hemendik jende anitz pasatzen da egunero. Bestalde, eskuizkribu asko oso baliotsuak direla-eta zaindu egin behar dira. Honek badu alde publizitarioa ere, erakusketak kanpoan antolatzen direnean, jendeak jatorrizko dokumentuak ikusi nahi ditu.

Zuzendariorde lanean denbora asko daramazu bemen. Gustora al zaude museoak izango duen bilakaerarekin?

Oso baldintza txarretan egin dugu lana orain arte. Berri-tuta dagoen egunean, urte askoz espero dut, honantz jende gehiago hurbiltzen dela kontuan izanik, ziur nago urtean 100.000 bat pertsonak edo bisitatuko gaituztela.

Gainera, atsekabetua gelditzen naiz askotan Hegoaldeko museoak bisitatzen ditudanean. Herri batek ez badu, esate baterako, bere oihalgintza ezagutzen edo gutxienez errespetatzen, ez da herri bat, makineria bat baizik. Izugarrizko kolezio onak biltzen dituzte, baina ez dago pentsatua Euskal Museo bat egitea Donostian, hau baita Euskal Herriko zentro geografikoa. Donostia da niretzat hiriburua, ez Gasteiz edo Bilbo. Bestalde, kultura ez da bakarrik hizkuntza eta musika, ondare historikoa ere kultura da, eta hemen ez dago kultura historikoa.

Duela bi urte Euskal Herriko museoan artean elkarlana sinatu zen. Zein da Baionakoak duen zerregin edo balioa?

ICOMen barnean izendatu

zen hori, museogintza ongi definitzeko eta arauak fin-katzeko. Azken bilera duela hiru hilabete egin genuen Laudion. Baionako Museoak besteek duten pisu berdina du hemen.

Gaia aldatuz, Etnologian tesia burutu duzu, euskal hirigintza tradizionalari

buruz bain zuzen.

Hazparne aukeratu nuen ikerketa gunetik bezala, baserri- loturik dagoen lanbideez kanpo geratzen delako, beste ofizioetan dabilen jendea bizi delako bertan. Baiona handiegia zen iker-tzeko. Gaia euskal kultura eta hirigintza izan da. Euskal

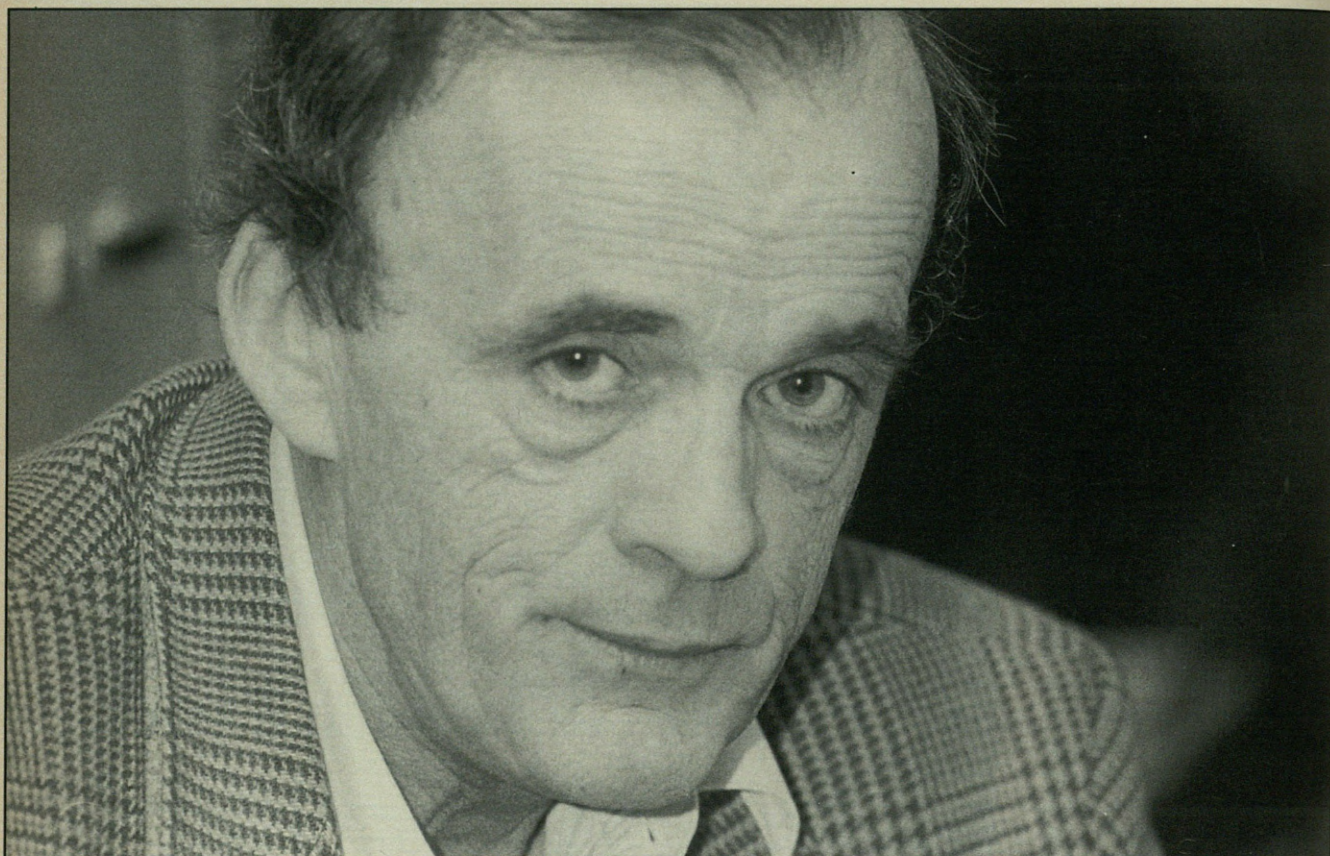
«Napoleon nor zen badakite Hazparnen, baina galde ezazu Zumalakarregi nor den!» (Argazkia: Alberto Elósegui).

N O R T A S U N A G I R I A

Nafarroa Behereko Landibarre elizetxean sortu zen 1941ean, sei haurreko familian ● Apaizgai izan zen 1965 arte, baina gerorik ezean utzi egin zuen ● Arjelian bi urte eman zituen armada denboran irakasle lanean; bertan dena erlatiboa dela ikasi zuen

● Bere burua ez du etnologotzat jotzen, etnofilotzat baizik ● Errealismoa maite du baina lilura birbiran ● Astebete barru bere tesiaren zuzenketa aurkeztuko du ostatu batean ● XIX. eta XX. mendeko historia maite du, baina ikuspuntu kritiko batetik ● Festa giroa maite du, eta oraindik plazaz plaza aritzeko sasoian dela dio ● Ez du ospea eta protagonismoa atsegin

«Hemen, museoan, euskal izatearen sintesi ederra egingo dugu: musika, historia, Erdi Aroa, hizkuntza...» (A.: A. Elozegi).

kulturak hiri batean duen garapenaz hitz egin dut, nire ikuspuntua emanez. Gainera, etnologia giza zientzia izanik, ez da zehatza.

Aurkitu al duzu ezaugarri berezirik Hazparneko hirigintzan eta Iparraldean oro bar?

Bi tradizioetan oinarritzen da Hazparneko hirigunea: bata euskal erroa eta bestea frantses erroa. Napoleon nor zen badakite Hazparnen, baina galde ezazu Zumalakarregi nor den. Euskal baserri tradizioa eta frantses kultura baserrikoa bildu dira bertan. Hogei urtetik honantz edo, irekitze bat eman da, instituzioetatik bideratua. Eta bost hamar urte hauetan badago beste kulturegune txiki bat, marjinalitatean edo gelditu dena, gauza berriak beti bazterre-

ratzen baitira. Hiru atal edo ikusten ditut: bata frantses-tasunetik edo ezin berezia dena, bestea jarraitzailea eta azkenik aipatutako hori. Euskal kultura hirigunean baserrian baino askoz ere azkarrago aldatzen dela ondorioztatu dut. Iparraldeaz ezin dut hitz egin, horretarako Maule eta Donibane Garazi aztertu beharko lirakeke eta.

Baionako Unibertsitatea gertutik ezagutzen duzu, irakasle jardun baituzu bertan. Zer deritzozu hemengo gazteak kanpora ikastera joan behar izateari?

«Laguntzak lortu dituzte Europatik, eta justifikatzeko lan asko asmatzen dituzte. Erramuzpe dabil muntaia horretan»

Laguntzaile izan naiz, baina hemen eman behar ditudan orduak kontuan harturik ez dakit zer egingo dudan aurrerantzean. Beti eskatu izan dut unibertsitate bat Euskal Herriarentzat, eta Baionak ere bat behar du. Ez du zentzurik hemendik Donostiara joan behar izatea. Eskatzen ahal da, baina Parisek du azken hitza.

Parisen egin berri den Expolanguesferian ez da Iparraldeko mahairik izan.

Euskal ordezkariak baldin bazegoen berdin zait ez bazegoen Iparraldekorik. Euskal kultura ordezkatuta

badago, nahikoa da. Zenbat eta jende gehiago lanean, gero eta zailtasun gehiago guztiontzat. Emakumearekin gertatu denaren antzera.

Zure emaztea ere asko mugitu da Iparraldeko euskal kulturaren.

Euskarazko irakaslea izan da eskola pribatu batean urtetan; gainera, Enbatan ere aritu zen.

Musikaria ere bazaitugu, 1977an diska bat plazaratu zenuen. Jarraitzen al duzu musika konposatzen?

Musika asko maite dut, baina ez dut musikagintzan jarraitzen. Doinugilea naiz ni, doinu sinpleak sortzen ditut; lehendabiziko lerroa, orkestrazioak eta hori dena jakintsuen lana da. Estudioko lana, aldiz, ezin dut onartu, horregatik ez dut

«**Beti eskatu dut unibertsitate bat Euskal Herriarentzat, eta Baionak ere behar du. Ez du zentzurik hemendik Donostiara joatea**»

jarraitu musika egiten.

Liburua ere idatzi duzu zure kopla eta kantuekin.

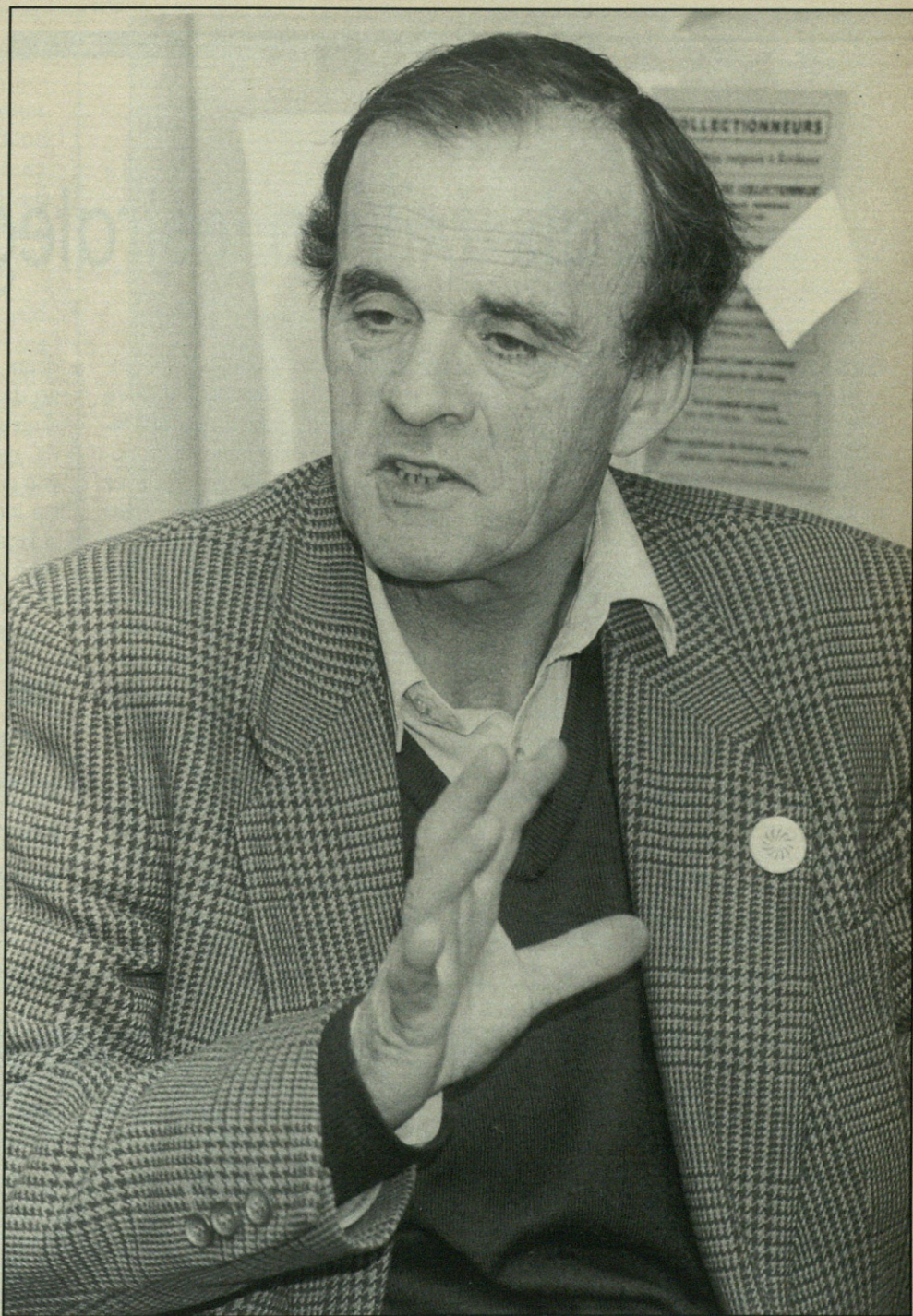
«Biziaren altzotik» du izenburua. Hamasei urtetan biziki maite nuen kantari onak entzutea. Bi mila bertso neuzkan ikasita, plazerrez ikasten nituen. Honez gain, doinu zahar andana bat ikasi nuen. Pianoa ere jotzen ikasi nuen nire kasa, astiro. Eta handik denbora gutxira izugarrizko kantu pila nekien. Nire baitan banituen kantu zahar asko eta diskorik gabe mantendu baziren onak zirela esan nahi zuen horrek. Gal ez zitezen biltzea erabaki nuen.

Martxoan «Bi barriz, lau xori» ekitaldiak egingo dira Miarritzen eta bertan Pagola kantatuz emanaldian zure kantuak entzun abal izango dira.

Alduden gauza bera egin zuten, bertako talde bat lan handia egiten ari da, baita bideogintzan ere. Nik uste laguntza lortu dutela Europatik, eta laguntza horiek justifikatzeko lan asko asmatzen dituztela. Erramuzpe dabil muntaia horretan. Nire kantu liburutik zenbaitzu hartzen dituzte.

Saiakera eta kantuaz aparte aritu al zara beste ildotan?

Ez naiz idazlea. Badut artikuluskaz osatutako lan bat, «Biziaren errondan», non

«Literatura negozio eta komertzio bilakatu da argialetxeen inguruan». (Argazkia: Alberto Elósegui).

pasarteak biltzen baititut. Literatura negozio eta komertzio bilakatu da argialetxeen inguruan. Nire kantuak olerki gisa aurkezten ditut, kaleko gaiak biltzen ditut: jendea zirikatzea ere gustukoa dut. Duela hoge

urte Giscard bisitan etorri zenean kantu batzuk eskaini nizkion, adibidez, ezin baita bakarrik politikaz aritu. Hasi-eran plazaz plaza aritzen ginen, baina orain medio publikoetan ezin da horrela ibili. Gainera, artista izateko

ez badiozu dedikazioa osoa ematen ezin da ezer egin. Dena dela, gure kultura indartzeko prestigioa lortu behar dugu eta horretarako laguntzak behar dira.

IXIAR ROZAS

Urrats txikiko estrategiak

EUSKARAK ez du bide samurrik Iparraldean, eta aurrera egitea hainbest kostatzen delarik, aldeko gertakariak sona berezia hartzen dute, Miarritzeko auzapeza den Didier Borotrak Euskal Kultur Erakundearekin hizkuntza antolakuntzaren aldeko ituna sinatu duenean bezalaxe. Gertaeraren garrantzia azpimarratzen duen datu bat: lehen aldia da Ipar Euskal Herriko hiri handi batean sinatzen dela. Erramun Baxokek behin aipatzen zuen moduan, lurraldetasuna, ofizialtasuna eta euskararen antolaketa iraunkorra helburu nagusiak izanik, anartean urrats txikiko estrategia daramate mugaz goiti, eta horren adibide ditugu, Euskal Kultur Erakundearen sorrera, AEK eta Seaskaren onarpena edo euskal irratien ofizialtasunari buruz egindako saioak, adibidez. Eta oraingoan, Miarritzen sinatutako ituna.

Frantziako nahiz Iparraldeko botere politiko ofizialak, lokatzetan dagoen gurdiaaren aurretik iragan eta, bultzadarak emateko apenas erakutsi du borondaterik oraino. Euskal Herriarik ez da, ezta euskararik ere, ofizialki onartuta bederen, Bidasoaz haruntza. Eta zentzu honetan lanean ari diren egitasmo eta egiturek arazo larriak bizi dituzte, nola dirua hala boterea, edo biak faltan dituztelako. Ofizialtasunaren bidea aldapa latz gisa irudika daiteke, tartean aurrera egiteko iturri zabalik aurki daitekeen arren. Miarritzek berea zabaldu du. Isuri handikoa.

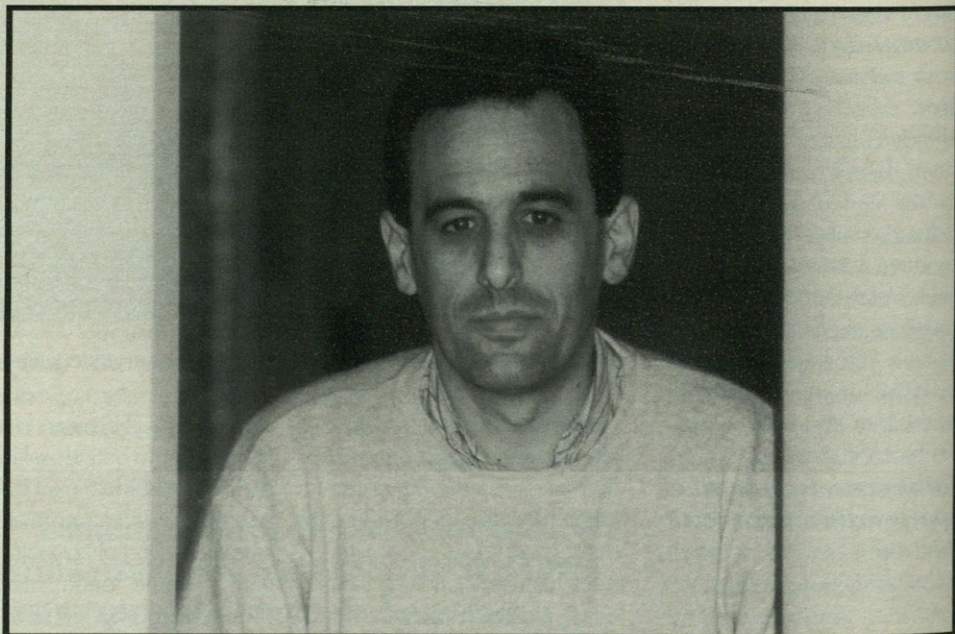
Egitasmoa ikustea besterik ez dago: Peio Claverie hautsiak kudeatuko duen hizkuntz politikaren barne, euskarazko haurtzaindegia sortzea aipatzen da, batetik. Lehen aldia da horrelako egitura bat sortuko dela Ipar Euskal Herrian. Iparraldeko hiltunen pirami-

dean, jendea gazteago eta erdaldunago da, eta ikastolak eta eskola elebidunek egindako lanari esker apaldu da, nolabait ere, joera hori. Haurrangan eragitea beraz, guztiz premiazkoa eta lehenasunezkoa da.

Bestetik, Udalak akordioa izenpetuko du Gau Eskolarekin helduen irakaskuntza sustatzeko eta eraikuntza

Ofizialtasunaren bidea aldapa latz gisa irudika daiteke, tartean aurrera egiteko iturri zabalik aurki daitekeen arren. Miarritzek berea zabaldu du. Isuri handikoa

Joseba Erkizia aukeratu du Euskal Itzultzaileen Elkarteak lehendakari gisa, orain arte kargua bete duen Gotzon Lobera ordezkatzuz. Bego Montoriok izango du idazkaritzaren ardura, Iñaki Iñurrietak literatur batzordearena eta Txomin Arratibelek komunikabideen taldearena. Urteko Biltzar Nagusian bestalde, hainbat ohorezko partaide izendatu zituzten, Haritzelhar eta Xarriton euskaltzainak, adibidez. Iaz burutu zituzten lanen berri eman eta aurrera begirako egi-

Gehiengo berria

bat eskainiko dio klaseak eman ditzan. Hau guztiarekin batera, itzulpen zerbitzua sortuko da hiriko administrazioarentzat eta bide seinale elebidunei buruz ere politika berria abiatuko da. Gurdia lokatz handietatik libratu eta urtetako erdoila askatuz, tarraka-tarraka, abian jartzeko moduko neurriak dira hauek, eragingarriak.

Entzundako hitzak neurrikoak izan dira. Borotrak, adibidez, «*gure sustaiak euskaldunak dira eta euskara da kulturaren adierazpen funtsezkoa*» aipatu zuen. EKEko lehendakaria den Erramun Baxokek, «*sekulako ekimenez*» jo eta Miarritze adibide bilakatu delako esperantza agertu zuen. Atzean, ituna ez dela hutsetik sortu gogoratzeraz zetorren itzal handi bat antzeman zitekeen, auzapez zentristarekin hainbat kilometro egin dituen Jackes Abeberrirena. Uztardura honek eman du zer ikasirik.

NAFARROAN ere urrats txikiko estrategietan sarturik, egoera lasgarria desblokatzeko urratsak itxaropenez hartzeko modukoak dira. AEK eta IKA erakundeek Nafarroako Gobernuarekin eratuko duten mahaiaz ari naiz, non helduen euskalduntze-alfabetatzeak bizi duen egoerari irtenbideak aurkitu asmoz bilduko diren.

Aurrekontuen murrizketak direla eta laguntza falta salatuz hitz ugari entzun ditugu, azkenaldion, euskaltzaleen artean; Gobernuaren aldetik berriz, hainbat keinu egin dira, Euskararen Aholku Batzordea sortzeaz dagoela, irakaskuntza alorrean euskara ofiziala izango dela Nafarroa osoan eta euskarazko irratia legezkatuko dituztela esanez. Mahaia osatu dute oraingoan, arazoaren zati bati heltzeko.

EAEko ispiluan begiratuta, helduen euskalduntze-alfabetatzeak eman du aurrerapausorik akordioari bidea zabaltzeko. Nafarroan beste hainbeste egitea eta urratsez urrats ofizialtasunaren auziari irtenbidea aurkitzea dago guztion begietan. Mahai honetatik abiatu eta, aurrera egingo ahal da.

J.J. PETRIKORENA

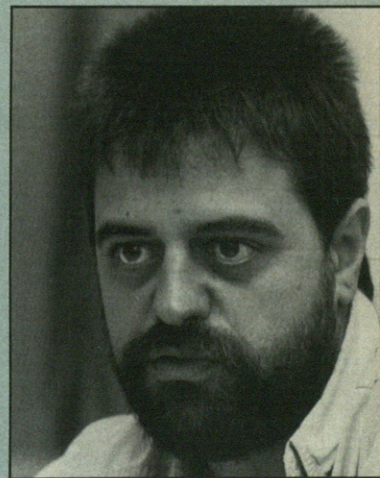

«G» EHIENGO berriarekin irakurri ahal izan dugu azken egunotan hainbat hauteskunde iragarkitan. Berrikuntza Carlos Iturgaiz-en salbuespen ezin bitxiago hori gaingitu eta hauteskunde kanpainen erdian PP ofizialki ere euskaraz aritzea dugu.

Berrikuntza honen inguruan, euskaltzalegoari hain eredarri suertatzen zaion Catalunyako egoerarekin alderaturik, lurralde hartan indarrean zegoen jokabide bera hemen asumitu izanak zer nolako aurrerapausuak ematen ari garenaren ustea finka dezake.

KATALANERAREN aurkako eraso bortizik garatu bada noribait, azken urteotan bere iharduera katalaneraren erabilera estetikoaz ederki jantzi duen PPren eskutik etorri da. Gure artean ere, antzeko norabidean ari direla begibistan dago. Euskaldun eta euskal herritar guztion funtsezko eskubide demokratikoak ukatu eta une berean iharduera ukatzaile hori euskararen erabilera estetikoaz jantzi.

Orain arte aipaturiko bozeramailearen iharduera izan da eredu. Beste instituzioetan ere kontsigna hori hasi dira aplikatzen. Berdin da erabilera horiek duten «euskano» kutsu iraingarria, adibidez Batzar Nagusietako kultur batzorde batetan «Presidenta Jauna» (sic) Lehendakari Andereari deitzeraino ailegatzen dena. Lotsagabekeria mingarria.

XABIER ALEGRIA

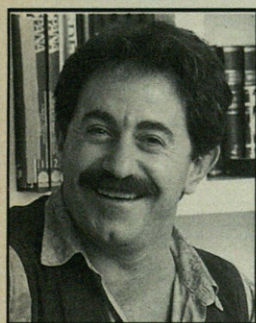
BAINA lotsagarriagoa jokabide estetiko hutsal horren inguruan bildu duten gehiengo berria dugu. PNV eta EAK euskararen aldeko neurri eraginkorrik bideratzeko borondaterik ez dute, jokabide estetiko hutsal berbera etxean ederki instalaturik daukatzelako. Horrexegatik Gipuzkoako Batzar Nagusietan euskararen erabilera sustatzeko arauaren garapenari begira aurkeztu genituen proposamen guztiak, denak egun legediaren barnean guztiz egingarriak, baztertu zituzten. PNV, EA, PSOE eta PP, laurak batera benetako euskararekiko konpromezuaren aurka. Gehiengo berriarekin, euskarak jai. Badu EKBk lan ederrik politikoen azal gogor hori zultzeko.

TXUTXU - MUTXUKA

«RIKARDO ARREGI: GIZONA ETA GARAIA» LIBURUA

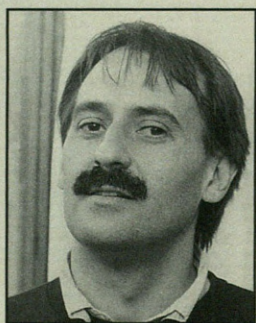
ANDOAINGO Manuel Larramendi Kultur Bazkunak Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura Departamentuaren eta Andoaingo Udalaren dirulaguntzen babesean martxan du «Rikardo Arregi: gizona eta garaia» liburuaren proiektua, irail edo urrian kaleratu daiketeena. Bertan, euskal idazle, kazetari eta kultur eragile andoaindarrari buruz, eta haren garaiaz, idatziko dute Joseba Arregi, Joxe Azurmendi, Joan Mari Torrealde eta Emilio Lopez Adan «Beltza»-k, besteak beste.

N O R - N O R I - N O R K

XABIER SALDIAS

disko berria prestatzen ari da Egan Berria taldearekin batera. Grabazio lanetan dihardute orain, martxo bukaeran edo apirilean lana kaleratzeko asmoz. Drindots-ek, berri, prest du berea, «Made in plazan» deiturikoa. Hamahiru kantu moldatu dituzte, herrikoia batzuek eta bertsioak besteak. Martxoaren hasieran plazaratuko da. Nola bata hala bestea IZ disketxearen eskutik datozenak ●

JOXEMARI ITURRALDERI

«Izua hemen» liburuia fineserara itzuli dio Ereinek. Argitaletxeak, trukaketa gisa, fineseratik bi liburu euskaratuko ditu: Rax Rinnekangas idazlearen «Ilargiari ihesi» eta Prosper Meriméeren «Colonba». Joxe Fran Izpizua burutu ditu bi itzulpenak eta martxoaren hamalaurako izango dira kalean. Egitasmo honekin ate berria zabaldu nahi da itzulpengintza sustatzeko ●

IÑAKI ELIZALDEK

«Agurra» laburmetraia aurkeztu du Iruñean. Zuzendariak, erbestean mende erdia pasatu ondoren, Euskal Herrira itzuli den emigrantearen istorioa kontatzen du. Bazkan, Lesaka eta Iruñean filmatu du, eta aktore bezala Patxi Biskert, Txema Balsco eta Klara Badiola aritu dira, besteak beste. Argazki lanak Javier Agirresarobek egin ditu. Iñaki Elizalde hiru garren filmea du honakoa ●

TEILAK

■ WINDOWS 95 ETA WORD 6.0 EUSKARAZ

MICROSOFT Iberica enpresa, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila eta EJI Eren (Eusko Jaurlaritzako Informatika Erakundea) arteko lankidetzari esker, Windows 95 sistema eragilea eta Word 6.0 testu tratamendurako programa euskaraz izango ditugu aurretzean. Nola bata hala bestea Microsoft etxearen programak dira eta itzulpenak jatorrizko hizkuntzatik egin dira, ingelese-tik. Word 6.0 testu tratamendurako programari Xuxen izeneko zuzentzaile ortografikoa eta ingelesezko eta gaztelarazko hiztegiak erantsi zaizkio, baliabide horien bitartez erabiltzaileak hirur hizkuntzetan zuzen idazteko aukera izan dezan.

■ JUAN ANGEL ETXEBARRIA IDAZLEA HIL DA

OTSAILAREN 17an hil zen Juan Angel Etxebarria idazlea. 1934. urtean Santurtzin jaioa, Gernika eta Bermeoko irakasle izan zen eta Gernikako Institutuan euskara irakaslea. 1966an euskaltzain urgazle izendatu zuten. Idazle bezala, itzulpenari heldu zion gehien bat: Lope de Vega, Mistral, Nervo, Machado, Verdaguere, Maragal eta beste itzuli zituen poesiaren alorrean. Eta Grezia-Erromako autore klasikoak. Hainbat olerki ere idatzi zituen, «Zeruko Argia», «Karmel», «Olerti», eta hainbat aldizkaritan, beti ere Dirauket eta E. tar J.A. izenordeekin. Beti prest agertu zen euskarak pairatzen zituen erasoei erantzuteko.

Eusko Jaurlaritzak laguntzak murriztu dizkio Euskadiko Baletari

Dantza pauso nahasian

Euskadiko Baletak Eusko Jaurlaritzatik jasotzen zituen laguntzak behera egin du, hitz emanda zituen 38 milioi pezetatik 13 milioira. Ez da egoera honetan dagoen bakarra, ordea. Euskal Dantzarien Biltzarrak ere oso murriztuak ditu bere aurrekontuak, aspaldi honetan. Batzuekin eta besteekin mintzatu gara, dantzaren mundua zertan den aztertzeko.

EUSKADIKO Baleta orain arte eraman duen dantza-pausoa galtzeko arriskuan da, Eusko Jaurlaritzak aurtengo dirulaguntza (38 mi-

lio pezeta —1.500.000 libera— espero zituzten, hala ziurtatuta omen zuten, eta 13 milioi baino ez dituzte jasoko) murriztu ondoren. Az-

ken sei urteotan Kultura Sailetik doinu bereko dirulaguntzak jaso dituztela eta, ulertezina gertatu zaie irizpide aldaketa, Angeles Sou-

tiño zuzendariak adierazi digunez. «Ez dakit zer dagoen erabakiaren atzean. Sei urte daramatzagu elkarrekin lanean, eta beti harreman onean, arazorik gabe. Kultura Sailetik gure aldeko apustua egina zutela zirudien, ez agian konpainia iraunkor bat aurrera ateratzeko adinekoa, inoiz ez baitira 200 milioi pezeta mabai gainean jarri, baina tira, babesteko borondatea ikusten zen. Orain arte.».

«Irizpideak argitu ditzatela»

ANGELES Soutiñok aipatu digunaren arabera, dirulaguntza murrizteko haizatu zaizkien argudioak, hitzartuak baino emanaldi gutxiago eman dituztela-eta, funtsik gabekoak dira: «Urtero aurkeztu izan dugu laneko plangintza, eta batzuetan emanaldi gutxiago eta bestetan gehiago izan dira, posibilitateen arabera, eta ez da ezer jazo, Jaurlaritzako Kultura Sailak ondo asko zekielako emanaldiak baino eguneroko lana, etenik gabekoa, zaindu behar zela. Izan ere, gurea bezalako taldeak ezin du geldirik egon, eta hori dirua da».

Sortu zenetik jauzi zailenean aurki daiteke Euskadiko Baleta.

Anjel Murua: «Euskal Dantzarien Biltzarra ixteko zorian dago»

Nola ikusten duzue Euskal Dantzarien Biltzarretik dantza munduak bizi duen egoera?

Oso gaizki. Gure kasuan, hiru milioi pezeta baino ez ditugu jasotzen urtean Eusko Jauralaritzatik, eta duela urte batzuk hamaika jasotzen genituen. Diru horrekin Dantzari Eguna egiten zen, ikastaroak antolatu, aldizkaria, diskoak eta folklorea berreskuratzeko materialak kaleratzen genituen. Hiru milioi pezetarekin, berriz, bulegoa egun erdiz mantentzeko ere ez zaigu iristen, eta zorra pilatzen ari gara.

Martxoaren bederatzi batzarra dugu eta bertan ikusiko da zer egin, gauden egoera ikusita elkarrekin itxi edo dantzariak beraiek heldu beharko diote dantzaren mundua finantzatzeari.

Administrazioaren aldetik zer jarrera ikusten duzue?

Guk betidanik aldarrikatu izan dugu elkarrekin zerregina ekitaldiak antolatzetik harantzago doala, gure ondarea berreskuratu behar dela. Folklorea aztertuta, bideratu eta taldeetara helarazteko saioa funtsezkoa da, baina ho-

netarako ez da laguntzarik eskaintzen, soilik ekintza zehatzak egiteko. Eusko Jauralaritzan ez dago inongo perspektibarik zentzu honetan. Honen aurrean irtenbide bakarra dugu eskuetan: dantzarien poltsikoak hustuz folkloreaken promozioa gure gain hartzea, beste inortxok ez baitu egingo bestela.

Dantza taldeen krisia aipatzen da behin eta berriz. Zeri erantzuten dio?

Duela hamabost urte taldeek egundoko sarbidea zuten, festa guztietan aritzen ziren, baina hein handi batean espazio hori galdu egin da, herriz herriko aurrekontuek behera egin duten neurrian.

Gauzak honela, egun beren lana ber-

bideratzen ari dira, erabat herri mailako ekitaldietara, inauteriak direla, San Juanak... Laguntza txiki bat jasotzen dute udaletxetik, eta hobeto edo okerrago aurrerako bideari heldu diote. Talde horiek ez dute, ordea, folkloreaken ezagutza handia, ezta zertan izan behar ere; norbait zuzendu behar du beren lana, folkloreaki jarraituz nondik nora egin dezaketean irakatsi, eta lan hau gure esku dago, nahiz eta laguntza guztiak ukatu.

Bestalde, herri mailako taldeak beren lekua aurkitzen ari badira ere, goi mailakoak baztertu samar daude. Sasoi batean, laguntzak eta saioak izaten zituzten han-hemen, baina egun, erabat murriztu zaie eremua eta aurrera egiteko bidea.

Anjel Murua, Euskal Dantzarien Biltzarreko lehendakariak, oso egoera larria bizi dutela azpimarratu digu. (Argazkia: Aitor Bayo).

Guztiarekin, Eusko Jauralaritzatik orain arte emandako jauziak bestela eman behar direla irizten badute, argitzeko eskatzen du Soutiñok, adierazteko behingoz zer irizpideren arabera lagunduko den Baleta, nahiz eta zalanztan jartzen duen irizpideak argi ote dituzten: «Urtebete izan dute horretarako eta ez dirudi gauzak argi esateko prest daudenik. Amaia Rodríguezi adierazi

diot baletaren aldeko apustua oinarriak finkatzean datzala, dantza zirkuitua sortu behar dela, adibidez. Dirua badute, gutxi zuzentzen da ordea, dantzara. Hori da arazoa».

«Aurrera egingo dugu»

DIRU faltaren arazoaz gain, bestelakoak ere pausoz pauso marraztu dizkigu Soutiñok: «Dantza eskolak ebundaka ditugu, irakasleak zuzentzen ditugu, eta

alor honetan profesionalak ez diren artean —eta asko dira— legoke arazoa. Baina butsunerik larriena dantzarien irtenbide faltan dakusat. Gurea bezalako egitasmo bat bultzatzen ez bada, berriro ere kanpora jo beharko dute dantzariak».

Sortu zenetik dantza pausorik zailena ematea suertatu bazaio ere, Euskadiko Baletak aurrera jarraitzeko borondatea duela ziurtatu digu Soutiñok: «Madrilgo Kultura Ministeriora edota ekimen pribatura jo beharko dugu, aurretik ere hala».

«Eusko Jauralaritzan ez dago folklorea berreskuratzeko inongo perspektibarik»

ANJEL MURUA

«Urtebete izan dute Baletarekiko irizpide berriak argitzeko, baina ez dirudi gauzak garbi esateko prest daudenik»

A. SOUTIÑO

korik egin dugu eta horrek ez gaitu kezkatzen. Dantza emanaldiak ere martxan ditugu Madrilén, Andalu-zian, Bilbon...».

Azkenez, altutik aldarri-katu digu Soutiñok Baleta Euskal Herriko enbaxado-rea izan dela han-hemen ibili den lekuetan, «eta oso gottik erakutsi dugu dugun maila; ikusi besterik ez dago bainbat konpainiatatik jasotzen ari garen elkertasun adierazpenak, eta oro bar jendeak erakutsi diguna. Ea Jaurilaritzaren erabakia aldatzeko balio duten!».

Irakaskuntzaren garrantzia

BESTE ezpaleko iritzirik ere jaso dugu, Mentxu Medele-na kasu. 20 urte daramatza dantzaren irakaskuntzan, azkeneko hamahiruak bere estudio pribatuan. Berriki Amaia Rodriguez Kultura Sortu eta Sustatuko zuzen-

Dantzariak goi mailako zentrorik ez dutela eta, lehentasun honi heltzeko premia azpimarratu digu Mentxu Medelek.

dariarekin hitz egiten aritu da eta ondorioztatu duenez, «oso postura irekian ikusi dut, arazoari oinarritik hel-tzeko gogo». Oinarriari bu-ruz ari denean, irakaskun-tzari erreparatzen dio: «Ta-lentoak kanporatzen ari ga-ra. Urtero hiruzpalau atera-

tzen dira atzerriko eskola onenetara. Oso gazteak di-ra eta den-dena utzi behar dute, familia dela, lagun gi-roa... hemen ezertxo ere es-kaintzen ez diegulako. Ha-sierako irakaskuntza lotua dago, baina trebatzeko uni-bertsitatea falta da, eskola

«Talentoak kanporatzen ari gara. Urtero hiruzpalau atera-tzen dira atzerrira, hemen ezertxo ere ez dagoelako»

MENTXU MEDEL

bat, erdi-profesionala izan-go litzatekeena, balet txiki batekin, birak eginez...».

Laguntzak ematen direla dio, baina ez direla ondo bi-deratzen: «Gipuzkoako Di-putazioak bekak luzatzen ditu, baina kanpoan ikas-teko, dirua kanpora doa eta hemen ez da baletaren in-guruan girorik sortzen. Hor dago koska».

Euskadiko Baleta ez duela ezagutzen, baina hala ere, egun konpainia handi eta iraunkor bat mantentzeko aukerarik ez dagoela adie-razi digu, «lehentasunak be-beko mailan jarri behar di-relako. Oso errealistak izan behar dugu eta poliki eman urratsak, inoiz balet on bat lortu nahi badugu. Hori da eguneroko lanean ari gare-nok ikusten duguna eta ad-ministrazioari behin eta be-rriz errepikatzen dioguna».

J.J. PETRIKORENA

ILZARBE
SAGARDOTEGIA

TEL. 948 - 34 09 21
PUENTE LA REINA-GARES • NAFARROA

ARAETA
SAGARDOTEGIA

TEL.: 36 20 49 - 33 66 04
Fax: 36 60 73

Arbitza bidea
20160 ZUBIETA

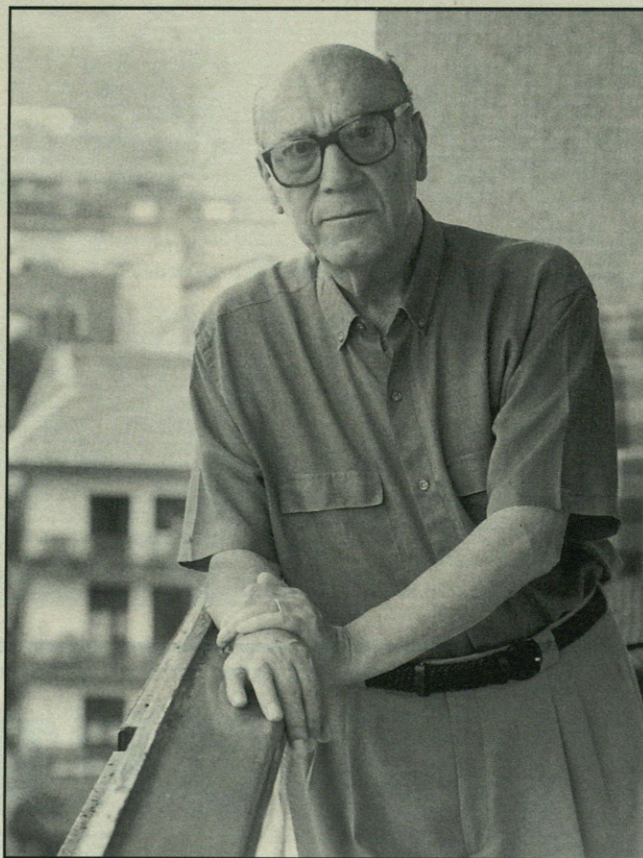
83 urte dituela iritsi zaio Francisco Escuderoni Sabino Arana Fundazioaren saria

«Nire musikak, itzuli egingo balitz, adierazgarritasuna galduko luke»

Francisco Escudero gure musikari ezagunena da, mugaz honantz eta bestaldera. Sabino Arana Fundazioaren saria jaso berria, lanean dihardu oraindik ere, seigarren sinfonia dantzan darabilela buruan.

Sabino Arana Fundazioaren saria jaso duzu. Zer adierazten du zuretzat onespén bonek?

Hemen jaio eta hemengo musika idazten duen batek lor dezakeen onespén garrantzitsuena da sari hau. Nire musika hemengoa da, baina euskaraz idatzia dagoen arren nazioartekoa.

Martxoaren 11n estreinatuko du Euskadiko Orkestrak Escuderoen «Concertante» sinfonia. (Argazkia: Aitor Bayo).

Sari honek, beraz, nire lan osoa saritu du eta musika egiten jarraitzera animatu

nau, gainera.

Ez al zaizu aintzatespén ofiziala berantegi iritsi?

Pozezko emaitza izanik, axola handirik ez. 83 urte ditut eta beste 83 lanean ematea espero dut. Nahiago izango nuke onespén hau 20 urte nituela iritxi izan balitzait; baina bestalde, gaztetan ez nuen orain nire musikak duen heldutasuna.

Ba al duzu orain lanik eskuartean?

Ezinezkoa egiten zait musika idatzi gabe egotea. Oso lanpetua nabil orain. Easo abesbatzarentzat lan bat konposatzen ari naiz uneotan. Urte t'erdian hiru sinfonia idatzi ditut: «Barandiaran» sinfonia, «Ultreia» Galiziako Orkestrarentzat, eta Euskadikoarentzat «Concertante» sinfonia.

Bost sinfonia idatzi dituzu bonezkero. Noizko seigarrena?

Laugarrena, hau da, Euskadiko Orkestrarentzat idatzi dudana, martxoan estreinatuko da. Iturengo Zantzarren hotsa entzuten nengoela bururatu zitzaidan. Seigarrena buruan dut jada, muduaren sorrerari buruzkoa izango da: gasak, narra-

«**Maila
gorenekoak dira
Euskadiko
Orkestra eta
Bilbokoa;
tamalgarria
litzateke hauen
desagerpena**»

dore baten ikuspuntua; beraz, kororik gabe.

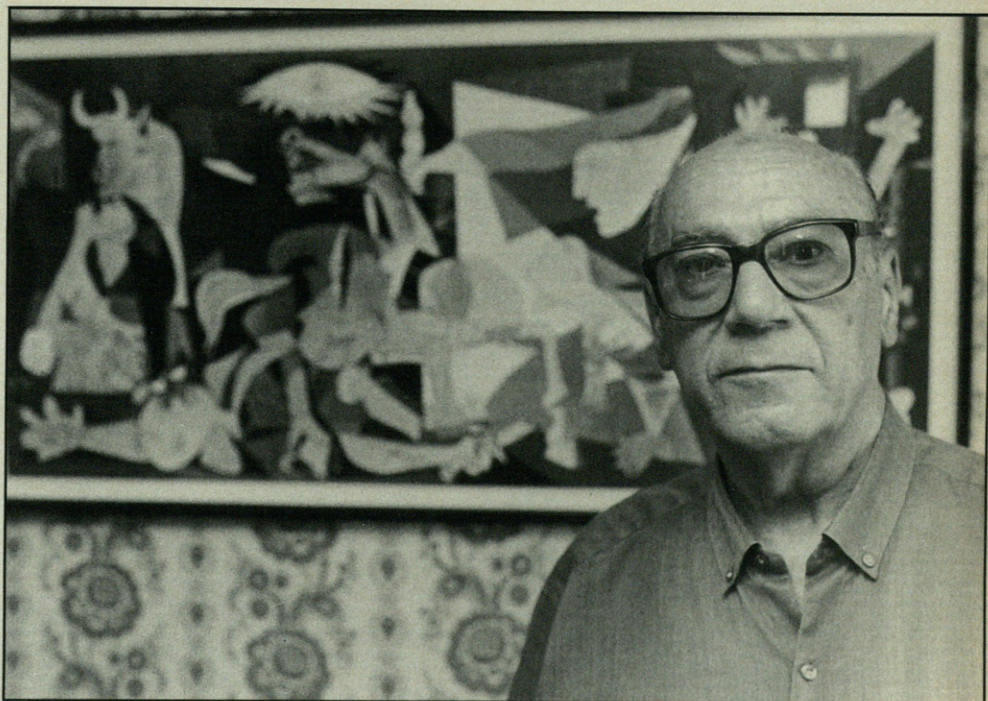
Donostiako Kontserbatorioan urtetan egin duzun lana funtsezkoa izan da.

Niri esker lortu zuen Kontserbatorioak egun duen kategoria gorena. Honez gain, txistua eta esku-soinuari katedra bat eman zitzaion. Kontserbatorioan musikari bezala sartu nintzen lehenengo. Berrogei urtez izan nintzen irakasle, eta oposaketak gainditu ondoren lortu nuen postua, niri ez baitit inoiz inork deus ere oparitu. Gero hogeituzetaz izan naiz Kontserbatorioko zuzendaria. Gainera, musika eskola asko eratu nituen inguruko herrietan, haurrak musika ikastera Donostiara etortzea behartutak ez egoteko. Egundak azterketak egitera ere ez dute hona etorri beharrik. Hamar bat urte dira, nolanahi ere, Kontserbatorioa utzi nuela.

Zure konposaketa guztiak enkarguz idazten al dituzu?

Normalean bai, ia guztiak eskatu egiten dizkirate. Hemengo abesbatza edo orkestrek nahiz kanpokoek eskatzen dizkirate lanak.

«**Musika konposatzeko orduan zailena arima kanporatzea eta berau sentitzea da; baina ezin dut musika idatzi gabe bizi**»

Escuderoren seigarren sinfonia munduaren sorrerari buruzkoa izango da. (Argazkia: Aitor Bayo).

Madrilgo Gobernuak, adibidez, sinfonia bat eskatu zidan, nire bigarren sinfonia hain zuzen, «Sinfonia Sakroa». Duela gutxi estreinatu zen Donostian.

Euskal folklorea duzue zure musikaren abiapuntua.

Nire hastapenetan ez nuen euskaraz idazten. Euskarazko erabateko kutsua ez zutela ikusi nuenean euskal folklorea ikertzen hasi nintzen. Nire ikerketak burutzean gure musikaren elementuak aurkitu nituen: erritmoa, azentoak... Honi esker murgildu ahal izan nintzen gure musikan. Hau guztia ezagutu ondoren ezinezkoa egiten zait euskal musika ez idaztea.

Abiapuntu bonetaz aparte ba al du zure mu-

sikak beste iturririk?

Emozioa eta kontzientzia musikala. Nik ezin dut ezer idatzi emozio eta sentimendurik gabe. Dena den, nire musika euskalduna izateaz gain unibertsala da, mundukoa. «Sinfonia Sakroa», adibidez, nire barnetik ateratzen da. Askok irakurri ondoren bururatu zait, «Itun Berria» barne; ez dago, beraz, euskal musikan oinarritua, baina bai ordea esku euskaldun batek idatzia. Musika konposatzeko zailena arima kanporatzea eta berau sentitzea da.

Zure musika euskaraz idazteak ekartzen al dizu eragozpenik?

Zenbait lekutan ez dute nire musika onartzen horrexe gaitik. Madrilen adibidez, edo beste zenbait lekutan. Mafia handia dabilkit atzetik ni harrapatu nahian.

Eta pentsatu al duzu noizbait zure konposaketak itzultzea?

Bai, baina ezin dut nire mu-

sika beste hizkuntza batean ulertu. Ez du zentzurik, nota bakoitzaren zentzua aldatuko litzateke. Itzuliko balitz, sentimendua eta adierazgarritasuna galduko luke.

Zer musika tresna erabiltzen duzue zure konposaketak idazteko?

Musika tresnarik gabe idazten dut nik. Musika barnean daramat, eta mahai gainean idatzi ondoren probatzen dut nire lana tresnekin. Mahai gainean nagoenean kanporatzen dut nik barnean daukadana.

Gaia aldatuz, egundak Hego Euskal Herriko bi orkestrek bizi duten egoerari buruz zer iritzi duzue?

Nire ustez maila goreneko bi orkestrak dira biak eta tamalgarria litzateke bietako edozein desagertzea. Pasa den astean, adibidez, egundak berean bi orkestrek nire «Sinfonia Sakroa» jo zuten eta pena bat izan zen.

IXIAR ROZAS

Asisko Urmeneta komikilariak bere lanaren nondik norakoak kontatu dizkigu

Irribarreari irekitako leihoak

Komikiaren 100. urteurrena ospatzen ari dela eta, ARGIAko orriak irribarrez eta alaitasunez betetzen duten komikilariez zertxobait gehiago jakitea ere aproposa gerta daiteke. Oraingo honetan, Asisko Urmenetak tinta eta pintzela alde batera utzi eta arte honetan izandako hasierak oroitu, eta lanari buruzko istorioari egin beharko die aurre.

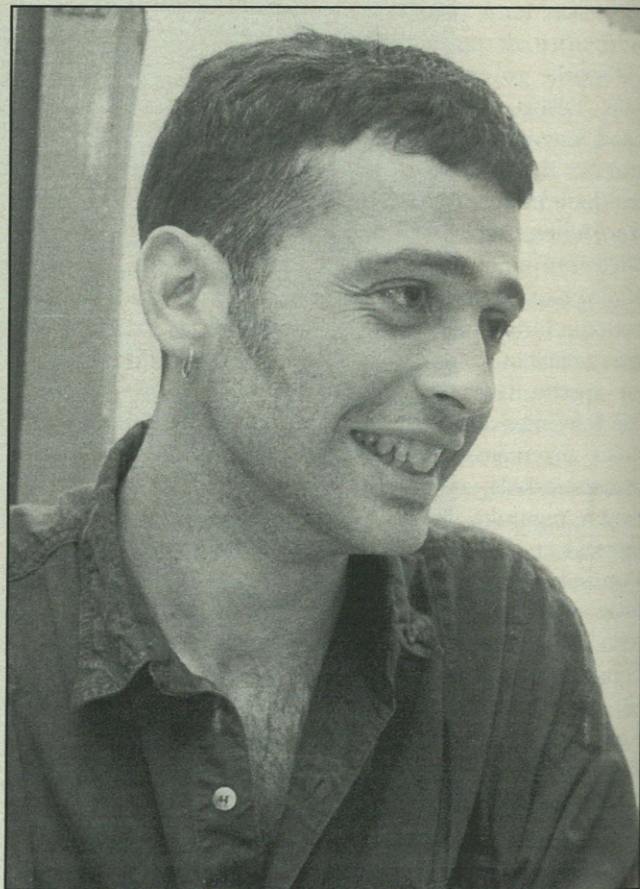
EZ da hau aldizkari hone-tako orrietan gazte honen komikiak ikusi ahal ditugun lehen aldia. Mattin lagunari esker jarri zen ARGIArekin harremanetan duela bost bat urte, eta duela bi astez ger-roztik astekari honetako politika saileko orrietan ikus dezakegu berriro marrazki-lari honen lana.

Betidaniko afizioa

BETIDANIK atsegin izan du marraztea. Etxean, gainera, giro aproposa aurkitu zuen horretarako, aitak, amak eta anaiek ere marrazten zute-lako. Gauzak horrela, 1985. urtean egin zuen bere lehen komikia, Iruñeko Udalak antolatu zuen lehiaketa ba-tean, berak eta lagun batek parte hartu zutela. Ez zen gauza hor geratu, lehiaketa hau eta hurrengo biak iraba-

zi egin baitzituzten. Asiskok dioenez, *«bebarbada nik irabazteaz nazkatuta zeu-delako edo, laugarren ur-tean lehiaketako epaima-baikide izateko deitu zida-ten»*. Hauek izan ziren ko-mikigintzarekin izan zituen lehen kontaktuak.

Harrezkeroztik hasi zuen hainbat fanzine eta komuni-kabidetako bidaia: «Navarra Hoy»-k argitaratzen zuen «Nafarroa Gaur», «Ttipi-Tta-pa», «Taupada», «Xut»... bes-teak beste. *«Baina oso zail da. Beti karpeta besapean hartu eta batetik bestera zure lana besteei erakusten ibiltzea oso gogorra zen; bo-rregatik pentsatu genuen guk zerbait egin behar ge-nuela. Horrela sortu zen 'Napartheid'»,* dio Asiskok. Urte batzuk eman ditu ber-tan marrazten, baina orain

Asisko Urmenetak giro aproposa aurkitu zuen etxean marrazkigintzaren munduan murgiltzeko. (A.: Joxe Lacalle).

txanda jende gazteagoak hartu behar duela iruditzen zaio.

Duela bost urte inguru ARGIAtik deitu zioten ber-tan parte hartzeko. Orduan

ezagutu zituen Mattin eta Morau, marrazkilari eta gi-doilaria. «TXT» komiki orrian hasi zen bere marrazki sari-tuak argitaratzen beste ko-mikilari batzuekin batera,

“ ‘I am the Pellot’
komikia egitasmo
zaharra da niretzat.
Euskara eta
euskaldunon
inguruko
bitxikeriak
jasotzen ditu»

baina aldizkari honetako irakurleei egin zitzairen inkesta batean orri hau gutxien estimatzen zen atala zela izan zen emaitza, eta hori dela eta «TXT» desagertu egin zen. Handik aurrera Asisko, Mattin, Iren, Larra eta Pelman txandaka beste komiki orri bat egiten hasi ziren.

Komiki politikoa

URTE batzuk pasa dira harezkerotik eta beste hainbat lan egin ondoren, AR-GIAko politikako orrian komiki tira bat egiteko proposamena heldu zitzaion duela gutxi Asiskori. Horren emaitza duela hiru astez geroz ikusi ahal dugun «Gibel Aitzi» marrazkia dugu. Izen hau jartzeko arrazoiak marrazkilariak azaldu dizkigu: «Izenak atzekoz aurrera esan nahi du. ‘Gibel’ bitza atzealdean adierazteko erabiltzen da, eta ‘aitzi’ren esanabietako bat ere ‘kontra’ da. Bestalde, Nafarroako Zaraitzu aldean ‘belaitzi’ hitzak ‘biluzik’ esan nahi du, eta nire pertsonaiak ere larrugorritan ageri dira. Guztiarekin bitz joko bat egin dut».

«Gibel Aitzi» tiran 3 pertsonaia daude; giza garapenean oinarritzen dira hauek. Nolabait tximinoa nola gizondu zen agertzen da bertan. Lehen pertsonaia ‘sapiens’a da. Nahiko berria da hau eta

helduen moduan irakurri eta aipamenak egiten dituen. Bigarrenak ikuspegi kritikoago bat eransten du, ikuspegi politigoago bat bilatzen du. Hirugarrena ‘afarensis’a da. Hau ez da hain politikoa, ikonoklastagoa da. Hau eskema politikoei ihes egiten saiatzen da, umorea gehitzen dio komikiari eta ez du politikoki zuzena izan behar.

«Gibel Aitzi»z gain, apiri-

letik aurrera Asiskoren beste komiki bat ikusteko aukera izango dugu: «I am the Pellot». Aspaldiko egitasmoa da berau, eta hizkuntzaren inguruko bitxikeriak kontatzea izango da marrazki honen helburua. «Zenbait herritan hau egin izan da, adibidez Galizian ‘Historia de la lingua’, edo ‘L’histoire de la langue’ Frantzian. Euskal Herrian antzeko gauza bat egiteko asmoa

“ Batzuetan irria ez dut bilatzen;
batzuek artikuluen bitartez egiten dute
hori; nik tinta eta pintzelaren bidez»

«I am the Pellot,
biba festa»
komikia
apiriletik aurrera
ikusteko aukera
izango dugu.
Bertan,
Hendaia
kapitain
euskaldun baten
eta bere 40
kortsarioen
gorabehera eta
istorio xelebre
kontatzen dira.

nuen. ‘I am the Pellot’ komikian euskararekin eta euskaldunekin loturiko istorioak kontatuko ditugu. Horretarako dokumentatzen ari gara, baina nabiko zaila egiten ari zaigu hau egitea, garai interesgarrienak gutxien dokumentatuta baitaude. Apiriletik aurrera irakurri eta ikusteko aukera izango dugun marrazki hauek independenteak eta autokonklusiboak izango dira. Gehigarri batean agertuko dira eta beraien luzera ez da beti berdina izango. Helburua ordea bat izango da: *flash*-en bidez hainbat gauzaren berri ematea, gure

Komikilarien arteko piraña

Astero-astero irria sortarazten digu luma eta tintaz sortutako bere marrazkiekin Iparraldeko gazte honek. Langile fin eta serioaren fama du mundu honetan sartuta dabilzanen artean, eta arlo honetan profesionaltze ideia bultzatzen duen lehenengoetakoa dugu. Beti zerbait egin behar, komikiarengatik gehien kezkatzen den gazteetako bat dela esaten dute bere kideek Markoz eginda.

Frantziarekiko bere hurbiltasunak bai lurralde horretatik bai Europa osotik irekitako leiho fresko bezala har dezakegu. Kontuan izan behar da Frantzia komikiak izan duen garrantzia handia dela, eta horrek batzuetan herdoilduta agertzen den hegoaldeko komikigintza oloioztatu egiten du.

Marrazkilari fina, ordu asko sartzen ditu bere estiloa sendotu eta hobetu nahian. Horrez gain, beste komikigileen estiloa kopiatzeko erraztasuna du, bere malgutasuna erakutsiz. Gainera, bere ezinegon horrek lan asko eta bere emaitza per-

fekzionatzea dakarkio, Asiskok kontatzen digunez. «Orain ere 'Napartheid' aldizkaria sendotzeko asmotan dabil. Ez da geldirik geratzen den borietakoa, ez».

Parisen ibilia da marrazki bizidunak egiten, eta marrazki politikoak ere egin izan ditu. Asiskoren ustez, komikigile honek duen akats bakarra batzuetan bere luma gehiegi ez zorroztea da, hots, onegia dela kritikak egiteko garaian. Asiskoren ustez, «zerbaitek kritikak behar baditu, hori komiki politikoa da. Markok zorroztasun garrantz hori ez du beti erabiltzen bere komikietan, baina horrek ez du esan nahi horrelakoak inoiz egiten ez dituenik; alderantziz, punta oso fineko marrazki asko egin dituela ezin da ukatu».

gizartean pertsona gutxi ezagutzen dituzten historiak era atsegin batez erakutsi nahi dizkigute Asiskok eta beste kide batzuek.

Lan hau aurrera ateratzeko, Asisko Urmenetak eta lagun batzuek talde bat sortu dute propio, Anitz Txintxon (Idorra) deiturikoa. «Marrazkilari bakarra ni naiz taldean. Besteek batez ere dokumentazioa bilatu, lortu eta gidoiak egiten dituzte. Lankidetzak honi nik ematen diot batasun puntua», adierazi digu Asiskok.

«I am the Pellot, biba festa!» izenaren atzean istorio oso bat ezkututzen da. Egilearen esanetan, «Pellot Hendaiaiko kortsario bat izan zen. Bere biktimak hainbat 'azerikeriaren' biktartez erakartzen zituen. Itsasontzi bat ikustean so toan gordetzen ziren piratak. Orduan, itsasontzia gerturatzen ikustean, 'I am the Pellot, I am the Pellot!' oibukatzen zuen Pellotek. Ingelesak, pilotua zela ulertuz, inguratu egiten ziren eta hori aprobetxatuz abordajea egiten zuten 'Biba Pellot! Biba festa!' abots batez oibukatuz».

Asisko Urmenetarentzat bere lanak ez du beste inorenaren antzik, baina bere

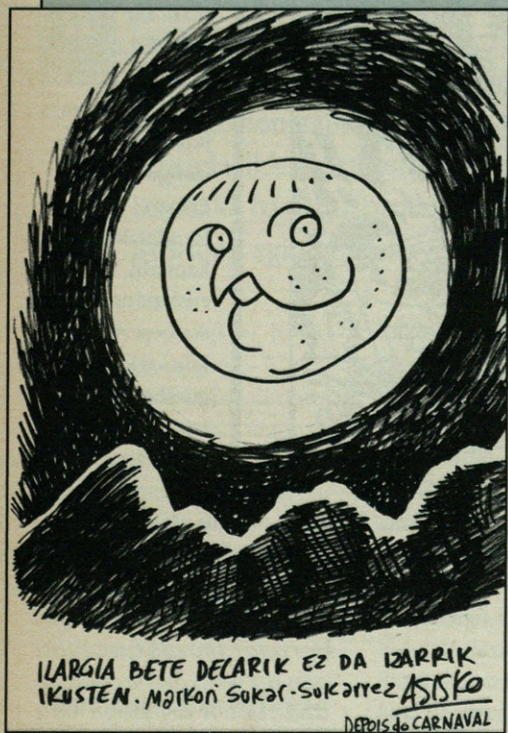
Bere marrazkietan ez du inolako batasunik ikusten, baina bere lagunek beste autoreen eragina argiago nabarmentzen dute

ingurukoek beste autoreen eragina sumatzen diote. Bere estiloa Europako marrazkigintzan kokatzen du, baina asko atsegin zaizkio Latinamerika eta Italiako komikigileak, «baina noski, nire lagunak lana ere asko atsegin zait. Nire estiloaren ezaugarri bat aipatu behar ko banu, nire istorioen amaierak oso lasterrak direla esango nuke. Planteamentua lasaia goa izaten da, baina bukaera leherketa bat bezalakoa da, Marx anaien filmeetan gertatzen den bezala. Nik gidoiari ematen diot garrantzi handi goa. Ongi edo gaizki marraztea ez da ez zaila ezta erraza ere, horri ez diot hainbesteko garrantzia ematen».

Komunikatzea helburu

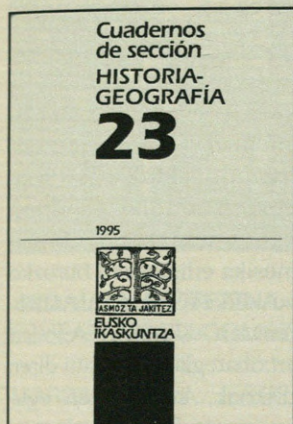
ASISKOK marrazteko grina honela azaldu digu: «Marrazkiekin ez dut batzuetan irria bilatzen, zerbait komunikatzea izaten da nire helburu nagusia. Komikigintza beti umorearekin lotu izan da, baina ez du zergatik beti borrela izan behar. Batzuk artikuluen bidez komunikatzen dira, beste batzuk, berriz, argazkien bidez. Nik tinta eta pintzelaren bidez egiten dut hori guztia».

IDOIA TORREGARAI

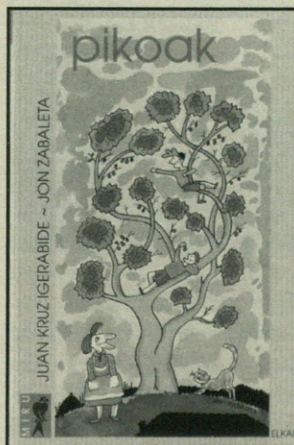
«Errobiko piraña»-ren egileak langile serio eta finaren fama irabazi du bere eguneroko jardueragatik. Asiskoren esanetan, marrazkilarien profesionaltze ideian aurreratuen dagoena da.

L I B U R U A K

«CUADERNOS DE SECCION HISTORIA GEOGRAFIA»
EUSKO IKASKUNTZA
23. Zkia.

«Sail-argitalpenak» direlako hauetan, Eusko ikaskuntza-ren sail desberdinak ezagutarazten dira. Hauen bidez, Eusko Ikaskuntzak gure kulturaren alde ahalik eta hobekien lan egiteko emaitza aberastu egiten du. Ale honetan hainbat gai jorrazten dituzten artikulua ugari aurkituko ditugu. Besteak beste, Bizkaiko jaureria nola sortu zen azaltzen duen artikulua, Lekeitioren egoe-ra XIX. mendean, bertsolaritzari buruzkoa, Araban XIX. mendean egon ziren mugimendu anarkista eta idealistak... osatzen dute artikulua bilduma hau ●

«PIKOAK»
EGILEA: JUAN KRUZ IGERABIDE
MARRAZKILARIA: JON ZABALETA

ELKAR, MIRU SAILA,
62 or.

Gure gasolindegira gizon kankailu sudurluze bat etortzen zen askotan kamioi txiki batekin. Patxadan hitz egiten zuen. Kontalari trebea zen huraxe. Berak kontatu zizkigun pasadizoen artean politena behintzat, liburu honetan ageri dena da. Mutiko bat pikoak jatera joan zen eta sorgin batekin topo egin zuen. Txokolatea hartzera gonbidatu zuen bere etxera eta...

Liburu honetako orrietan izugarritzko abentura ezkutatzen da, aurkitzea besterik ez duzu! ●

GOTZON GARATEREN BEGIETAN

Ur garbia iturrian?

Bizkaian euskara alorretan lan egiten duten guztiek ezagutzen dute ondo asko Juan Manuel Etxebarria. Zeberioko semea izanki, Zeberioko euskarari buruzko doktor tesi bikaina egin zuen. Geroago Bizkaiko herrietako euskara aztertzen duten beste askoren tesiak zuzendu ditu Deustu Unibertsitatean.

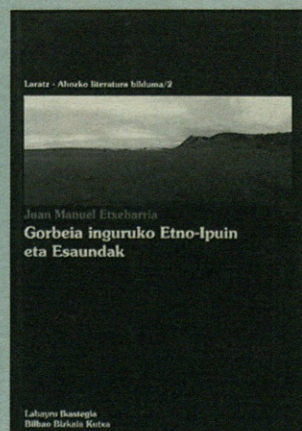
Bestela ere Zeberio eta Bizkaiko ipuinak ikertzen lan txalogarriak burutu ditu.

Orain, aldiz, liburu mardula eskaini digu: «Gorbea inguruko etno-ipuin eta esaundak». Besteak beste bi merituri handi harrapatzen dizkiot liburu honi: alde batetik ipuinak beraiek. Oso jakingarriak. Bizkaiko folklorea ezagutu nahi duenak badu hementxe harrobi joria. Ipuinak, mitologia, kontakizunak eta tradizioa, lore sorta

eder batean bezala azaltzen zaizkigu. Eta euskara. Badira bazterretan euskara traketsa eta heldugabea dela esaten dutenak. «Ehiztari txarrak errua kartutxoei».

Erdaraz ez dakiten baserritarrei entzunez eta Juan Manuel Etxebarriaren antzeko liburuak irakuriz, euskara zein mailatara jaso litekeen berehala antzemango diozu irakurle horrek.

Euskara hori guztitarakoa da, zailua, hedakorra, aberatsa. «Ur garbia iturrian». Bere burua euskararen jabe egin nahi duenak badu nora joan. «Gorbea inguruko etno-ipuin eta esaundak» eskaintzen duena irakuriz garbi suma liteke alde handia dela plastikazko euskararen eta bizkaitar euskaldun osoek erabiltzen duten euskararen artean.

«GORBEIA INGURUKO ETNO-IPUIN ETA ESAUNDAK»
JUAN MANUEL ETXEBARRIA. IBAIZABAL

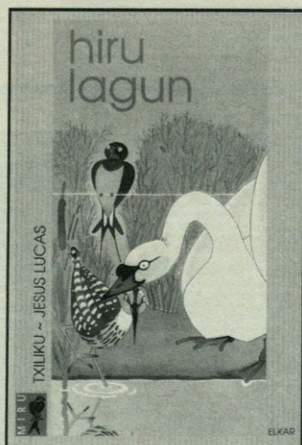
«ESKOZIAKO HIZKUNTZAK»

EUROPAKO HIZKUNTZA GUTXITUEN BULEGOA

Hiru hizkera entzun ahal dira Eskozian: ingelesa -hauxe da ofiziala herrialde osoan-, gaelikoa eta eskoziera. Mintzaira bakoitza non erabiltzen den nagusiki, zeintzu lotura dituen batak bestetikiko, zein egoeratan dauden gaelikoa eta eskoziera, hori guztia jorratu digute liburuskak honetan Hizkuntza Gutxituen Europako Bulego-koek. Horrekin batera, historia, geografia, artea, literatura, musika, hezkuntza eta beste zenbait atali ere eskeini diote tarterik. 42 orrialde besterik ez dira, baina guztiz probetxugarriak Eskoziaz informazioz nahi duenarentzat ●

«HIRU LAGUN» EGILEA: TXILIKU MARRAZKIGILEA: JESUS LUCAS ELKAR, MIRU SAILA, 73 or.

Euskal Herrian, kostaldeko herritxo batean, urrutitik etorritako hiru lagun elkartzen dira udazkeneko. Elkarri zer kontatua izaten dute denboraldi luzea elkar ikusi gabe pasatu ondoren. Aurtengo ordea, Beltxarga jauna sekula baino haserretuago dago gizakiekin. Enara andereak, berriz, haien laguna izan nahi du, eta Kulixka andereñoak nahikoa du tripa betetzeko adina jaki biltzen... Baina bakoitzak, bere ikuspuntua argitzeko, ipuin bana kontatuko du... Ondo pasatzeko parada polita duzu ●

«ZERBITZUAN» EGILEA: EUSKO JAULARITZA

27-28 ZENBAKIAK, 195 or.

Aldizkari honen azpititulua bezala «Gizarte zerbitzueta-ko aldizkaria» irakurri daiteke. Eusko Jaularitzako Justizi, Ekonomi, Lan eta Gizarte Segurantzza sailak argitaratzen du eta honoko ale honetan hainbat pertsona eta instituzioen ekimen, programa, ikerketa eta abarren berri ematen digu. Aldizkariaren zenbaki hau «Araba eta gizarte zerbitzuak» ikerketarekin zabalitzen da, baina honez gain, ildo honetatik doazen beste irakurgai ugari aurkituko ditugu, baita aipamen eta bibliografia ere. Testu guztiak, liburua hasi eta bukatu, Arabarekin lotuak daude ●

«KANTUZ» EUSKALERRIKO ABESBATZEN ELKARTEAREN ALDIZKARIA 1996KO URTARRILA-OTSAILA, 29. ZENBAKIA

Abesbatzen Elkartaren berri jakiteko bidea irekitzeaz gain, abesbatzen inguruko informazio zabala eskaintzen du aldizkariak: hantzen antolatzen diren kantu lehiaketak direla musika erlijiosoari buruzko ausnarketa (Jose Luis Ansoarenaren eskutik), Eresbilen artxibategia, argitaratu diren diskoak, kontzertuen egutegia... Atal berezitu batean Euskal Herriko oinarritzko erreperitorio koralar eskainitako orrialdeak dakartza, pentagrama eta guzti. Euskaraz eta erdaraz idatzia ●

BILDUMA BERRIA
bonardi '96
MULTIOPTICAS EN EXCLUSIVA

2.850

P T A

Hona hemen Multipticasen Bonardi bilduma eksklusiboa adin guztietara, gustu guztietara eta aurrekontu guztietara egokitzen diren ereduak. Multipticasen bermearekin 450 saltokitan. Eta prezio ezinobean. Gastatu gabe gustagarri izateko.

Asko Gustatzeko. Gutxi Gastatzeko.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

«BIDAIA AHAZTEZINA»

EGILEA: AMADO GÓMEZ UGARTE

MARRAZKILARIA: JESUS LUCAS

ELKAR, XAGUXAR SAILA, 107 or.

Umorez betetako nobelatxo honetan beti euria egiten zuen herri bat agertzen da. Aterkigilea bakarrik zegoen han pozik. Beste denak nazkatuta zeuden. Baina han azaldu zen behin gizon hankabakar, besamotz, begibakarra bat: Zati Kapitaina. haren untzian sartu ziren aito-na Matias eta bere hiloba Joanito polizoi bezala. Gerrogo Txatxu txakurra ere elkartu zitzairen uharte batean. Barrez lehertzeko moduko abenturak bizi ondoren, Matias eta bere iloba herrira itzuliko dira...

«HAIZE HEGOA»

EGILEA: JOSE INAZIO ANSORENA

IZ, EUSKO JAULARITZA

Izenburu hau hartu du txistulari honen lanak. Hamalau kantuk osotzen dute konpaktoa, eta bakoitzari buruzko aipamen zehatz eta landua aurki dezakegu okasiorako prestatu den liburuskian. Abestien artean «Tambourin», «Haize hegoa», «Haurren esnaera», «Bolero eta polka xumea», «Eztai dantza», «Zortzikoa», «Jota», «Arin arina» eta «Didanteen martxa» entzuteko aukera izango dugu, besteak beste. Kantu gehienak Jose Inazio Ansorenarenak dira, baina badaude tartean herrikoak ere, eta beste autore batzurenak, Raimundo Sarriegiren «Kontrapasa», adibidez. IZ disketxeak kaleratu du lana, oraingo honetan Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailaren laguntzaz

«OSTIELA»

EGILEA: PAPERZALEAK ELKARTEA

2. ZENBAKIA, 27 or.

Durangoko azokan aurkeztu zuen iaz bere burua aldizkari honek. Oraingo zenbakia ordea, egileek irakurleei oporra, ebasioa, ihes egitea eskeini nahi izan die. Horregatik zenbaki hau 'berde xamarra' atera zaie. «Ahaztu krisia optimismo dosiez!» gomendatzen du «Ostiela!»ren bigarren ale honek. Ondoren, Balendin Tramon, Joxe azurmendi, Iñaki Segurola eta Pako Aristiren artikulak irakur daitezke, besteak beste. Haez gain, ondo pasatu eta entretenitzeko beste hainbat irakurgai aurkituko ditugu bertan. Honelako gai mami-tua aukeratzu gero...

«BIZIDUNAK HAURREN ETA HELDUEN HEZIKETAN»

EGILEA: TXOMIN PEILLEN TA KARRIKABURU GERO, ORTZADAR SAILA, 94 or.

Egileak aspaldidanik zuen gogoia biologiariek duela 20 urte esandakoak aldatu eta Euskal Herrian izadia egun zertan den adierazteko. Hori eginez, irakasle diren eta ez direnentzat albiste jakingarriak biltzen saiatu da. Horrela, haur eta helduek bizidunekin dituzten harremanetan zein diren oztupoak eta erreztasunak erakusten saiatu da. Biologoek ustez teoria hutsa ez da ona, eta gastronomian bezala, errezetak, teknikak eta norabide nagusiak eskaini ditu esandakoez jabetzeko.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Martxoaren 3an teknikari, errealizadore, kazetari eta bestelako gehienak lanean arituko dira.

Telebistako egunik luzeena

Inork ez du ukatzen hauteskunde garaian telebistak eragin handia duela, eta alderdi gehienek zorrotz aztertzen dute beraietaz ematen den informazioa. Telebistan izan ohi diren doako iragarki tarteez gain, egunero informatiboetan eta zeresanik ez, hauteskunde egunean, alderdi politikoen jarraipena egin ohi dute. Honek, atzetik, teknikari, kazetari eta bestelakoen ezinbesteko ahalegin berezia eskatzen du.

HAUTESKUNDEEK komunikabide asko beren ohiko-tasunetik atera eta aztoratzen dituzte. Egunerokotasuna apurtzen dute ETBn ere. Euskal Telebistan hauteskunde antolaketa hila-bete batzuk lehenagotik hasten da eskuarki: administrazio-kontseilua, kazetariak, errealizadoreak, grafistak... lanean jartzen dira saioak, informatiboetako tarteen iraupena, kareta,

egiturak eta bestelakoak erabakitzeke.

Informatiboek jasaten dute hauteskunde eragin handiena, egunero alderdi bakoitzaren jarraipen zehatza egin behar baitute. Horretarako, alderdi bakoitzaren ekitaldi, prentsaurrekoak eta bestelakoak jarraitzeke, kazetariak eta teknikari talde zabala mugitu behar da. Alderdi politiko bakoitzaren jarraipena egiten

kazetari bana dago. Beraz, informatiboan lekua duten sei alderdiek —EAJ, PSOE, EA, HB, IU eta UA—, egunero jarraika Euskal Telebistako kazetari bera dute. Sei alderdi hauek, mota bereko aurreko hauteskundeetan (1993koetan) lortu zituzten boto kopuruaren arabera erabaki dira. EAEn botoen % 5etik gorakoak sartzen dira, eta proportzioen arabera arautzen du adminis-

trazio-kontseiluak zein joango den lehena eta alderdi bakoitzaren informazioak zenbat iraungo duen. Aipaturikoez gain, «besteak» deituriko atala ere izaten da tartean-tartean, non izenak dioen bezala beste alderdi batzuei ere tarte eskaintzen zaien. Alderdien informazioa koordinatzeko ETBk kanpaina arduradun bat izendatzen du, kasu honetan Karmen Baroja erredakzio-burua.

Azken eguneko estuasunak

MARTXOAREN 3a da egunik larriena. Egun horretan, igandea izan arren, ia telebistako kazetari eta teknikari gehienak lanean izaten dira. Alderdiak gau horretan elkartuko diren leku bakoitzean unitate mugikor bat izan ohi da. Batzuetan, adibidez Bilboko Ercilla hotelean, alderdi bat baino gehiago elkartzen direnez nahikoa da batekin.

1993ko hauteskundeak geroztik ETBko platoetan une berean bi programa egiten dira, erdarazkoa eta euskarazkoa. Euskarazkoan ohi bezala Maddalen Iriarte izango da eta erdarazkoan Uxue Barkos eta Julio Ibarra. Madrilgo irudiak Fortako seinale bidez datoz, eta datuak pantailan famatuak diren 'tarten' modura agertarazi edo beste grafikoak egiteko kanpoko grafismo enpresa batekin elkarlanean egiten ditu Euskal Telebistak. Argi dago hauteskunde ahalegin ekonomiko eta informatibo handia eskatzen dutela. Informatiboetako egunik luzeenak izaten dira hauteskundeak.

ARRITXU ZELAIA

Jose Mari Gabiria: «Ikusleak ditugu gure informazio iturri onena»

Hilabete pare bat da «Bertatik bertara ilargipean» hasi zela; harrezkero hainbat gai herrikoi gerturatu dizkigute. Saioa egiten duen lan taldeko partaide da Jose Mari Gabiria. Urtetan bertsolaritza, ohitura eta bestelako gaiak landuz ezagutu dugu kazetari hau.

Andoni Aizpuruk ARGIA-ri aipatua da, euskaldunek «Bertatik bertara ilargipean» ikustea zenutela erronka. Lortu abal da?

Uste dut neurri batean baietz. Gehiegizkoa izango litzateke euskaldun guztiak horretara jartzea. Nik ez dakit ikusle asko asko ditugun, baiezkoa da gure irudipena. Kanpora irtetean jendeak

ezagutu egiten gaituela konturatzen gara, oso gertukotzat gaituzte, gaiak ere horrelakoak direlako.

Nolakoa publikoa gerturatu duzue?

Ikusentzule mota oso zabala dugu, nik uste, hasi eguerdian ikusten gaituzten umeengandik, euren amak, aiton-amonak... Jendeak ohiturak berreskuratu, ikasi edo kasurako zaharrenek,

gogoratu nahi dituzte. Euskal kulturaren sortzen ari den jendeari ere tartea egiten diegu. Nolabait ere, informatibo batean sekula lekurik izango ez lukee hainbat jende azaldu egiten da: kantariak, liburugileak... Programa honetako protagonista, edozein jende arrunt, ikasle bat, baserritar bat... nik uste zer kontatu asko daukatela.

Zeintzuk dituzue borrelako gaietarako informazio iturriak?

Batzuetan buruan dugun artxibo partikularrera jo, eta beste batzuetan herri aldizkariak izaten ditugu informazio iturri, iratiak... Aspalditxo honetan dugun informazio iturri onenetakoa entzuleak beraiek dira, deitu egiten digute gaiak proposatu asmoz. Jende askok deitzen digu; askotan, gainera, adineko jendea da.

Herritarrei eskainiriko tartea, «Bertatik Bertara»rekin betetzen al da?

Nahikoa ez dut uste inoiz egiten denik, baina hori jendearen arabera izango da. Jendeak horrelako gauzak eskatzen baditu -eta ikusle aldetik ondo gabiltza-, eta programak orain arte bezala funtzionatzen badu, gauza gehiago egin daitezke.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

«Euskadi Gaztea» azkenetan

Joan zen udazkenean hasi zen, bideo-klipak, kontzertuak, elkarriketak, albisteak eta bestelakoak eskaintzen dituen «Euskadi Gaztea» saioak laster bere jarraitzaileei agur esango die.

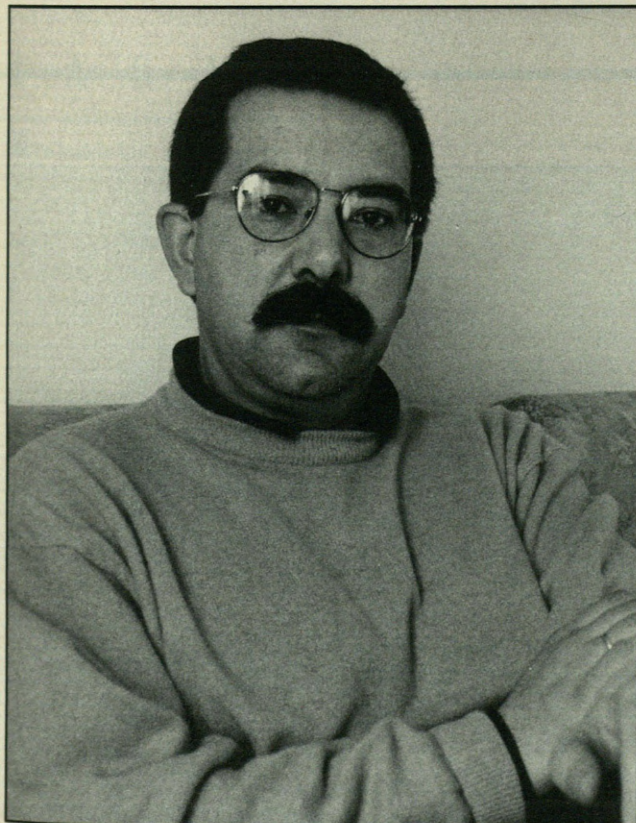
Hasiera batean abendura arte luzatuko zela, eta gero audientziaren arabera ekainera arte luzatuko zela aipatu bazen ere, Kizkitza Kabadak eta Joseba Iriondok aurkezten duten gazteentzako saioaren amaiera data martxoaren 29rako jarri dute.

Iragarki gehienak janari eta edertasun arlokoak

Telebistan ikus daitezkeen iragarki guztietatik, ia erdia, janariari, edertasunari, garbitasunari, eta sal-tokiei dagozkien arloei loturikoak dira.

Iragarki hauen gehiengoa, % 23 hain zuzen, zinema emanaldietako iragarki tarteetan eskaini zen, jarraian telesail eta informatiboen tartetara direla iragarleek gehien erakartzen dituztenak.

Guztira 5.500 iragarki ordu izan ziren joan zen urtean Espainiako telebistetan eman zituztenak.

«Edonor izan daiteke saioko protagonista» (Arg: A. Ellosegi).

ARRITXU ZELAIA

■ «Dragoi Bola Z»ren amaiera eta itzulera

«Dragoi Bola»k hasieran eta ondoren «Dragoi Bola Z»k jarraitzaile pila bereganatu zituen. Harrezkero Songo-kuren eta bere seme Songohanen borrokak ia egunero izan ditugu telebistan. Oraingoan berriro ere azken atala eskainiko dute, asteartea 5ean izango da hau. Baina zaletuak ez daitezten

estutu hurrengo egunean ordu berean, «Dragoi Bola Z»ren atalak jarraituko dute; ez berriak ordea, 23.etik, hau da, «Nolako egurra, halako ezpala» deiturikotik hasiko dira berriro. Asteartea 5ean azken atala, eta asteazkena 6an 23.a, gaueko 21.05etan.

■ «Baryshnikof in Hollywood»

«Ikuskaria» saioan barne igandean «Baryshnikov in Hollywood» eskainiko dute. EEBBetara aldegin zuten Bolxoi eskolako kideetarikoa dugu Baryshnikov. New Yorkera aldegin bazuen ere, saioan erakutsiko duten ekitaldia Hollywood-en dago girotua. Bertan, zinema-ren bidez ezaguturiko hainbat komedia musikal, antzokira egokitu eta girotu du Baryshnikovek. Gauerditik gertu, 00.05etan, martxoaren 3an.

■ «Burusoiltxo»ren umore berezia

Gregor Fisher komiko ingelesarean umorea da astearteko gauak alaitzen dituenak. Pertsonaia, burusoil, gizen, trakets, eta zarpailaren abentura dira telebista ikusleei barre eginarazi nahi dietenak. Britainia Handian arrakastatsu izan den telesailak, baditu gure artean ere jarraitzaileak.

Bost eta seigarren atalak, martxoaren 4ko astelehen arratsaldean 17.40tan.

■ Marrazki bizidun berriak goizetan

Goizean goiz, 7:30etan telebista ikusten daudenentzat marrazki bizidun berriak hasiko dira, «Hattori ninjaren abenturak». Marrazki bizidun hauetan Hattori Iga herritik datorren gazte samurai gaztearen abenturak kontatuko dituzte. Iga famatua da bertan bizi diren ninjengatik. Hattori berehala egingo ditu lagunak, eta dituen arazoak konpontzeko samurai jakinduriaz baliatuko da.

Hattori ninjaren kontakizunak, goizero izan ohi den «Superbat Gosari Txiki» saioaren barnean martxoaren 1ean hasi eta 190 kapitulo eskainiko dituzte denetara.

Z A P P I N G

Hilabete honetan Xabier Sarasua, ZTBko «Herriko kontu zaharrak» saioan

ZARAUTZ Telebistan hilero egiten den «Herriko kontu zaharrak» saioan, otsailaren 28an Antxon Etxeberriak Xabier Sarasua Onaindia izango du gonbidatua. Xabier Sarasua gaztea zela, 50eko hamarkadan, Zarauzko lagun talde batekin Australiako lurretara abiatu zen abentura bila. Antxon Etxeberriak berarekin izango duen solasaldian lurralde hartan izandako bizimoduari buruz argibideak emango ditu. Australian egiten zuen lan mota, hara joateko izan zituen arrazoiak... izango dituzte mintzagai. Honetaz gain, Antxon Etxeberria eta Xabier Sarasuaren arteko solasaldiaren lagungarri, kalean herriko zaha-

rren artean eginiko inkesta tartekatuko dute, ea gaztaroan gaur egun gazteek dituzten arazo berdinak ziztuzten galdetuz.

Otsailaren 29an, ostegunean, «Ene Zarautz maite» saioaren txanda izango da. Saio honetan ohi duten bezala Zarauzko herriari dagokion gaia landuko dute oraingoan ere. Kasu honetan eskola mapa zalapartatsua dela eta ez dela aurretik eskainitako erreportaiaren bigarren zatia aurkeztuko du Juan Mari Zubiaurrek. Erreportaiaren zatia honetan Zarauzko haur eta gaztetxoek herriko ikastetxeetan ikasketak burutzeko zenbat eta nolako aukerak dituzten jakinaraziko

dute.

Saioak ematen diren egun berean ikusten ez dutenek, hurrengo egunean saio hauen errepikapena 13:15etan izango du

Urnietako Telebistan iganderoko mezak berriro

HASIERAN igandetan mezak emateari ekin bazioten ere, aldi batean mezak ez ematea erabaki zuten Urnietako Telebistan.

Hala ere, otsailaren 25etik aurrera, berri ere lehengo ohitura hori berreskuratu dute. Igandero, eta eguerdiko 12.00etatik aurrera, Urnietako bizilagunek larunbat arratsaldean grabatutako meza entzun eta ikusi ahal izango dute, euskaraz eta erdaraz. Beraz, hauteskunde egunean bezperan grabaturiko meza izango da Urnietako Telebista.

Talde guztiak biltzen dituen kalea

Egin Irratiko entzuleek aski ezaguna dute goizeroko «Kale gorrian» magazinea. Sorreratik saioan hainbat herri mugimendu eta talderi eskaini diote tarte. Oraingoan, lehen zituen tarte finkoez gain beste hiru berri gehitu zaizkio.

EGIN Irratiko «Kale gorrian» magazinean herri mugimenduen oihartzuna, isla izateko nahia gorpuztuz doa pixkanaka. Orain arte, saioan tarte finkoak, astelehenetako «Bota piñue» ekologi gaien inguruko saioa eta asteazkenetan Eneko Landaburu sendagilearekin osasunaren ikuspegi alternatiboari eskainirikoa ziren.

Orain, egunero ez bada ere, noizean behin beste tarte batzuk ere izango dira, «Kale gorri- an-eko Ixiar Ar-

teagak agertu bezala: *«Egunero ere ez dugu egin nahi, berez hemen bestelako gaiak ere sortzen dira, aktualitatea dela, asteburuko prebisioak direla...»*.

Astero astero izango dena, otsailaren 22tik hasita, ostegunetan 10:00etan «Berbalapiko»-k du lekua. Juani Lizaso Euskal Herrian Euskaraz-eko kidea da astero gai edo gonbidaturen bat eramango duena. Saioa sendotzen doan heinean, beste atal txiki batzuk ere

Ixiar Arteagaren ahotsean izaten da goizero «Kale gorrian» saioa. (Argazkia: Alberto Elozegi).

martxan jarriko dira. Gaiaren arabera hogeit edo hogeita hamar minutura luzatuko da «Berbalapiko» tartearen iraupena.

Hamabostean behin beste tarte batzuk izango dira. Ostegunetan emakumeen txokoa, «Berbalapikoren» ondoren izango da. Hamabostero izango den bestea, as-

tearteetan Mikel Goenagarekin hainbat kartzelatako egoera, droga dela, gizarteratzea dela, eta antzeko gaiak jorratuko dituen da. Beranduagorako preso politikoen gaiak aztertuko dituen tarte berezia dago aurrikusia.

ARRITXU ZELAIA

B A G A K

■ Sukaldeko atal berria Durango Irratian

Hilaren hasiera dela eta, al daketa txiki batekin dator Durango Irratia. Martxoaren 1etik aurrera ostiraletan egiten duten sukaldari programan berrikuntza batzuk sartu dituzte. Honela, orain arte Joxean Azkarate, Durango-ko sukaldari ezagunak zuzendu izan duen programan errezetak eta gastronomia inguruko aholkuak eman izan badira, hemendik aurrera programa hau Durangaldeko txoko guztietara hedatuko dute.

Ostiralero Durangoko sukaldari ezagunekin solasalditoxa egin, eta sukaldari ezberdinen errezeta eta aholkuak jasoko dituzte.

Beraz, martxoaren 1etik aurrera, sukaldaritza Durangoko txoko guztietara zabalduko du Durango Irratiak.

■ Txikirolak Bizkaia Irratian

Astelehenetik ostiralera eta goizeko 8.15etik 8.30etara euskal kirolak lantzen diren haurrentzako programa berezia ematen dute Bizkaia Irratian.

Jabi Onaindiak Bizkaia Irratiko esatari ezagunak zuzentzen duen saio labur honetan, goizean, oraindik loaren orratzak kendu gabe, eskolara abiatzekotan dauden 13 urtetik beherako haurrei zuzenduriko galdera ezberdinak, txistek eta abar izaten dituzte.

Iñaki Elortza (Euskadi Irratia)

«Txapas» goitizenez ere ezaguna da, baina ez dagokio bere lanbideari, Espronceda jeneralaren garaiko Joaquín de Pablo Txapalangarra gerrilariagandik baitatorkio.

Modu bitxian hasi zen

kirol esatari gisara. Aparenzadore lanetan ari zela, lau-bost lagunekin batera kirol lexikoa euskaraz lantzeko hiztegia eratzen hasi zen. Taldekide batekin, futbol partidu bat erretransmititzeko gai izango zela eta ez zela apustua egin zuenez, grabagailua hartu eta emanaldia grabatu zuen. Horren berri heldu zitzaion Jose Mari Otermiñi, garai hartan Herri Irratiko euskarazko orduen zuzendari zenari, eta irrastian sartu zen. Herri Irratian aritu ondoren, duela hamahiru urte Euskadi Irratian sartu zen, eta gaurdaino bertan da.

MARTXOAK

1 DULCE PONTES BARKALDON

ostirala

Barakaldo antzokian antolatzen ari diren ikuskizun ezberdinen barnean, **Dulce Pontes fado abeslari portugaldarra** izango duzue entzungai gaurko honetan.

XIRRIXTI-MIRRIXTI UZTARITZEN

Uztaritzeko Arruntza auzoan Xirixti-Mirixti antzerki taldeak «**India beltzak**» antzezlan eskainiko du gaur **ilunabarreko 21:00etan**. Zortziko taldeak antolatu du ekitaldia.

MARTXOAK

2 MIKEL LABOA DONOSTIAN

larunbata

Festaroa 95-96 izenean Donostiako Victoria Eugenia antolaturiko ikuskizunen artean, **Mikel Laboa eta bere tal-**

dea dituzue entzungai gaur. Ilunabarreko 22:00etan hasiko den ikuskizun honetan Mikel Laboak bere azken lanak aurkeztuko ditu.

«ELKANOREN SEMEAK» MAULEN

Mauleko Jai-Alain, 120 artista taula gainean ikusi ahal izango dituzue gaur «**Elkanoren semeak**» ikuskizunean. **Pier Paul Berzaitzen** kantu eta testuekin eta **Lagun eta Maitaren** produkziopean «euskaldunen emigrazio eta bidaiak 5 mendeez» gozatu ahal izango duzue ilunabarreko 21:00etatik aurrera.

EL ULTIMO DE LA FILA EUSKAL HERRIAN

El Ultimo de la Fila taldeak 22:00etan kontzertua eskainiko du **Anoetako belodromoan**. Sarrera: 1.800 pezeta.

Anoetako Txikitaren omenez I. Pilota Asteak aurrera darrai Anoetan, Udalak antolatu eta Ikastolen Elkarteak lagundurik. **Martxoaren 3ra arte Euskal Pilotaren Erakusketa** ikusgai izateaz gain, **martxoaren 1, 2 eta 3an solasaldiak, ikastaro praktikoak, tailerrak, espezialitate guztietako pilota partiduak...** izango dira.

I H E S I

San Glorio portutik, Peña Prietara igoera

Cantabriako mendien artean ingurune eder eta ezezagunetako baten aurrean gaude. Picos de Europako tontorrak Kantabria mendilerroko beste mendiak baino ezaugarriagoak izan arren, Peña Prieta, Curavas eta Espiguete bezalako mendien aberastasuna eta edertasuna kontuan hartzekoa da. Bertan hiru lurralde ezberdinetako lurrak aurkitu ditzakegu; izan ere Cantabria, Leon eta Palencia mugak mendi hauetan barrena zabaltzen dira.

Gaurko ibilaldiaren helburua Cantabria mendilerroko tontorrik garaienera igozteaz izango da, Peña Prietara (2.536 metro) hain

zuzen. Irteera zein helmuga puntua San Glorio portua (1.609 metro) izango da eta tontorrera arteko bidea egiteko lau ordu inguru behar izango ditugu.

San Glorio portuaren puntu altuenetik irten eta hegoalderantz doan bidezidorrari bati ekingo diogu, Vega de Tama lautadan zehar. Lautada hau atzean uzten dugunean Las Tetak tontorrera eramango gaituen igoera gogorra gainditu beharko da, tontorrera iritsi baino lehen Robadorioko lepora jaitsiz.

Robadorioko lepoan atsedena egin daiteke, bide erdia egin ostean zerbait jateak ongi egingo baitugu az-

ken zatiri aurre egiteko.

Lepo honetatik iparraldera doan bidezidorra hartu eta Los Altares tontorrera (2.407 metro) iristeko zailtasun apur bat emango digun haitzarte ikusgarri bat igo ondoren, Peña Prietara ailegatzeko egin beharreko gelditzen den bidea zein den argi eta garbi ikusiko dugu. Izan ere, Mojon de Tres Provincias, Altos de Cubil de Can, eta Peñas del Infierno inguratzen dituen bihurturik gabeko bidezidorrak zuzen zuzen eramango gaitu

Peña Prietaren azpian gelditzen den leporaino.

Ibilbidearen helburura iristeko, harriz beteriko bideskan gora egin eta Peña Prietan izango gara, txunditurik utziko gaituzten parajeak begibistan ditugula ■

TRASPASOS Y J.P. BARAKALDO ANTZOKIAN

Traspasos y J.P. dantza taldeak «Pasarela» bere azken lana aurkeztuko du gaur eta bihar Barakaldon. **Mikel Gomez de Segura**ren koreografia eta zuzendaritzapean, dantza eta antzerkiaren bidez modaren beste aurpegia azaltzen saiatuko dira.

MARTXOAK
3
igandea

TAKOLO, PIRRITX ETA PORROTX BASAURIN

Basauriko Social Antzokiak antolatutako antzerki festaren barnean **Takolo, Pirritx eta Porrotx** pailazo eza-gunek bere azken ikuskizuna aurkeztuko dute gaur eguerdiko **12:00etan**. Sarrera 450 pezeta eta Socialek laguntzat 300 pezeta.

BERTSO SAIOA DONIBANE GARAZIN

Irulegiko Irratiaren aldeko kanpainaren barnean, bertso saioaren txanda dugu gaur. **Donibane Garaziko Vauban** aretoan, **Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, Anjel Mari Peñagarikano, Xabier Euzkitze, Aitor Mendiluze** eta **Jon Sarasua**ren bertsoak entzun ahal izango dituzue 15:00etatik aurrera.

PRESO SOZIALEN ARTEA ONDARROAN

Ondarroako Udal Erakusketa aretoan ikusgai egon den **Antonio Vazquez** eta **Juan Jose Garfia** preso sozialen margoen erakusketa ikusteko azken eguna duzue gaurko.

ANTZERKIA IRUNEN

Adolfo Marsillachen zuzendaritza-

Martxoaren 2an amaituko da Bilboko Alde Zaharreko La Bolsa Kultur Etxean otsailaren 27az geroztik zabalik izan dugun «Bertsolaritza Bilbon erakusketa». Erakusketa honetan bertsolaritzaren historian barrena bidaia txikia egiten da. Bereiziki umeei eta gazteei zuzendutako erakusketa eder hau Euskal Kultur Erakundeko kidea den Daniel Landartek ekarri du. Erakusketa honi, Bizkaiko Bertsolari Elkarteak bere erakusketa txiki bat gehitu dio.

M O K O F I N A

Txokolatea eta txurroak

Azken egunotan izan ditugun elurte eta hotzek eguneroko bizitzaren aldaketa ekartzeaz gain, ohitura zahar bat gaurkotzeko modua eskainiko digute: suaren epelean merienda goxo bat egitea. Meriendarako proposa izaki eta prestatzeko ezin errazagoa, txokolatea eta txurroak prestatzeko modua agertuko dizugu letroratik. Hartu beharreko guztiak hartu, eta aurrera. Ez zaizu, ez, damutuko.

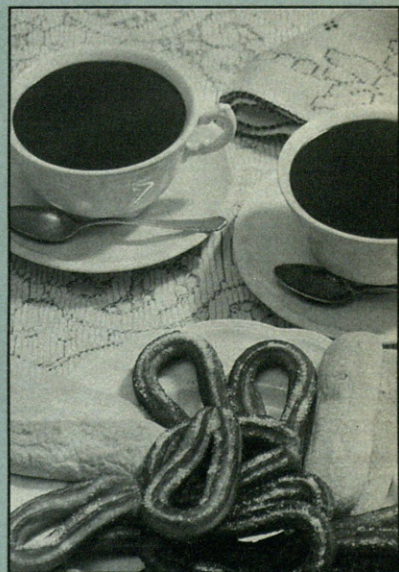
Kaxuela batean jar itzazu bi baso bete ur, gatza eta olio txorroa egosten. Irakiten hasten denean, bi baso bete gurin erantsi eta irabiatu gauraz koilara baten laguntzaz, 'pilotatxoak' sor ez daitezten. Behin oreka eginda

daukazunean, ken ezazu kaxuela sutatik eta utzi bere horretan hoztu arte. Honekin, txokolatea egin ondoren txurroak egiteko oreka bere puntuan izango duzu.

Bitartean, txokolatea prestatzeko, litro bat esne kaxuela batean jarri eta sutan utzi ezazu irakiten hasi arte. Hartu 200 gr. txokolate gogor eta zatitu txiki-txiki. Esnea irakiten hasi bezain laster, txokolate zatiak gaineratu eta irabiatu koilara luze batez, beti ere sua lehen bezala mantenduz. Gogoratu irabiatzean norabide berean nahastu behar dela txokolatea esnetan ondo urtu arte. Ondoren irakiten bost minutu utzi eta txokolate beroa prest duzu.

Txokolatea fina ateratu zaizula eta zure lagunek lodiagoa nahiago dutela? Bada, har ezazu esnetan edukitako koilarakada bat maizena eta prestatu berri duzun txokolateari gaineratu eta nahastu kaxuela sutan jarrita txokolatea loditu arte. Zuk zeuk ikusi zenbaiterainoko lodia nahi duzun.

Txokolatea prest izanik, hasieran egindako oreka txurroak egiteko gailuan sartu eta gura duzun tamainako puskak olio ugariz ongi berotutako zartaginean frijitu. Frijitu ondoren, azukrez

hautseztatu. Jada prest ditzugu txurroak ere, eta hauekin batera, merienda goxo eta beroa dastatzeko aukera. Ohitura zaharrak ezin baitira ahantzi! ■

pean, D' Ocon, Malla eta Antonio Galindo antzezleek «Yo me bajo en la proxima ¡y usted?» aurkeztuko dute gaur Irungo Amaia Kultur Zentroan 21:00etatik aurrera. Sarrera: 1.000 pezeta, 800 65 urtetik gorakoentzat.

NAFARROAKO BERTSO TXAPELKETA

Nafarroako bertso txapelketaren bigarren saioa Atarrabiako zinema aretoan. 16:30etan hasiko den saioan, Nerea Bruño, Bittor Elizagoien, Estitxu Fernandez, Xabier Silbeira, Xabier Legarreta eta Laka arituko dira lehian.

MARTXOAK 4 «AMERIKETAKO EUSKALDUNETAZ EGUNALDIA»

Donibane Garazin «Ameriketako Euskaldunetaz Egunaldia» burutuko da gaur.

14:00etatik aurrera Eric Branaak bere liburua sinatuko du. 20:30etan Charles Iriarten filmea emango da eta 21:15etan 1958ko western euskalduna, «La carnavan ders le so-leil» filmea. Egun osoan zehar argazki erakusketa ere izango da ikusgai.

MARTXOAK 5 ANTZERKIA EIBARREN

Eibarko XIX. Antzerki Jardunaldien barnean, Marilgo Fundiciones Teatrales antzerki taldeak «Los domingos matan más hombres que las bombas» kabaret-ikuskizun berria aurkezteko du gaur.

BERTSOLARI GAZTEEN BBK SARIA

Bizkaiko bost eskualdeetako 23 urtetik beherako gazteen BBK Sarian,

Andoainen antolaturiko Euskal Antzerkia eta Musika ekimenaren barnean, bi ikuskizun izango ditugu martxoaren 2an eta 3an Allurralde kiroldegian. Alde batetik, martxoaren 2an, gaueko 22:00etatik aurrera, Oskorrik eta Maskaradak «Landalan» ikuskizun dotorea aurkeztuko dute. Eta bigarrenik, martxoaren 3an, arratsaldeko 18:00etatik aurrera, Txirri, Mirri eta Txiribiton pailazo ezagunekin gozatzeo aukera izango dute haurrek, eta jakina, baita hain gazte ez direnek ere.

L A N D A R E A K

Elur bat, bi zimaur

Landareez ari geranean, planifikatzen, inausten, gaitzak aurreikusten, ereiten, eta abar «garaian, garaikoa, garaiz» egitea komeni izaten zela nioen aurreko batean hementxe. Eta eguraldiak batere laguntzen badu, garaian garaiko lan hauen emaitzak oparoak izango dira.

Lehengo astean, «gogai-kagarria» zen nekazariak aspaldiko partezko elurte bikainari eskeintzen zioten adjetiborik biguina. Elurra traba izango zen, bai, haurrak ikastolaratzeko, neketsua artaldea belar ondua emanek soilik mantentzeko, laineza mimosa harroaren lorealdia zapuzten eta baita gaiztoa ere baratza-

ko baratzeri eta ilar landare ahulak ia ia akabatu zituelako.

Hala ere, elur bat, bi zimaur. Elurak izugarritzko onurak ekarriko dizkio kanpoari. Ur erreserba izugarriak pilatuta hor geldituko dira lur azpian, udara eta baita udazken berorako lasaigarri. Bainan, batik bat, gaitz eta izurriteen artean garbitasun latza egingo zuen. Negua igarotzeko zorriak frutarbolen azaleko erretenetan ezkutatu ziren, pinuaren prozesionaria-hurrek zuhaitz muturrean kabia egin zuten, onttoen esporak hor nonbait itsatsita, lasaiasko, azken urteetako neguetara ohituta, ez zioten hotzari beldur handirik... Ji-

poi galanta hartuko zuten eta bakanen batzuk besterik ez dute iraungo.

Aurtengoan, beraz, elurrak berak egin dituen traba koxkor horiek ahaztutzeko moduan gera, baratza, sorroak, frutarbolak, lorate-

giak, basoak eta landare guziak gaitz eta izurriteez garbi garbi eginda izango bait ditugu. Udaberri berria hasteko ez da era txarra, alajainena ■

JAKOBA ERREKONDO

bertsolariak taldeka lehiatzen ari dira. Gaur **Bilbo eta Busturiako taldeen** arteko lehia izango da Bilboko Txurdi-naga auzoko **Gabriel Aresti institutu-**an. Bihar **Durangoko eta Lea-Arti-**baikoen artekoa **Durangon**.

MARTXOAK
6
osteguna

EUSKAL HERRIKO ARTEA

Hilaren 10era bitarte, **Erdi Aroko Artearen Berrikus-**keta jardunaldiak egingo dira Donostiako Miramar jauregian. Eusko Ikaskuntzak antolatuta, **Euskal Herriko arte erromaniko eta gotikoari** buruzko ezagutza eguneratzeko, hainbat adituk txostenak aurkeztuko dituzte.

MARTXOAK
7
ostirala

HITZALDIA BILBON

Euskal Kantagintza Berriaren II. mintegiaren barnean,

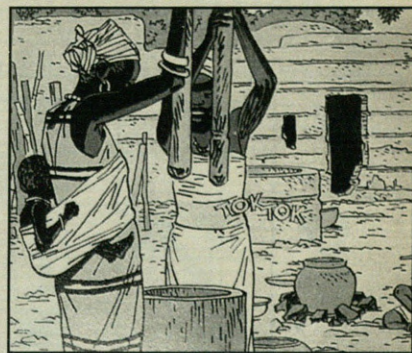
Aitzol bideogileak bideo-klipgin-tzari buruzko **hitzaldia** eskainiko du Kafe Antzokiko balioanizdun gelan, arratsaldeko 20:00etatik aurrera

KEVIN COYNE BILBON

1996. urterako **El Carmen** elizan antolaturiko hainbat kontzerturen barruan, Kevin Coyneren emanaldia izango duzue gaur ikus eta entzungai.

MUSIKA ETA PERFORMANCE MINTEGIA

Gabriel Villotak eta Fito Rodriguez-ek musika eta performancearen inguruko tailerra antolatu dute **Donostiako Artelekun**. Tailer hauek martxoaren 14tik apirilaren 3ra bitartean izango badira ere, izena emateko **epea gaur amaitzen da**. Izen-ematea Artelekun bertan egin dezakezue.

ere.

Durangoko Berbaro elkarteak ipuin labur, bertso paper eta komiki lehiaketak antolatu ditu. **Durungaldean bizi den edonork** har dezake parte berorietan. **Lanak** hiru kopiatan, makinaz, tarte bikoitzez eta alde bakar batean idatziak aurkeztu behar dira. **Komikiak**, aldiz, zuribeltzez nahiz koloreetan aurkez daitezke. **Lanak ez dira sinatuko eta norberaren datuek ondoan joan beharko dute, kartazal batean. Lanak Berbaro elkartera igorri**

O S A S U N A

Umea kotxean mareatu egiten da

Ume txikiak sarritan mareatu ohi dira kotxean doazenean. Zergatik? Haurrak duen orekaren sistema ez delako oraindik behar adinako heldutasun-puntura iritsi, eta horrela, umea hazten doan neurrian mareo edo zorabio horiek ere gutxituz joango dira. Baina, bien bitartean, badira hainbat truko edo baliabide, umearen bidaia ahalik eta erosoena gerta dadin.

- Ez da komeni bidaia hasiterakoan umeak urdaila hutsik edukitzea, ezta umeak otordua bukatu berria izatea ere.

- Txoferrak suabe-suabe gidatu beharko du, bat bateko frenazoak, azelerazio gogo-

rrak ebitatuz, eta bihurtu-neak lasai hartuz.

- Hobe da gauzez bidaiatzea, lo badoa mareatzeko aukera gutxiago edukiko baitu.

- Ahal izanez gero umeak ez dezala likido gehiegi ahoratu bidaiaren aurretik, gorakoak errazago sortuko baitzaizkio urdailean likido ugari baldin badauka.

- Kotxeak ez du tenperatura altuegirik edukiko, eta komeni da leihatilak zertxobait irekita mantentzea, airearen zirkulazioa errazteko.

Ez da gomendatzen haurrei mareoaren kontrako botikarik ematea, normalean medikazio nahiko fuertek izaten direlako (egun badira, baina, berriaz hau-

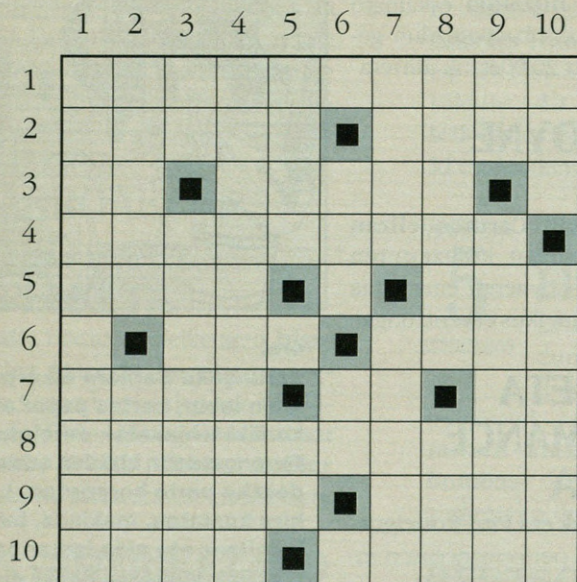
rentzako prestatutako botikak, mareoaren aurka). Bidaia oso luzea denean, edota aurretik umeak mareo gogorak jasan dituenen, komenigarria da pediatarrengana joatea, eta honek mareoaren kontrako suposito-

rioren bat edo txikle moduko botika bereziren bat ematen die gurasoei. Baina neurri sinple batzuk botika guttiak baino gehiago balio dezakete kasu honetan ere ■

JABIER AGIRRE

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Esperantza. 2.- Nekeza. Gizon izena. 3.- H₂O. Duintasuna merezi duena. Bokala. 4.- Uzokurtuta. 5.- Nafarroako herria. Bat. Garra. 6.- Iodoa. Ikas eta Ari. Dauzka. 7.- Mila kilo. Nafarroako ibilgailuetan. Asti ospetsua. 8.- Agiri mota. 9.- Alaitasuna eta umore ona duena. Hitza. 10.- Herri hizkeran, kokaina. Pluralean, nahastura trinkoa.

GOITIK BEHERA: 1.- Ausartak. 2.- Karta joko. Hegazti mota. 3.- Hamaika. Aieruak. 4.- Noizean behin kaleratzen den agerkaria. 5.- Gizon izena. Lehenengoa. Tantalioa. 6.- Oxigenoa. Zezen zikiratu. Sodioa. Zero. 7.- Zuhaitz mota. Agertzen ari da. 8.- Lapurtu. Bilo. 9.- Har ezan! Egilea. 10.- Emakume izena. Arazoak.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Akitania
Batasuna
Omenaldi
Tontorra

7 letra

Barrena
Distira
Gatibua
Italiar

4 letra

Arin
Banu
Bota
Dama
Data
Duna
Giza
Gora
Hobi
Hona
Huts
Ibar

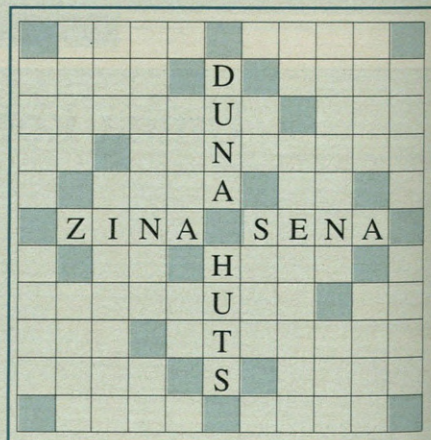
Ikas
Inor
Lira
Nahi
Ogia
Okak
Sena
Sona
Ubel
Unai
Zama
Zina

3 letra

Bat
Eri
Iaz
Ron

2 letra

Ah
At
Is
Me
Ob
Si
Si
Zo

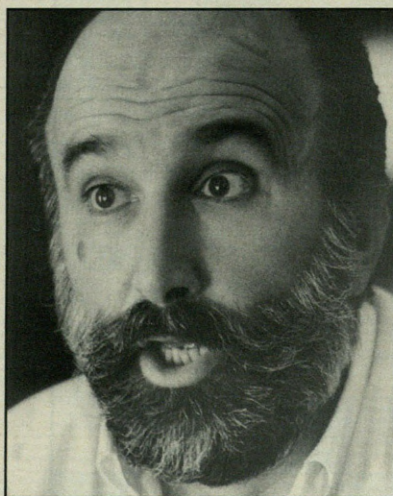

EAJ eta EA noraezean hauteskunde kanpainan

MARTXOAREN 3ko hauteskundei dagokienez, nahiz eta mapa politikoak Hego Euskal Herrian aparteko aldaketarik izango ez duen, mezezi luke hainbat mugimendu politiko eta merezi luke militante abertzale baten ikuspegitik horiek aztertzea. Lehenbizikoa nazionalismo autonomistan nabari den beldurra da, EAJn bereziki. Arzallusen alderdiak berebiziko arrakasta elektoralaz saldu izan du, orain artean, bere indar interklasista izakera, Baskongadetako esparru autonomikoaren defendatzailearen itxura (Nafarroan apenas dagoen jeltzailerik), hauteskunde garaitan eta urtean behin Salburuan zera badiosku ere: «Helburu handiagoak lortzeko bidea da hori». Bada, jaun-andreok, aski izan da PP garaile gisara agertzea Estatuan eta alderdi honek «Gernikako Estatutua konpetentziez bete dezakeela» iragartzea, batere arazorik gabe gainera, Jelki-deak noraezean jartzeko.

INOLAKO zuzendaritza politikorik gabe aritu da EAJ kanpaina honetan, ETari soilik ekinez kasik, beldur baitira jeltzaileak beren bezeroen multzo handi batek botua ukatu egin diezaikoeela. 'Nazionalismo burutsua'ren gerizpe gozoan kamuflatu izan da orain artean botuemale multzo hori eta EAJren beldurra hauxe da: den bezalakoxea agertzea (espainol hutsa alegia). Eta 'Autonomien Estatu'a deritzaiona Aznarren alderdiak ere defenda lezakeela jabetzea. Egoera hau ikusirik, bai EAJk bai EAK kanpaina triste, grisa egin dute, ez baitute inongo esparru politikorik

IÑAKI ESNAOLA

Abokatua

bezeroei eskeintzeko -zentralismoak beste hainbeste eskeini eta eman lezake-, ezta projektu politiko ezberdin eta ilusiogarririk ere. PP izan dute orain arte EAJk eta EAK beren 'aitzokia atzerakoi-espainola', autonomismoa lorpen pragmatikotzat saltzeko aukera ematen ziena. Gaur egun jenero berbera saltzen dute Oriente Plazan biltzen zirenen oinordekoek ere.

KANPAINAREN bigarren ezaggarria ETaren berragertzea izan da. Artikulu honetan aztertuko ez ditugun arrazoiak medio, Erakunde Armatuak berregin egin du, koantitatiboki ez bada ere, bere ahalmena eta ekintzak 'beste era batera hautatzeko'

estrategia. Erantsi diezaiozun horri alternatiba bat aurkeztu duela, abertzale eta demokrata askok onartzeko modukoa, batzuzentzat, edo aztertzeko modukoa, besterentzat. Erantsi diezaiozun, bestetik, 'marketing electoral' apur bat -eta sarritan erakutsi izan du ETak horretan maisu dela- eta kanpainaren ardatzak argi asko ageri zaizkigu: ETA eta bere alternatiba demokratikoa batetik, PP eta PSOE bestetik. Eta auskalo non, EAJ eta EA, nora jo ez dakitela, kanpaina ETarentzat mesedegarria izan dela kexatuz. Eta zuzenki edo zeharka bideo erretiratzearen alde agertuz, edo Jon Idigorasen atxiloteta lotsagarria txalotuz. Idigorasenak kinka larrian jarri du Estatua, zeren ekintzak egiteagatik zeuzkan preso politikoez gain orain iritziak azaltzeagatik ere bai baitaizka.

LABURBILDUZ, eta ados ez egon arren, ETak gordinki azaldu du berriro ere bere mezua: 'Hemen gaude 1996an ere', eta egoera aldatzeko borondaterik ez bada, hementxe segiko dugu. Bestela esanda: orain artean bezala jarraitu edo, denon artean, konponbide berriak aurkitu Euskal Herriko auziari. Eta bilatze horretan erakunde armatua nahitaezko bahea izan beharko da.

Egoera berri horretan independentziaren aldeko borroka, jendea erakartzeko ezezik, projektu erakargarria izan liteke abertzale ororentzat, Ipar zein Hegoaldekoentzat. Eta Europan nabaritzen diren berregituraketa politikoen bidetik, jende askok arretaz, gutxienik, ikus lezake giro berria.

ESKAINNTZA BEREZIA

ARGIA REN

HARPIDEDUNENTZAT

ARGIAren harpidedun bazara

ZEREN ZAIN ZAUDE?

Orain, gustoko tituloa eskura dezakezu prezio ezin hobean

**gutxienez
kalean
baino
% 25a
merkeago**

Kaseta

1.350 pzta.

Konpaktoa

1.875 pzta.

Nobedade honetaz gain beste hainbat dago aukeran. Nahikoa duzu dei bat egitearekin eta behar duzun informazioa izango duzu

ESKAERA ORRIA

Izenburua	Prezioa	Kopurua	Guztira
Kobratu beharreko kantitatea			

☐ **Transferentzia:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN ABIZENAK _____ ZBKIA. _____ PISUA _____ LETRA _____
 KALEA _____
 TFNOA _____ HERRIA _____
 PROBINTZIA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____ KODE POSTALA _____

☐ **KONTUTIK** _____ SINADURA _____
 TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

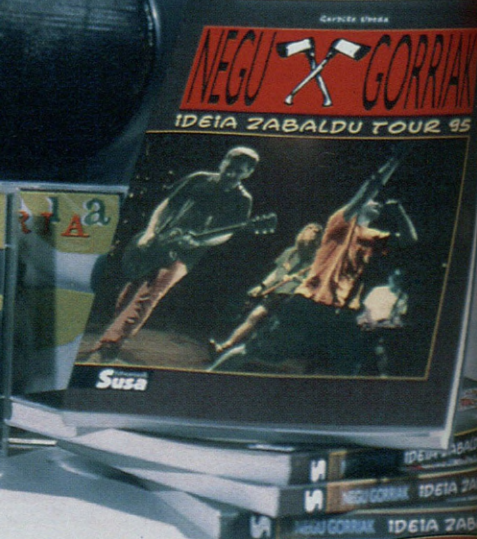
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____ SUKURTSAL HELBIDEA _____
 KONTU KORRONTEA / LIBRETA _____
 Entitatea _____ Sukurtsala _____ K.D. _____ Kontu zenbakia _____ SINADURA _____

ARGIA

Orain
ARGIaren
harpidedun
eginez gero
hauetako
konpakto,
bideo edo
liburu bat
eskuratuko
duzu

DOHAINIK

ARGIaren harpidedun izan zaitez

AMAIA ZUBIRIAren
KONPAKTOA ☐

"NEGU GORRIAK IDEIA ZABALDU TOUR 95"
GARBIÑE UBEDA ☐

"TAKOLO PIRITX ETA PORROTX"
BIDEOA ☐

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____ 1. DEITURA _____

2. DEITURA _____ TELF. _____

HELBIDEA _____ POSTA KODEA _____

HERRIA _____ HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTSAL HELBIDEA _____ SUKURTSAL ZKIA _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

Entitatea

Sukurtsala

K.D

Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

KIOSKOAN BAI

%20a

MERKEAGO

HARPIDETZA SARI

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

12.100 pztz

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 12.100 pztz

Beste Atzerriak

15.750 pztz

Airez 24.850 pztz

Euskal Kulturaren
URTEKARIA